

Tisdagen den 7 juni

Kl. 12.00–16.00
18.00–20.25

---

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Anf. 1 TALMANNEN:

Under kammarens sammanträde den 2 juni framställde Henrik Vinge, Sverigedemokraterna, ett yrkande om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson, Socialdemokraterna. Eftersom yrkandet biträdades av minst 35 ledamöter bordlades det då en första gång. Yrkandet bordlades ytterligare en gång i fredags. Yrkandet ska nu tas upp till avgörande.

Först ges möjlighet att lämna röstförklaring.

Anf. 2 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Misstroendeförklaring är det starkaste parlamentariska vapen som en opposition besitter. När misstroende riktas mot den förda politiken underkänner riksdagen de facto hela regeringen. Misstroendeförklaring bör därför hanteras med förnuft och med eftertänksamhet. Det är två faktorer som har saknats under de senaste årens inflation när det gäller misstroendeförklaringar.

Som folkvald parlamentariker gör det mig djupt bekymrad att detta instrument numera används som ett vardagligt partipolitiskt verktyg. Det är inte bara dess betydelse som urholkas utan även svenska folkets förtroende för denna församling. Det beklagar jag djupt, herr talman.

På liknande sätt har vi sett hur antalet utskottsinitiativ, tillkännagivanden och KU-anmälningar har haglat in under denna mandatperiod. Riksdagens granskande roll av regeringen är givetvis en central och viktig roll i vår demokrati. Men i stället ser vi hur man gång på gång från oppositionen använder riksdagens kontrollmakt i syfte att i medierna få genomslag och visa ogillande mot den politik som förs. Jag är tämligen säker på, herr talman, att det inte var därför som dessa verktyg gjordes tillgängliga för oss parlamentariker från början.

Sverigedemokraterna har nu lämnat in en misstroendeförklaring mot justitieminister Morgan Johansson. Ulf Kristersson, Ebba Busch och Johan Pehrson tassade glatt efter. Det står givetvis dem fritt att göra det. Att den högerkonservativa oppositionen inte fattar tycke för en socialdemokratisk regering och därmed inte heller för socialdemokratiska statsråd är föga förvånande. Det hör liksom till sakens natur. Men det handlar om politik.

Herr talman! Det grova våldet är ett gift som hotar hela vår samhällsgemenskap. Det undergräver tilliten mellan människor, och det urholkar människors framtidstro. Det gör människor i vårt land till brottsoffer, till dödsoffer och till sörjande. För att få stopp på våldet måste förövare lagföras.

Morgan Johansson har i sin roll som justitieminister drivit en offensiv politik för att stärka rättsväsendet och för att knäcka gängbrottsligheten. Han har skärpt ett sjuttiofem straff och kriminaliserat ett trettiofem gärningar som tidigare var lagliga. Han har drivit på polisens historiskt stora utbyggnad och vänt alliansregeringens kraftiga neddragningar, då samma moderater som i dag står och skriker sig hessa över bristande polistäthet skar ned på polisutbildningen med cirka 90 procent för att finansiera sina skattesänkningar.

I dag har i stort sett varenda brottsbekämpande myndighet fått nya verktyg, fått fler anställda och fått större befogenhet. Och politiken har effekt. Nu sitter fler grova kriminella i fängelse, och de avtjänar också längre straff. I takt med att fler lagförs byggs nya anstalter, till exempel i Trelleborg och i Kalmar. Och vi öppnar även gamla fängelser för att kunna bura in fler brottslingar. Men vi ser alla att det inte räcker. Vi kommer att behöva göra så mycket mer. Vi behöver skärpa fler straff. Vi behöver anställa fler poliser. Vi behöver stoppa den nyrekrytering och segregation som vårt samhälle lider av. Vi socialdemokrater kommer att vända på varenda sten för att knäcka gängen och bryta segregationen.

Herr talman! Vi befinner oss tre månader före ordinarie val. I vårt när-område pågår nu ett brutalt fullskaligt invasionskrig av det slag som vi inte har sett sedan andra världskriget, ett krig som har fått oss i Sverige att omvärdera vår säkerhetspolitiska hållning och militära alliansfrihet som vi har stått fast vid i över 200 år. Det är ett mycket känsligt läge med Sveriges Natoansökan, som vi har skickat in tillsammans med Finland. Att i denna situation skapa ett läge av politiskt kaos och osäkerhet är mer än oansvarigt. Det är farligt, herr talman.

Moderaterna påstår att justitieministern inte har något med vår Natoansökan att göra. Det är felaktigt, och det borde Ulf Kristersson vara fullt medveten om. Justitieminister Morgan Johansson är ansvarig för bland annat kampen mot terrorism, för vårt lands krisberedskap, för Säkerhetspolisen, för cybersäkerheten och för det civila försvaret. Det är tunga frågor, herr talman, som är av största vikt under de Natoförhandlingar som pågår. Just nu kan ingen ansvarsfull politiker låta Sverige tappa handlingskraft i dessa frågor.

Den uppkomna situationen ger oss faktiskt en bild av Ulf Kristerssons bristande ledarskap. Det håller inte. Sverigedemokraterna tog initiativet till en misstroendeförklaring mot regeringens politik, och det tog inte Ulf Kristersson mer än några minuter att följa efter. Ulf Kristersson gör det dessutom utan att ha ett eget regeringsalternativ. Han har som bekant fått chansen att sondera förutsättningarna för att bilda regering vid ett flertal tillfällen sedan valet 2018, något som han har misslyckats med vid samtliga försök. Det är ett huvudlöst agerande som saknar motstycke och som med all tydlighet påvisar varför Kristersson inte är lämplig att axla statsministerämbetet.

Misstroendet mot justitieministern och regeringen kanske kan tänkas vara en desperat åtgärd från en opposition som är stressad över opinionsläget. Men klarar man inte av att kommunicera sin politik och övertyga väljarna bör man möjligtvis byta strategi i stället för att försätta Sverige i en krissituation.

Det är knappt 100 dagar kvar till valet. Då kommer svenska folket att gå till vallokalerna för att rösta på det parti som förtjänar deras förtroende. Att ställa till med politisk oreda och kaos så här nära inpå valet i ett så här känsligt läge är inte, herr talman, att ta ansvar för Sverige. Det svenska folket förväntar sig mer av oss folkvalda.

I det allvarliga läge vi befinner oss i tar vi socialdemokrater ansvar för landet. Vi sätter alltid Sverige och svenska folkets säkerhet främst.

Den socialdemokratiska riksdagsgruppen står givetvis bakom statsminister Magdalena Andersson. Vi står bakom hennes regering och därmed även vår justitieminister. Vi röstar självklart nej i dagens omröstning.
(Applåder)

Anf. 3 HENRIK VINGE (SD):

Herr talman! Vi sverigedemokrater finns i den här salen av en anledning. Vi är det enda parti som aldrig någonsin har varit rädda för att tala klarspråk. Vi har aldrig tvekat att bygga vår politik på verkligheten – inte den tillrättalagda berättelse om verkligheten som man ibland får höra här inne utan den verklighet som medborgarna faktiskt lever i.

I samma anda räds vi inte heller för att tala klarspråk om justitieminister Morgan Johansson. Rollen som justitieminister är inte vilket uppdrag som helst. Det är ett av Sveriges viktigaste jobb. Och nu har vi facit framför oss. Resultatet finns svart på vitt.

De senaste åtta åren har varit ett fullständigt misslyckande. Det är svindande kritik från KU. Det är kravaller, upplopp, stenkastare, bilbrännare, gängmord och förnedringsrån. Och trots detta ser vi straffrabatter och bortförklaringar.

Fortfarande är det så att utländska medborgare som kommer hit till vårt land och begår ett mord eller en våldtäkt ofta slipper utvisning. Vi vill inte ha andra länders mördare och våldtäktsmän i vårt land!

Vi ser fortsatt nonchalans mot brottsoffer. Pojkar och flickor blir utsatta för hemska brott där förövarna inte bara går fria utan ibland själva får skadestånd som är mycket högre än deras offer någonsin skulle kunna ha fått. Vi ser föräldrar som tvingas se på i vanmakt medan deras barn skräms till tystnad.

Det här är människor som får hela sin tillvaro slagen i spillror och som många gånger aldrig får upprättelse. Dessa människor, som regeringen inte ser, ser vi. Det är för deras skull som vi tar varje chans vi får att vända utvecklingen och återupprätta tryggheten i vårt land.

Herr talman! Om man hade kunnat ta en tidsmaskin ungefär 50 år tillbaka i tiden skulle nog de människor som levde då knappast tro att det var möjligt att omdana föregångslandet, det lilla trygga landet Lagom, till ett våldsamt skräckexempel för Europas länder. Men Socialdemokraterna och Morgan Johansson har lyckats med det, och det är väl också en av få saker som den här regeringen faktiskt har lyckats med.

Trots allt detta hörs det alltså fortfarande röster som säger att det skulle vara oansvarigt att fälla Morgan Johansson just nu, att tidpunkten skulle vara fel. Men varje dag som Morgan Johansson sitter kvar som justitieminister är en förlorad dag i kampen mot kriminaliteten. Ingenting kunde vara mer oansvarigt än att låta det fortsätta.

Att inte göra allt som står i vår makt för att vända den här utvecklingen vore att svika alla de människor som varje dag tvingas leva med konsekvenserna av regeringens politik. Vi ser det varje dag vi öppnar en tidning och varje gång vi skrollar på våra skärmar.

Vi ser det varje gång människor skjuts till döds på våra gator. Stenkastning för stenkastning, skjutning för skjutning, gängmord för gängmord blir minnet av Sverige allt svagare, och bilden ersätts av någonting helt annat. Därför är det vår plikt att agera.

Att avstå från att utkräva ansvar hade varit ansvarslost. Att inte agera vore att svika.

Regeringen, däremot, tänker precis tvärtom. Man gör vad som helst för att klamra sig fast vid makten. De senaste dagarna har man fått gå ned i spagat för att tillfredsställa både Erdoğan och den kurdiska oppositionen samtidigt. Man har låtit turkisk inrikespolitik diktera svensk utrikespolitik. Man schackrar nu med vår gemensamma säkerhet när man är beredd att sätta hela Natoansökan på spel för att rädda Morgan Johansson. Det är ett sorgligt skådespel som vi tvingas bevittna.

Det är väl uppenbart för var och en som värdesätter säkerhet, trygghet och stabilitet att man måste rösta för förändring i september. Men i dag röstar vi för alla de människor som har fallit offer för våldet som breder ut sig i vårt land. Vi röstar för att ge dem upprättelse. Vi röstar för att riksdagen ska förklara att den inte längre har förtroende för Morgan Johansson. (Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Andersson i Lingham, Jonas Andersson i Skellefteå, Pontus Andersson, Tobias Andersson, Mattias Bäckström Johansson, Dennis Dioukarev, Staffan Eklöf, Yasmine Eriksson, Mikael Eskilandersson, Josef Fransson, Linda Lindberg, Angelica Lundberg, David Lång, Adam Marttinen, Thomas Morell, Eric Palmqvist, David Perez, Patrick Reslow, Michael Rubbestad och Eric Westroth (alla SD).

Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det pågår ett krig två timmar bort från Sveriges gräns. Freden i Europa är hotad. Vi är mitt inne i en känslig Natoprocess, och vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Då väljer flera av partierna här inne att fokusera på att avsätta ministrar och skruva upp tonläget till max.

Det är en synnerligen illa vald tidpunkt. Jag tror att väldigt många väljare ställer sig frågan vad vi håller på med, och jag måste säga att jag håller med dem fullt ut.

Kris kräver kraft – kraften att orka lyfta sig över spel och över jakten på rubrik i ett läge där världens blickar riktas mot Sverige. Denna tid kräver att vi alla ser till Sveriges bästa.

Om knappt 100 dagar är det val i Sverige. Det är då människor över hela landet kommer att få rösta på den politik och de politiker som de tycker förtjänar deras förtroende. Detta är kärnan i vår demokrati, och det är en demokrati värd att försvara.

Svenska folket förtjänar politiska ledare som agerar ansvarsfullt för Sveriges bästa, och jag är stolt över att Sverige under våren har kunnat samla sig över partigränserna för ett starkare försvar, för stöd till Ukraina och för en historisk Natoansökan. Vi är nu i en tid som kräver att vi som politiska ledare agerar ansvarsfullt – att vi orkar ta ansvar, orkar samlas för att göra upp och orkar samarbeta för att nå resultat.

Det känsliga säkerhetspolitiska läget är på riktigt, och det kräver samarbete. Då är det särskilt viktigt att såväl regering som opposition agerar ansvarsfullt.

Centerpartiet kommer inte att stödja Sverigedemokraternas misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson.

Vi står helt bakom den kritik som ett enligt konstitutionsutskott riktat mot Morgan Johansson. Hans agerande under de senaste åren förtjänar kritik, men Centerpartiets bedömning är att den inte är av en sådan art att det motiverar ett misstroende. Misstroendeförklaring är riksdagens skarpaste verktyg, och det ska hanteras varsamt.

Sverige vinner inte på att vare sig oppositionspartier eller regeringen sätter regeringsmakten på spel i detta osäkra omvärldsläge. Det är allvar nu.

Mer handling krävs för att pressa tillbaka det dödliga gängvåldet och mäns våld mot kvinnor. Mer handling krävs för trygghet i hela landet, för fler poliser, för skärpta straff och mer resurser till hela rättsväsendet liksom en offensiv politik för det helt avgörande förebyggande arbetet.

Regeringen måste agera för att öka tryggheten för människor, men det åstadkoms ju inte genom ett politiskt spel. Politik är på riktigt. Det handlar om att ta ansvar för de samhällsproblem som finns och med gemensamma krafter orka ta tag i dem och få fram verktyg som ökar tryggheten.

Sverige behöver nu mer än någonsin ledare som söker samarbete, inte splittring. När denna votering är genomförd är min önskan att vårt fokus återgår till att stärka Sveriges säkerhet och att gemensamt ta Sverige in i Nato. Nu är tid för att se hur vi tillsammans kan göra mer för Sveriges bästa.

Herr talman! Centerpartiet kommer vid dagens votering att rösta gult. Vi kommer inte att stödja Sverigedemokraternas misstroendeförklaring. (Applåder)

I detta anförande instämde Annika Qarlsso (C).

Anf. 5 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Årade ledamöter! I dag kommer Liberalerna att genomföra en parlamentarisk nödvändighet. Vi har inte något förtroende för justitie- och inrikesminister Morgan Johanssons förmåga som statsråd. Därför kommer vi att rösta för ett misstroende.

Liberalerna är trötta på politiskt spel och på politiskt taktiserande. Misstroendeförklaring är ett instrument som ska användas restriktivt. Den viktigaste förtroendevoteringen är den som väljarna genomför på valdagen. Men samtidigt är inte Liberalerna rädda för att stödja misstroende-

förklaringar mot statsråd när det är befogat och det finns anledning till detta beroende på deras personliga tjänsteutövning. Det är viktigt att riksdagen, svenska folkets företrädare, kan utkräva ansvar och att misslyckanden får konsekvenser.

Herr talman! Morgan Johansson är en veteran i regeringen sett till antalet tjänsteår. Det borde ha lett till den noggrannhet som följer på erfarenhet. Men Morgan Johansson är ett statsråd som gång på gång blir påkommen med att chansa med fakta, skjuta från höften och komma med ogrundade påståenden. Upprepade gånger har konstitutionsutskottet gjort påpekanden mot statsrådet Morgan Johansson. Det har gällt att han har kommit med missvisande uttalanden, att han har använt statistik som inte stöder uttalanden som gjorts och att han har tillskrivit andra åsikter utan någon som helst grund. Då nämner jag inte den kritik som har kommit från KU som gäller bristande information till riksdagen eller oacceptabla förseeringar.

Morgan Johansson har agerat ansvarslost, och nu i torsdags stod det klart att konstitutionsutskottet även i år påtalar att Morgan Johansson kommit med påståenden som inte var rättvisande, denna gång när det gäller de tolkar och andra lokalanställda som arbetat för Sverige i Afghanistan. Konstitutionsutskottet framhåller att varken hans uttalande gällande förutsättningarna i grundlagen för regeringens rätt att agera eller hans uttalande gällande omfattningen av den eventuella evakueringen gav en rättvisande bild.

Till saken hör att Morgan Johansson vid den tidpunkten var både justitieminister med ansvar för Sveriges grundlagar och migrationsminister med ansvar för asylsystemet.

Morgan Johansson har en av de absolut viktigaste ministerportföljerna. Det handlar om rättsväsendet, brottsbekämpningen och den inre säkerheten. Det är av yttersta vikt att ett statsråd med en sådan portfölj agerar ansvarsfullt och inte chansar med fakta. Detta är inte minst viktigt med tanke på de ytterst svåra problem som Sverige står inför just nu när det gäller den grova kriminaliteten, de ständiga skjutningarna och sprängningarna, ständigt fler barn och unga som rekryteras in i kriminalitet och en alarmerande låg upplösning av gängrelaterade mord.

Riksdagen, svenska folkets företrädare, måste kunna utkräva ansvar mot enskilda statsråd. Morgan Johansson lägger däremot ansvaret för sitt politiska misslyckande på Sveriges kommuner. Liberalerna lägger det där det hör hemma.

Herr talman! Debatten inför den här misstroendeomröstningen har varit märklig och förts med många övertoner. Det finns kanske skäl att ta ett steg tillbaka och möjligen sänka tonläget lite. Misstroendeinstrumentet i vår grundlag är ett av de viktigaste uttrycken för den parlamentariska demokratin där regeringen alltid är ansvarig inför riksdagen och inför det svenska folket.

Enligt vår grundlag finns en möjlighet för riksdagen att rikta misstroendeförklaring mot antingen statsministern eller ett enskilt statsråd. Om misstroendeförklaring riktas mot statsrådet ska statsrådet avgå. Är det mot statsministern bör hela regeringen avgå.

När det här instrumentet togs fram valde vi just modellen att kunna rikta det mot enbart ett statsråd. Det föredragande statsrådet, socialdemokraten och justitieministern Herman Kling sa följande: Det kan tänkas regeringar med sådan sammansättning att det bör finnas visst utrymme för kritik från enskild ledamot av statsrådet som inte drabbar regeringen i övrigt.

Så sa Socialdemokraterna då. Nu noterar vi att det politiska spelet säger någonting annat och att spelreglerna plötsligt anses vara annorlunda.

Dagens omröstning gäller ett enskilt statsråd, inte regeringen. Liberalerna anser visserligen att regeringen ska bytas ut. Det här är en svag regering. Den har svagt stöd i riksdagen. Det har inte kunnat undgå någon som har läst morgonens rubriker. Men allvarligare än så är att Sverige går åt fel håll och att den socialdemokratiska regeringen har en total oförmåga att lösa Sveriges problem. Detta ansvarsutkrävande får dock vänta till den 11 september genom att väljarna får ge sin dom.

Herr talman! Dagens omröstning gäller inte Natoanslutningen. Den svenska Natoansökan står inte och faller med att Sverige behåller sin nuvarande justitie- och inrikesminister.

Alla vet att det finns ett mycket brett stöd i Sveriges riksdag för den svenska Natoansökan. Liberalerna välkomnar det. Det finns också en bred samsyn om att verka konstruktivt för att ansökningsprocessen fullföljs så snart som det bara är möjligt. Liberalerna står bakom detta, och vi kommer att göra det oavsett vilken regering som företräder Sveriges intressen gentemot Nato.

Herr talman! Förtroendet för ett statsråd bygger på en bedömning av hans eller hennes samlade agerande under sin tjänsteutövning. Upprepade gånger har konstitutionsutskottet gjort påpekanden mot Morgan Johansson. Sverige utvecklas åt fel håll, blir mer segregerat och kriminaliteten växer. Morgan Johansson lägger ansvaret för sitt politiska misslyckande på Sveriges kommuner. Liberalerna lägger det där det hör hemma. Liberalerna kommer därför att rösta för ett misstroende.

(Applåder)

Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr talman! Ärade ledamöter! Den här förtroendeomröstningen handlar om justitieminister Morgan Johansson. Jag och Morgan Johansson har haft ett väldigt välfungerande samarbete i kampen mot hedersförtryck. Ingen annan justitieminister har tagit initiativ till så många lagskärpningar på det här området. Så även om mycket finns kvar att göra är mitt förtroende för Morgan Johansson obrutet.

Som alla vet har mitt och många andras förtroende för regeringen där emot påverkats av de förhandlingar som just nu pågår om Sveriges Natoansökan. I tidningarna har man kunnat läsa påståenden om att jag skulle företräda "kurdiska intressen" i stället för svenska intressen. Men det är just Sveriges suveränitet som jag har varit orolig för.

När jag kom till Sverige 1992 fick jag genomgå den hälsoundersökning som många brukar få göra. Läkaren i Västerås reagerade starkt på mitt blodprov, för det var något som var konstigt. Det var ett resultat av Saddam Husseins giftgasattack i Halabja, där över 5 000 kurder mördades, och mot vårt peshmergaläger, där hundratals av mina kamrater mördades. Förtroendet av kurder finns alltså i min kropp; det pulserar i mitt blod.

Men det är som svensk jag utför mitt uppdrag i Sveriges riksdag. Det jag har fört fram handlar om Sveriges självständighet.

Om några dagar kommer jag att ha en interpellationsdebatt med kulturministern om att utländska diktaturer inte ska kunna finansiera religiösa församlingar och föreningar i Sverige. Det handlar om att Sverige inte ska låta sig påverkas av utländsk makt.

Den här diskussionen handlar om samma sak. Det är inte Nato och Jens Stoltenberg som ställt krav på Sverige. Det är Turkiet och en auktoritär Erdoğan som bedriver rasistisk politik mot kurder i Mellanöstern, i EU och i Sveriges riksdag. Det här handlar alltså om hur mycket vi ska låta främmande makt styra över oss.

Är det Sveriges riksdag som ska bestämma över svenska vapenexportlagar, eller är det Turkiet? Är det Turkiet som ska bestämma att Sverige ska avvika från alla andra länder och kalla dem som med stöd av USA bekämpade IS/Daish för terrorister? Ska vi anpassa vår yttrandefrihet och mötesfrihet efter Erdoğan's krav? Ska ett annat lands statschef bestämma över vem som är vår försvarsminister? Ska ett annat lands ambassadör kunna be Sverige att utlämna sina parlamentariker?

Herr talman! Det är i den här salen som Sveriges lagar ska stiftas, inte i Ankara. Jag försvarar Sveriges rätt att bestämma över sin egen inrikes- och utrikespolitik.

Riksdagens samtliga partier har varit eniga i att stödja de frihetskämpar som stridit för mänskliga fri- och rättigheter. Jag och partiet Socialdemokraterna har en stor samsyn i att också stödja de demokratiska krafterna i Turkiet och i Rojava. Jag litar på att Socialdemokraterna kommer att göra det i fortsättningen också. Frihetskämparna i YPG och YPJ som bekämpade Daish, besegrade dem militärt och befriade världen från terror förtjänar allt stöd.

Dessutom måste den före detta partiledaren för Turkiets tredje största parti, Selahattin Demirtaş, och andra HDP-fångar, politiska fångar och samvetsfångar frigges.

Erdoğan's krig har ödelagt jordbruk, förstört kurdernas och kristnas hem och drivit hundratusentals människor på flykt. Men samtidigt organiserar sig kvinnor i kampen mot islamistisk fundamentalism och det patriarkala hedersförtrycket. YPG och YPJ behöver fortsatt stöd från andra länder, och Sverige får inte tillhöra dem som sviker. Vi ska inte vara tysta om att Erdoğan har använt kemiska vapen mot kurdiska barn och kvinnor.

Erdoğan's krav på att kurder i Sverige ska utvisas har gjort många svenskar oroliga. Vi måste kunna lita på att svensk säkerhetspolis inte följer Erdoğan's och Turkiets terrorlagstiftning mot frihetskämpar som vi stöder.

Jag vet att Morgan Johansson är en politiker som värnar om rättssäkerheten. Jag litar inte på den politiska opposition som står i tv och säger att de vill lösa ut mig i arbetet för mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter. Men när jag för ingående samtal med många ledande socialdemokrater blir jag lite tryggare. Det innebär dock inte att jag inte känner en stor oro, en oro som delas av många andra svenskar. Detta vill jag skicka med till regeringen.

I Ankara ska man veta att denna regering inte har stöd av terrorister. Den har stöd av svenskar som stöder kampen för frihet, för kvinnors och flickors rättigheter och för demokrati och som är emot olika patriarkala strukturer – även om förtrycket mot kurderna pulserar i vårt blod.
(Applåder)

Anf. 7 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Denna votering kan inte komma som en överraskning för någon, inte heller att den rödgröna röra vi fick uppleva förra året fortsätter även under en ny socialdemokratisk statsminister. Förra sommaren och hösten varnade vi för att det var stor sannolikhet för att en situation som vi nu fått uppleva skulle uppstå om en rödgrön regering tillträdde utan att ha säkrat budgetunderlag i riksdagen och med stöd av en politisk vilde på yttersta vänsterkanten: att regeringsmakten skulle förfalla.

Vi har nu blivit sannspådda på ett värre sätt än vi själva hade kunnat ana. I det mest känsliga säkerhetspolitiska läget i modern tid har vänstervilden tagit regeringen som gisslan, och statsministern ställer kabinettsfråga för att rädda en prickad minister. Är det någon som på fullt allvar kan säga att detta regeringsunderlag inte skadar och försvagar bilden av Sverige ute i världen, i Washington, Helsingfors och Moskva?

Av detta skäl och i det mycket låsta läge som är valde vi att öppna en dörr för Magdalena Andersson. Släpp Morgan Johansson så löser vi ut Amineh Kakabaveh! Det vore det bästa för Sverige att få bort det som nu har blivit en stötesten i förhandlingarna i Natoprocessen.

Bara denna förmiddag har Kakabaveh ändrat sig tre gånger om sitt stöd till regeringen, och får man tro henne kan vi stå här igen om någon vecka. Det är ett enormt svaghetstecken för Magdalena Anderssons regering att den bara timmar innan omröstningen inte vet om den kommer att styra landet eller om stödet ens räcker i mer än ett par dagar.

Sverige förtjänar bättre. Sverige kan bättre. Vi förtjänar en regering som sätter det som är bäst för Svea rike framför det som är bäst för Sveavägen 68.

Det går inte längre att hävda att det bara är Amineh Kakabaveh som är ett problem för Sveriges Natoansökan. Regeringens agerande har gjort regeringen till ett problem. Informationen i dag i Expressen om underhandskontakter med kurdiska politiker i norra Syrien är uppseendeväckande. Det blir alltmer klar att även Natoprocessen skulle gynnas av en borgerlig regering.

Herr talman! Denna misstroendevotering handlar om Morgan Johanssons sätt att sköta justitieministerposten, och vi kommer i dag att rösta för misstroendet mot Morgan Johansson.

Ett enigt konstitutionsutskott, alltså inklusive alla de rödgröna ledamöterna, konstaterar att Morgan Johansson i sin roll som statsråd gång på gång farit med osanning.

Som minister har han haft ansvaret för Sveriges rättspolitik under en period då skjutningar och sprängningar blivit fler och grövre.

De senaste åren har Sverige upplevt närmare 2 000 skjutningar. Bara mellan januari och juni i år har det skett 168 skjutningar, och 31 människor har dödats.

Prot. 2021/22:125
7 juni

-----
*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot justitie-
och inrikes-minister
Morgan Johansson (S)*

De så kallade påskkravallerna har skakat vårt land. Minnet av det brutala mordet på polismannen Andreas Danman förblir ett sår i vår samhällsgemenskap. Lekplatser har blivit till brottsplatser.

Sveriges rättspolitik har misslyckats. Det är Morgan Johanssons ansvar och det avgörande skälet till att vi saknar förtroende för Morgan Johansson.

Herr talman! Dessa återkommande rödgröna regeringskriser är så många nu att man tappar räkningen. Det är inte bra för Sverige. Dessa rödgröna röror beror på att S, C, V och MP inte är eniga om någon reformagenda eller någon tydlig väg framåt för Sverige. Det innebär också att det i praktiken faktiskt bara existerar ett enda funktionellt regerings- och budgetunderlag i detta års val, och det är det borgerliga alternativet, med fyra partier som stöder en nystart för Sverige.

Den som har ett hjärta för Sverige måste därför i årets val rösta blått, för ett land behöver ett pålitligt ledarskap. Och de rödgröna behöver tillbringa några år i opposition till dess att de har rätt ut sina egna interna problem.

Oavsett hur den här voteringen faller ut, oavsett vad de rödgröna väljer att göra av resultatet och oavsett om det nu kommer nya voteringar som följd av den makt som givits vänstervilden och som följd av att – som jag förstår det – Magdalena Andersson tackar nej till det erbjudande till lösning som vi presenterar, vill jag dock säga detta: Borgerligheten är redo att ta över. Det finns ett annat alternativ framåt.

Vi som vill se en nystart för Sverige är eniga om vägen framåt för bland annat rättspolitik, energipolitiken, migrationspolitiken och arbetslinjen, och vi kristdemokrater är beredda att axla ett särskilt ansvar för att vända vårdkrisen och säkerställa att man ska kunna bo och leva i hela Sverige.

Vi är redo. Sveriges politiska röra är en vänsterröra. Sverige kan bättre. (Applåder)

Anf. 8 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är Moderaternas bestämda uppfattning att justitieminister Morgan Johansson gång på gång har visat brist på både personlig och professionell lämplighet för det ämbete han har haft i snart åtta år. Det är en statsrådspost som han har fått av två statsministrar, först av Stefan Löfven och sedan av Magdalena Andersson.

Detta var vår slutsats redan 2019, förra gången som Morgan Johansson ställdes inför en misstroendeomröstning här i riksdagen, och det är vår slutsats även i dag. Vi kommer därför att rösta ja till yrkandet om misstroendeförklaring.

Herr talman! De senaste dagarna har Socialdemokraterna gång på gång visat hur svårt de har att acceptera att en regering ytterst måste ha stöd för sin politik i Sveriges riksdag och riksdagens förtroende för sina statsråd.

Magdalena Anderssons regering är historiskt svag. Den bygger på något slags oklar koalition med Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet – partier som inte ens kan tala politik med varandra som vuxna människor. Regeringen regerar på oppositionens budget, och den har en justitieminister som misstros av halva riksdagen.

Med så små marginaler hade man kunnat vänta sig att regeringen skulle vinnlägga sig om ett litet mått av ödmjukhet. Men i stället uppträder regeringen med den maktens arrogans som vi som har varit med ett tag känner igen från den tid då Socialdemokraterna hade egen majoritet. Men det har alltså regeringen inte längre.

Statsministern har de senaste dagarna hävdat att ett misstroende mot en enskild minister numera automatiskt betyder att hela regeringen måste avgå. Det stämmer helt enkelt inte. Det finns ingen sådan praxis, tvärtom. Den enda som har hotat med regeringskris är statsministern själv.

Inte heller hennes företrädare har agerat på det viset. Det kan rimligen bara tolkas som ett rätt cyniskt försök att skrämma riksdagen att inte använda sin grundlagsskyddade möjlighet att utkräva ansvar och rikta ett misstroende mot ett enskilt statsråd.

Herr talman! Att Morgan Johansson gravt har misslyckats med sin uppgift som högst ansvarig för landets brottsbekämpning är ställt bortom allt rimligt tvivel.

Sedan 2017 har fler än 1 800 skjutningar skett i Sverige. Närmare 250 människor har skjutits ihjäl. Inget annat land i hela Europa kan mäta sig med Sverige när det gäller den dödliga gängkriminaliteten utom möjligen Kroatien.

Den grova kriminaliteten i Sverige har i det närmaste exploderat. År 2020 inträffade fler skjutningar och fler personer sköts ihjäl än någon gång tidigare. År 2021 låg inte långt efter, och det första kvartalet 2022 har varit det blodigaste sedan polisen började föra sin statistik. Bara under årets första fem månader har 31 människor skjutits ihjäl i Sverige. Risken är stor för att 2022 kommer att bli ett ännu mörkare år. Om det, Gud förbjude, fortsätter som nu kommer antalet dödsskjutningar under 2022 att ha tredubblats sedan 2014 då Morgan Johansson övertog ansvaret.

Vi ser dagligen hur kriminella gäng kopplar grepp om allt större delar av vårt land. Det dödliga skjutvapenvåldet terroriserar inte längre enbart storstadsområdena utan även städer som min gamla hemstad Eskilstuna eller Kalmar och Örebro. Jag kan inte föreställa mig något annat demokratiskt land där ett sådant facit inte hade fått några som helst konsekvenser för de ansvariga.

Den grova brottslighet som vi har bevittnat under de senaste åtta åren hotar inte längre bara enskilda människor utan det svenska samhällskontraktet. Men i stället för att stå upp och rakryggat ta sitt ansvar skyller justitieministern ifrån sig, oftast förstås på den politiska oppositionen men nyligen också på landets kommuner.

Det mest uppseendeväckande var nog ändå när Johansson i princip påstod att den grova kriminaliteten i Sverige var socialtjänstens fel. För detta borde han inte bara bli avsatt; han borde be om ursäkt. Och då är detta bara en liten del i en hel skörd av problematiska uttalanden från Morgan Johansson sida.

I förra veckan prickades Morgan Johansson för sjunde gången i konstitutionsutskottet för att ha lämnat uppgifter som inte är korrekta. Det gör honom till den här regeringens i särklass mest prickade statsråd. Det understryker att det vi prövar här i dag alltså inte är regeringens kollektiva politiska beslutsfattande, som statsministern har hävdat, utan Morgan Johanssons personliga lämplighet för det uppdrag han har.

Det senaste KU-granskningen handlar om flera missvisande uttalanden, bland annat om antalet avhopp från kriminella gäng i Malmö men också om vad Sverige kunde göra för tolkarna i Afghanistan och om antalet personer som skulle kunna komma i fråga för att få skydd i Sverige med stöd i kvotflyktingsystemet.

Det här är faktiskt allvarligt, för det handlar inte alls om att missta sig på någon liten detalj eller glömma en siffra – sådant kan hända oss alla – utan att gång på gång lämna felaktig information i politiska syften. Man måste kunna lita på att de uppgifter vi får av ett svenskt statsråd med ansvar för politikens kanske nu allra mest avgörande fråga är korrekta.

I normalfallet hade en bråkdel av de här bristerna resulterat i att statsrådet hade entledigats från sin post, inte alls av riksdagen utan av hans chef, statsministern. Men Magdalena Andersson har, tvärtom, i hans agerande funnit grund för befordran. Nu verkar Morgan Johansson i sista stund i stället räddas av ännu en uppgörelse mellan regeringen och en politisk vänstervilde.

Herr talman! Moderaterna anser att Morgan Johansson saknar förmågan och lämpligheten för att utöva det ämbete han har. Därför bör riksdagen förklara att justitieministern inte längre har riksdagens förtroende.
(Applåder)

I detta anförande instämde Tobias Billström, Annicka Engblom, David Josefsson, Ulrika Karlsson, Erik Ottoson, Lars Püss, Maria Stockhaus, Helena Storckenfeldt, John E Weinerhall, Viktor Wärnick och Boriana Åberg (alla M).

Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Medborgarna måste undra vad svenska politiker håller på med. De högnationalistiska partierna riktar nu misstroende mot Sveriges socialdemokratiska justitieminister och menar att någon annan kommer att göra det arbetet bättre.

Det är uppenbart att en annan politik behövs. Vi kan inte fortsätta gå vidare utan att något görs åt de brutala mordena, som ibland sker på öppen gata. Att förlora ett barn är en livslång sorg. Det är inte tänkt att barn ska dö före sina föräldrar. Barn ska sitta i skolbänken, inte vara beväpnade.

Svenska Dagbladet kunde för några dagar sedan i ett reportage visa på det stora missnöje som finns inom poliskåren med den låga andelen upplarade grova brott. Polisledningen måste lyssna på sin egen personal för att vända den trenden. Narkotika och vapen måste bort från varenda stad och mindre ort.

Fler barn måste kunna se sina föräldrar gå till jobbet och ha ett annat liv, ett liv i trygghet, där pengar inte saknas. Det kräver att fler jobb skapas, att Arbetsförmedlingens kontor är öppett och att fler erbjuds rätt utbildning. Det kräver en sammanhållen, stark och jämlik skola där vuxenvärlden tidigt har resurser för att reagera på unga människors signaler.

Att göra som de högnationalistiska partierna vill och byta ut en socialdemokratisk minister mot en annan socialdemokratisk minister kommer inte att minska brottsligheten. Och att genomföra de moderata förslagen som innebär kraftiga nedskärningar i skolan, färre jobb och ökade klyftor kommer att förvärra situationen väsentligt.

Vi är i dag i ett säkerhetspolitiskt känsligt läge med mindre än 100 dagar kvar till valet. I det läget väljer Ulf Kristersson att skapa parlamentarisk oreda för att göra symboliska partipolitiska poäng. Det är ovärdigt och inget som Vänsterpartiet tänker medverka till.

Herr talman! Det är inte första gången vi står här. Den här mandatperioden har karakteriserats av parlamentarisk instabilitet. Huvudanledningen är att regeringen från början har bortsett från de parlamentariska realiteterna. Den här mandatperioden har det bevisats att det inte går att göra. Det visar också på bristande respekt för väljarna. Detta måste få ett slut.

Låt mig påminna om att vi med en vecka kvar till budgetomröstningen fortfarande inte vet vilken budget landet kommer att styras på. Så kan vi inte ha det. Medborgarna har rätt att få veta vad som ska genomföras och att det som en regering utlovar också blir verklighet.

All denna instabilitet beror i grund och botten på att Centerpartiet vägrar att förhandla, vilket omöjliggör för en stabil majoritet. Det Sverige behövs nästa mandatperiod, för att undvika denna oreda, är en majoritetsregering som bygger på de parlamentariska realiteterna. Att vägra medverka till en sådan är oansvarigt. Vi kommer att ta vårt ansvar. Och jag hoppas att alla partier inser att vi inte kan regera landet en mandatperiod till på detta sätt.

I dag handlar dock frågan om att försvaga regeringen i detta känsliga läge. Som ledare måste man tänka till innan man kastar in landet i en ny kris. Jag skulle önska att moderatledaren och statsministern hade tänkt till innan de utfärdade sådana hot. Vi måste agera för Sveriges bästa i en skakig tid. Det är inte att föra in Sverige i en ny regeringskris.

Vänsterpartiet kommer därför i dag att avstå och trycka gult i misstroendeomröstningen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ali Esbati, Jens Holm, Yasmine Posio, Håkan Svenneling och Linda Westerlund Snecker (alla V).

Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Frågan var egentligen inte om oppositionen skulle rikta en misstroendeförklaring utan när och mot vem. Så som det politiska spelet har utvecklats sig var detta något som vi i Miljöpartiet förväntade oss, oavsett om det fanns sakliga skäl eller inte. Det blev i dag, det blev av politiska skäl och det blev Morgan Johansson.

Det är symptomatiskt för den politiska tid som vi lever i. Av de tolv misstroendeförklaringar som har riktats historiskt, före den här, har sju hänt de senaste två mandatperioderna. En har gått igenom. Resten har fallit.

Man kan för all del kritisera Morgan Johansson för vissa saker. Det gjorde konstitutionsutskottet i sitt betänkande i förra veckan. Johanssons uttalanden i somras om de afghanska tolkarna som tjänstgjort för Sverige och Försvarmakten i Afghanistan och om att det skulle vara grundlagsvidrigt att ge dem skydd i Sverige är ett exempel. Miljöpartiet var mycket kritiskt redan då. Och kort efter uttalandet visade det sig vara fullt möjligt att evakuera och ge tolkar skydd, helt utan grundlagsbrott.

Man kan också ha politiska invändningar. Att Sverige i dag har en migrationspolitik där ensamma kvinnor utvisas till Kongo och Afghanistan

är en skam. Samtidigt vet vi att det handlade om en rösts övervikt den dagen riksdagen beslutade om den nya migrationslagen – en enda röst an-norlunda, och Sverige hade varit en ännu kallare plats.

Miljöpartiet har haft hårda förhandlingar med Socialdemokraterna i de här frågorna och i andra frågor. Men vi vet att med Moderaternas, Kristdemokraternas, Liberalernas och Sverigedemokraternas politik skulle ännu fler barn och barnfamiljer utvisas till krig och förtryck.

Herr talman! Valrörelsen har börjat. Och dagens övning måste ses som en del i Sverigedemokraternas politiska spel.

Opinionsmätningarna mellan blocken är jämna. Och vi ser att det har formerats ett tydligt högerblock som man kan kalla blåbrunt, nationalkonservativt eller vad man vill – ett block där Sverigedemokraterna styr och håller i taktpinnen och där Ulf Kristersson, likt pappa Anton i *Emil i Lönneberga*, argt springer efter. Ivriga, tillsammans i populistisk anda, går de i bräschen för att montera ned arbetet för att hejda klimatkrisen och naturkrisen i den största miljöbacklash som svensk politik har sett. Samtidigt är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet långt ifrån lika samkörda ännu. Men det bör nu vara väldigt tydligt för alla att en regering under nästa mandatperiod måste ha ett majoritetsunderlag i riksdagen.

Det är närmast parodiskt att under brinnande krig, när ansökan om Natomedlemskap är inlämnad med tillhörande risker, hänger allt på rösten från en partilös företrädare om regeringen ska fällas. Det är allvarligt att oppositionen är beredd att iscensätta detta.

Om regeringen saknar ett majoritetsunderlag i riksdagen även nästa pe-riod kommer den också då att bli skadskjuten av att statsråd tvingas bort, och den kommer inte att få igenom sina förslag eller sin budget. Den kommer inte att kunna styra landet. Det måste en regering kunna.

Sverige har enorma uppgifter att ta tag i när det gäller våldet mot kvin-nor, gängkriminaliteten, att få varje barn igenom skolan och bli en självständig och ansvarstagande vuxen, att sjukvården ska vara tillgänglig den dagen vi behöver den och inte minst att hejda klimatförändringarna och stoppa miljöförstörelsen. Vi har *en* planet.

I går träffade jag ett av alla barn som ska leva med konsekvenserna av de beslut som vi fattar och de beslut som vi avstår från att ta. Hon fäste sin blick i min och sa: Man ska inte diskriminera någon, oavsett religion. Och det är för henne och alla andra tioåringar som varje dag möter rasism som vi måste agera, vi som vill något annat. Då kommer det inte att räcka med politiker som bara inte är rasister, utan det kommer också att krävas aktivt antirasistisk handling.

Miljöpartiet kommer i dag att rösta gult. Vi ser ingen som helst anled-ning att skapa kaos i dag. Låt valrörelsen handla om sakfrågor, visioner och ideologi, och skippa det politiska spelet!
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Berginger, Per Bolund, Maria Ferm, Camilla Hansén, Emma Hult, Rebecka Le Moine, Rasmus Ling, Amanda Palmstierna och Lorentz Tovatt (alla MP).

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Ärendet om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S) skulle nu tas upp till avgörande.

För bifall till yrkandet om misstroendeförklaring krävdes enligt 13 kap. 4 § regeringsformen att *mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade ja. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

174 för bifall

97 för avslag

70 avstod

8 frånvarande

Talmannen konstaterade att mindre än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således avslagit yrkandet om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 70 M, 61 SD, 22 KD, 20 L, 1 -

För avslag: 97 S

Avstod: 30 C, 24 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 3 S, 1 C, 3 V, 1 MP

Prot. 2021/22:125

7 juni

-----

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot justitie-
och inrikes-minister
Morgan Johansson (S)*

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 16 och 17 maj justerades.

§ 3 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Dag Larsson (S)* avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 9 juni kl. 14.00*.

§ 5 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Tredje vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *fredagen den 10 juni kl. 9.00*.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in: prot. 2021/22:45 för tisdagen den 31 maj från näringsutskottet och prot. 2021/22:52 för torsdagen den 2 juni från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:521

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:521 Genomförandet av en nationell folkräkning av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 juni 2022

Finansdepartementet

Ida Karkiainen (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 8 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM96 Direktiv om införandet av ett avdrag för eget kapital och en begränsning av avdrag för räntor i bolagssektorn *COM(2022) 216* till skatteutskottet

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2021/22:RR5 till finansutskottet

EU-dokument

COM(2022) 222 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 juli*.

§ 10 Ärenden för bordläggning

Prot. 2021/22:125

7 juni

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2021/22:AU12 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Utrikesutskottets betänkande

2021/22:UU5 Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Utbildningsutskottets betänkande

2021/22:UbU23 Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande

Trafikutskottets betänkande

2021/22:TU16 Infrastrukturfrågor

Justitieutskottets betänkanden

2021/22:JuU21 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda

2021/22:JuU54 Åtgärder mot personer som blockerar vägar

Kulturutskottets betänkande

2021/22:KrU11 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

§ 11 Sekretess hos två kommissioner

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU24

Sekretess hos två kommissioner (prop. 2021/22:235)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

§ 12 Fri- och rättigheter m.m.

Fri- och rättigheter

m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU29

Fri- och rättigheter m.m.
föredrogs.

Anf. 11 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! I detta betänkande behandlas väldigt många förslag från oss moderater. Vi har hela tio reservationer och ett förslag som antligen ser ut att vinna gehör här i kammaren senare i dag.

Förslagen handlar alla om att stärka våra fri- och rättigheter i Sverige. De är långt ifrån nya för oss moderater att driva. Kanske är det därför extra kul att ett av dem, som sagt, ser ut att vinna gehör. Det är förslaget om att vi behöver utreda hur vi kan stoppa och förhindra utländsk finansiering av

extremism och icke-demokratiska budskap i våra trossamfund. Det är på tiden.

Men vi behöver också konstatera att detta inte kommer att räcka. Vi moderater har därför föreslagit även en rad andra åtgärder för att komma till rätta med, förebygga och motverka våldsbejakande extremism i Sverige.

Vi har bland annat förslag om att om man begår ett terrorbrott i Sverige, brott mot staten, och har dubbla medborgarskap bör det vara grund för att kunna återkalla det svenska medborgarskapet.

Vi har förslag om hur vi behöver rusta våra poliser med mer kunskap om våldsbejakande extremism. Det handlar om hur man reder ut och löser dessa typer av brott som dessa grupperingar begår i Sverige.

Vi har förslag om hur det förebyggande arbetet i skolan behöver stärkas. Det handlar om hur lärare behöver få mer kunskap och mer stöd i att våga ta i dag tyvärr många gånger väldigt jobbiga diskussioner och svåra samtal med elever och föräldrar.

Att vi har lärare som 2022 hotas, skräms, tystas och i förlängningen hindras från att bedriva undervisning om Förintelsen och om hbtq-personers rättigheter säger alldeles för mycket om de problem som vi har i Sverige i dag.

Jag vill övergå till att tala om de andra förslagen som vi behandlar i betänkandet. Innan jag glömmer det ska jag yrka bifall till vår reservation nummer 25 som finns under punkt 13 om förstärkningar av rättighetsskyddet i regeringsformen.

Den andra delen av betänkandet handlar om hur vi kan garantera och stärka fri- och rättigheterna i grundlagen. Alla dessa rättigheter har i dag tyvärr inte samma grundlagsskydd. Skyddet för äganderätten och näringsfriheten är exempelvis svagare än skyddet för yttrandefrihet, informationsfrihet och demonstrationsfrihet.

I 2 kap. 21 § i vår regeringsform anges olika begränsningar som får göras i fri- och rättigheter. Jag tror att många inte minst under coronapandemin fick ett uppvaknande om att det går att göra begränsningar i dessa rättigheter. Men det är såklart viktigt att det finns skäl för det.

Om man tar äganderätten och näringsfriheten har de inte samma skydd. De anses inte lika viktiga. Det tycker vi att det finns många skäl att ändra på.

Vi har i Sverige också ett väldigt stort civilsamhälle. Det är en väldigt viktig del av staten, Sverige och vårt samhälle. Det gäller exempelvis våra ideella föreningar. Konstigt nog har man inte samma rätt i Sverige som i många andra europeiska länder att inte behöva vara medlem i en förening. Det brukar kallas för den negativa föreningsfriheten.

Många andra med oss jämförbara länder har även detta i sin grundlag. Men det har inte vi, trots vår stora flora av föreningar. Det anser vi också att man bör ändra på.

Ytterligare en fråga handlar om att fri- och rättigheter är så pass viktiga att bara misstanken om att staten skulle ha inskränkt dem i strid med gällande rätt är allvarlig. Det bör underlättas för individer att kunna driva rättsprocesser om detta.

I dag finns det ekonomiska hinder för att göra det. Förlorar en individ mot staten står nämligen inte staten för sina egna rättegångskostnader. Det tycker vi att man bör ändra på och utreda. Det ska inte vara den ekonomiska risken som hindrar skäliga fall av sådana processer.

Vi tycker också att den skadeståndsskyldighet som staten har mot individer i det fall den förlorar behöver öka. Även detta behöver vidgas och utredas.

Jag inledde med att säga att vi nu har drivit de här förslagen länge i Sverige. Det började när det var dags för en ny grundlagsutredning. Vi har fortsatt inom ramen för den grundlagsutredningen att försöka få gehör för våra förslag. Tyvärr har vi inte lyckats med det.

Är ni intresserade av hur vi i vår grundlag kan stärka individens fri- och rättigheter på riktigt och minoriteters skydd läs då gärna våra motioner på området. Med de orden tackar jag för ordet.

(Applåder)

Anf. 12 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom samtliga av våra reservationer. Jag yrkar bifall till reservation 2 i betänkande KU29 *Fri och rättigheter m.m.*

Det betänkande som vi nu talar om går, som alla har sett, under benämningen *Fri— och rättigheter m.m.* Jag tycker att det är tid att alla vi i denna kammare borde ta oss en kort stund till att fundera över dessa och deras historiskt unika roll.

Många samhällen i världen har egentligen aldrig haft någon tanke om fri- och rättigheter. Faktum är att utanför västvärlden har tanken om vissa fri- och rättigheter som inte får inskränkas aldrig varit självklar. I många delar av världen är den fortfarande inte det.

I vår del av världen däremot är den, som tur är, självklar. Faktum är att vi haft tankar om rättigheter under väldigt lång tid. Medeltida svenskar valde sina kungar, ägde sin mark och förbjöd kvinnofridskränkningar liksom slaveriet, trældomen, redan på 1300-talet.

Det är naturligtvis inte samma sak som att Sverige trädde fram som en modern demokrati när inlandsisen drog sig tillbaka. Men det betyder att vi kontinuerligt har varit närmare det idealet än de allra flesta, under längre tid, och än nästan alla andra samhällen.

Våra fri- och rättigheter är alltså, fru talman, inte någonting som bara damp ned från himlen. Det är inte heller något som något enskilt parti i sin välvilja förlänat det svenska folket. Det är en grundläggande del av vår kultur och vår nation och har format dessa samtidigt som de vidare formats under århundraden.

Det är i ljuset av detta som vi måste förstå vissa samtida fenomen. Det är fenomen som, om man tar ett lite längre perspektiv, egentligen är mycket främmande för det svenska samhället. De har bara blivit vanliga de senaste decennierna, mycket till följd av massinvandringen. Särskilt påtagligt blir detta gällande jämlikheten mellan könen.

Dessa nya fenomen får implikationer på flera områden. De skapar nya konfliktytor och nödvändiggör gränsdragningar som tidigare aldrig behövt göras.

Till exempel är det enkelt att konstatera att en vuxen individs val att klä sig på ett visst sätt är dennes privata angelägenhet, när det är ett eget val. När detta däremot är ett uttryck för direkt kvinnoförtryckande normer, snarare än självvalda beteenden, blir både frågan och svaret annorlunda.

Av dessa skäl bör den heltäckande slöjan – burkan och niqaben – i princip förbjudas, åtminstone för barn i för- och grundskola. Det finns även prejudikat på detta från flera europeiska länder, bland annat vår granne Danmark och Frankrike.

Vad individer eller familjer väljer att göra i sina egna hem är inte någonting som staten borde kontrollera. Men bara för att den privata sfärens integritet måste respekteras innebär inte det att alla normer är likvärdiga.

Dessa plagg gör det omöjligt för de kvinnor som bär dem att delta i det offentliga rummet. Även enkla och opersonliga sociala interaktioner blir försvårade på ett sätt som gör den vardagliga tillit och den artiga jämlikhet mellan främlingar som vårt samhälle annars är så bra på så gott som omöjliga. Den heltäckande slöjan är, i princip, en kvinnoförtryckande och extremistisk symbol. Genom att förbjuda den i offentligheten värnar vi det sekulära och demokratiska samhället.

Barn och unga bör således inte tillåtas bära slöjan i skolan och helst inte heller påtvingas detta plagg i motsvarande offentliga sammanhang. Utöver att den typen av distinktioner sätter upp barriärer för interaktion mellan vissa minoriteter och medlemmar av majoritetssamhället är det även så att de unga flickor som tvingas bära slöja oftast inte har valt detta själva. Det är snarare ett uttryck för kvinnlig underkastelse och ett sätt att socialisera in barn som inte vet eller förstår bättre i en sådan kultur.

Genom att skapa ömsesidig misstro och främlingskap gentemot majoritetssamhället försvårar man också dessa unga flickors och kvinnors möjlighet att fatta ett annat beslut och närma sig den svenska och västerländska kulturen – om de i framtiden skulle vilja detta.

En annan aspekt är böneutrop. Vår vilja att som huvudregel försöka upprätthålla en viss neutralitet i det offentliga rummet befinner sig i spänning gentemot sådana normer där tankar om en neutral offentlighet med respekt för individens särart är helt främmande. Kyrkklockor har hörts i vårt land under hundratals år, men böneutrop är en direkt sentida import från den muslimska världen. Muslimska böneutrop innehåller även en trobekännelse, till skillnad från våra kyrkklockor.

Majoritetskulturens normer och den reella ovilja som finns mot att höra böneutrop förtjänar att tas i beaktning. Kristendomen har en historisk särställning i Sverige som islam inte har och kommer att fortsätta ha det även i framtiden. Även utifrån perspektivet att värna en neutral, sekulär offentlighet fri från propaganda finns återigen starka skäl att förbjuda denna form av kulturyttring.

Kvinnlig könsstympling och omskärelse bör också utan tvekan förbjudas. Att detta, fru talman, över huvud taget är något som vi diskuterar är ytterst märkligt.

I hela Skandinavien har vi också av hävd, på ett sätt som föregår kristendomen, ett djupare förhållande till djur och natur. Sadistiska former av slakt, såsom halalslakt, bör likaledes därför inte heller vara tillåtna inom Sveriges gränser.

Avslutningsvis, fru talman, finns det goda skäl att reflektera kring vad följderna blir av den rådande samhällsutvecklingen om denna tillåts fort-

sätta ohejdat. Vi i Sverigedemokraterna ställer oss ytterst skeptiska till att det går att upprätthålla ett fritt liberalt samhälle för oss alla om inte majoritetssamhällets normer värnas.

Den historiskt och geografiskt sköra tolerans och respekt för individen som Sverige kännetecknas av kommer helt enkelt inte att överleva det här århundradet om inte kopplingen mellan majoritetssamhällets svenska och västerländska levnadssätt och det politiska uttrycket för makt och rätt att påverka, vårt medborgarskap, bibehålls.

I ljuset av de senaste decenniernas ansvarslösa invandringspolitik finns det inget annat val än att öppna för återkallandet av medborgarskap, som lyftes fram här i talarstolen för bara några minuter sedan. Det nuvarande förbudet mot detta i regeringsformen bör därför tas bort. Även här finns prejudikat i andra västerländska länder.

Anf. 13 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Det är den enskilda människans frihet och värdighet som står i centrum i regeringsformens inledande kapitel. Det är den enskildes frihet och värdighet som ska respekteras – av det allmänna och i utövningen av offentlig makt, enligt vår grundlags portalparagraf.

Det är ett fint centrum för en grundlag i en liberal demokrati av vårt snitt. Uppgiften att värna och upprätthålla den enskildes frihet och värdighet utmanar ständigt oss som beslutsfattare och lagstiftare. För den enskildes frihet och värdighet är, liksom själva demokratin, inte en gång för alltid given i och med regeringsformens ikraftträdande. Nej, precis som demokratin utmanas och rentav hotas den enskildes frihet och värdighet.

Ibland hotas de av extremistiska eller våldsbejakande krafter. Ibland hotas de av främmande makt och antagonister som inte vill oss väl och som har allt att vinna på att undergräva svenska folkets förtroende för demokratin, för samhällskontraktet, för tilliten i samhället och inte minst – för tilliten mellan oss människor. Det är krafter som ställer människor och grupper mot varandra, vi mot dem, och krafter som vinner på att en gnagande känsla av misstro och misstänksamhet biter sig fast och breder ut sig i samhället som ett gift.

I dag, liksom alla dagar, är därför Centerpartiets tydliga besked att vi inte kompromissar med den enskildes frihet och värdighet. Vi står upp för den enskildes frihet och värdighet. Vi tar det ansvar som regeringsformen ålägger oss. Vi står upp för religionsfriheten – inte bara den för kristna och judar, utan för alla. Den gäller avsett om man tror eller inte tror, och oavsett vad man tror på.

Vi står upp för att trossamfundets lokaler ska åtnjuta skydd för att den enskilde troende tryggt ska kunna utöva sin religion, ensam eller tillsammans med andra, oavsett vilken religion det handlar om. Heliga rum ska vara trygga rum. De ska vara frizoner och hemvister för troende som de källor till livsmod, hopp, livstolkning, religiös fördjupning och gemenskap och rum för livets övergångsritualer som de är.

Jag står bakom Centerpartiets samtliga fem reservationer i betänkandet och yrkar bifall till reservation 7.

Fru talman! Centerpartiet står upp för arbetet mot rasism och diskriminering. I dag begränsas många svenskar av just rasism och diskriminering. Varje dag när du och jag gör oss i ordning, käkar frukost och hjälper barnen att komma iväg till skolan går tusentals svenskar till jobbet eller skolan

med en ryggsäck eller en klump i magen som vi andra inte har: Vad kommer jag möta i dag? Kommer jag att få behålla slöjan på, eller kommer de att riva av den? Kommer jag bli spottad på i dag? Törs jag gå till synagogan? Ånej, i dag måste jag gå och handla mat! När jag går till affären med mina romska kläder kommer jag att få de där blickarna, som om jag vore en tjuv.

I dag mobbas skolbarn för sin tro, trots att de enligt Europakonventionen har erkända rättigheter till bland annat andlig utveckling. I dag sorteras människor bort på osakliga grunder i anställningssituationer – ren och skär arbetslivsdiskriminering – för att deras namn inte är tillräckligt svensklingande. I dag krymps livsutrymmet och livschanserna, friheten och värdigheten för svenskar på grund av rasismen och diskrimineringen inom livets alla områden.

Centerpartiets svar till dessa, våra bröder och systrar, är att vårt frihetsprojekt inte begränsar sig till de få och förunnade. Det sträcker sig till varje människas rätt att förverkliga sitt livsprojekt och att utöka sina livschanser och känna frihet, oavsett vem hon är, vem hon älskar, vilken hudfärg hon har, var hon bor och vad hon tror eller inte på. När vi säger att Centerpartiet står upp för varje enskild människas rätt till frihet och möjlighet att göra det mesta av sin förmåga och sina drömmar utan att bli begränsad av fördomar, rasism och diskriminering menar vi allvar.

När våra medmänniskors frihet och värdighet begränsas av rasism, antisemitism, antiziganism, islamofobi och diskriminering är det vår kamp. Därför vill vi i Centerpartiet intensifiera arbetet just mot rasism och diskriminering.

Vi har lagt fram många förslag här i Sveriges riksdag som hanterats i andra betänkanden i riksdagen. Inom ramen för det här betänkandet anser Centerpartiet att regeringsformens diskrimineringsförbud bör utökas för att motsvara de diskrimineringsgrunder som anges i diskrimineringslagen. Det innebär att även könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning och ålder bör innefattas av grundlagsskyddet.

Fru talman! Att få vara eller bli den människa man djupast sett är är helt grundläggande. Det finns människor som varken identifierar sig som man eller kvinna. Det finns all anledning att ta denna för enskilda personer mycket viktiga identitetsfråga på stort allvar. Därför vill vi i Centerpartiet utreda ett införande av ett tredje juridiskt kön.

Den tredje siffran i de fyra sista siffrorna i personnumret indikerar om en person är man eller kvinna, vilket möjliggör könsuppdelad statistik. Centerpartiet menar att förutsättningarna för att införa ett tredje juridiskt kön bör utredas utan att möjligheterna att göra statistiska analyser utifrån ett genusperspektiv försämras.

Fru talman! Vi behöver också stärka skyddet av äganderätten. Vi ser att den träds förnär i olika situationer där myndigheter ägnar sig åt myndighetsutövning. Vi ser att det konstitutionella egendomsskyddet inte är tillräckligt starkt.

Vi behöver också stärka arbetet med att fånga upp individer som ännu inte har begått brott men som är på väg att radikaliseras. De här personerna måste mötas av civilsamhället, av vuxna, av mammor och av lokal polis med nationell handlingsplan och med lokalt förebyggande arbete.

I vårt betänkande föreslår vi också ett tillkännagivande om möjligheten att stoppa utländsk finansiering av religiös verksamhet. Centerpartiet går

nu i bräschen för att på område efter område just stärka resiliensen mot utländsk påverkan. Vi börjar med oss själva, partierna i Sveriges riksdag. Även vi behöver höja trösklarna för att inte bli utsatta för påverkan från främmande makt. Vi ser det i civilsamhället. Vi stärker upp det där. Vi har en utredning på gång just om hur vi kan stärka skyddet för trossamfund och civilsamhälle.

Dagens förslag till tillkännagivande har tagits fram av en bred majoritet i KU. Det gläder mig mycket, för det är ett viktigt tillkännagivande. Det är en viktig pusselbit i arbetet med att stärka motståndskraften mot främmande makt.

Anf. 14 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 19.

Detta betänkande innehåller många förslag som på olika sätt berör våra grundläggande fri- och rättigheter. Det är sådant som vi ofta tar för givet och ser som självklarheter – respekten för alla människors lika värde, att vi har yttrandefrihet, att vi har rätten att delta i möten, att demonstrera och att utöva vår religion, oavsett vilken, eller att inte vara troende alls, att vi skyddas mot stora intrång i vår integritet, att vi inte får registreras utifrån politiska åsikter, att vi får röra oss fritt, att vi skyddas mot diskriminering och att vi garanteras rättssäkerhet om vi anklagas för att ha begått ett brott.

Fru talman! De friheter och rättigheter som vi har får aldrig tas för givna. Faktum är att demokratin i världen är på tillbakagång. År 2012 fanns det flest liberala demokratier i världen, 42 stycken – alltså demokratier som även innefattar sådant som går utöver själva folkstyret: en rättsstat och grundläggande mänskliga rättigheter. Förra året, 2021, var den siffran nere på 34 liberala demokratier. Det betyder att enbart 13 procent av världens befolkning lever i en demokrati så som exempelvis vi i Sverige brukar definiera den. Det visar den senaste demokrati rapporten från Varieties of Democracy-institutet vid Göteborgs universitet.

Dagens hot mot demokratin ser ut på lite andra sätt än tidigare. Det handlar sällan om våld. I stället sker förändringen inifrån, av makten själv, av auktoritära krafter som vinner mark för att sedan på olika sätt angripa medierna, akademierna, civilsamhället och rättssystemet. Enligt forskningsinstitutet är de framsteg som gjorts för demokratin i världen sedan Sovjetunionens fall bortsopade.

Läget i världen är minst sagt dystert. Det är tydligt att vi aldrig kan ta våra fri- och rättigheter för givna och att Europa inte är ett undantag.

Fru talman! Vänsterpartiet vill att alla människor fritt ska kunna definiera sig, uttrycka sig och ha rätten att bestämma över sin egen kropp. För många är könstillhörigheten självklar. För andra skulle en lagändring som innebar att ett tredje juridiskt kön infördes betyda oerhört mycket.

En grundläggande princip för ett tredje juridiskt kön skulle självklart vara att det är en valmöjlighet för den enskilde. Ingen ska kategoriseras som ett tredje juridiskt kön mot sin vilja. Tyskland, Australien, Indien och Nepal är exempel på länder som på olika sätt ger möjlighet att registrera ett tredje juridiskt kön.

Processen för att få ändra juridiskt kön är i dag komplicerad med långa väntetider, orimliga krav och ibland bristande bemötande som skapar ohälsa.

Vänsterpartiet vill gå samma väg som de länder jag rabblade upp. Vi anser att varje individ själv ska få avgöra sitt kön. En modern könstillhörighetslag behöver utgå från verkligheten. Vänsterpartiet vill därför att ett tredje juridiskt kön införs samtidigt som möjligheterna med könsuppdelad statistik bibehålls.

Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag konstitutionsutskottets betänkande nummer 29, som handlar om den enskildes grundläggande fri- och rättigheter. Det är ett flertal motionsförslag från partierna som har resulterat i olika förslag och därmed reservationer när de inte har fått gehör.

Kristdemokraterna har flera reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation 9 under punkt 6.

Den 1 mars 2020 trädde nya lagar i kraft i Sverige som bland annat innebar straffansvar för visst samröre med terroristorganisation. Den nuvarande lagen föreskriver att brottet samröre ska omfatta den som för en terroristorganisation tar befattning med vapen, ammunition, brandfarliga eller explosiva varor, transportmedel eller annan liknande utrustning eller upplåter lokal eller mark för dess verksamhet eller annan liknande verksamhet. Så långt är det bra, men enligt min mening är detta en alltför snäv definition.

Säkerhetspolisen har samma uppfattning och har i sitt remissvar framhållit att det är viktigt att samröret får en vidare definition. När någon har varit i en konfliktzon, som Syrien eller Irak, blir brottet med dagens definition orimligt svårt att bevisa. Dessutom anser jag att det tydligt ska framgå att inget som helst samröre med eller hjälp till terroristorganisationer ska tolereras här i Sverige. Vi har länge haft en alldeles för tillåtande inställning till dem som fundamentalt hotar vårt samhälle. Enligt Kristdemokraternas syn ska allt samröre med terroristorganisationer kriminaliseras.

Jag går vidare och säger någonting om förbud mot slöja, vilket är en känslig sak. Det tillhör våra mänskliga rättigheter att få klä oss så som vi själva önskar. Man ska inte ha synpunkter på längd eller utformning i övrigt av olika klädesplagg. Det är vars och ens privatsak. Men med heltäckande slöja är det någonting annat.

I de verksamheter där vi som förtroendevalda och parlamentariker har möjlighet att ha synpunkter på klädsel finns det exempel där det faktiskt är orimligt att acceptera heltäckande slöja, till exempel så kallad burka. Skolan är ett sådant område. Det handlar inte om huruvida vi tycker om burkan eller inte eller till vilken idébakgrund vi hänför den, utan vi menar att heltäckande slöja strider mot de grundläggande värden, bland annat om jämställdhet mellan kvinnor och män, som skolan ska förmedla.

Med hänsyn till skolans värdegrund och synen på barnens rättigheter i Sverige är även hijab för små barn problematiskt. Barnomsorgen och skolan ska präglas av jämlikhet och utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, jämställdhet och alla människors lika värde. Det går inte att komma ifrån att heltäckande slöja utgör ett konkret uttryck för mäns vilja att kontrollera flickors och kvinnors frihet.

Ett förbud för anställda inom offentlig förvaltning att bära niqab, burka eller annan heltäckande slöja är nödvändigt av flera skäl. Föräldrar ska kunna se personalen de lämnar sina barn till. En patient ska kunna se den vård- och omsorgspersonal som han eller hon vårdas av. Ett brottsoffer ska

kunna se den polisanställde som han eller hon söker hjälp hos. Vi behöver den interaktion som ögonkontakt ger. De heltäckande plaggen står för ett hinder i det avseendet. De står också för en hederskultur, och personer som har varit eller är utsatta för hedersrelaterade brott ska inte behöva möta anställda med heltäckande slöja på myndigheter eller statliga institutioner.

Därför är det Kristdemokraternas mening att regeringen bör återkomma med förslag om förbud mot heltäckande slöja för barn och lärare i skolan och för anställda inom offentlig förvaltning.

Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! För tids vinning yrkar jag bifall enbart till reservation nummer 22, men vi står bakom alla våra reservationer.

Betänkandet handlar om fri- och rättigheter. Liberalismen utgår från att alla individer ska ha samma möjlighet att förverkliga sig själva och samma rättigheter och skyldigheter som är knutna till individen. Därför kommer vi alltid att stå upp för de människor som i dag inte åtnjuter samma rättigheter och friheter som alla andra.

Jag kommer att beröra både hbtqi-politiken och också diskrimineringsfrågor.

Rättigheter för hbtqi-personer har successivt stärkts under decennierna. Men höjer vi blicken från den svenska horisonten ser vi ännu stora utmaningar, både i ett europeiskt och i ett globalt perspektiv. I ett sjuttioal länders är samkönad kärlek ett brott. I ett ännu större antal länder kan personer vars könsidentitet inte följer den av omgivningen normerade och förväntade inte leva ett liv med fullvärdiga rättigheter. I länder där förtrycket är som hårdast riskerar människor fängelse, prygling eller dödsstraff enbart för att de är de som de är och för att de älskar dem som de älskar.

Sverige har ett ansvar att fortsätta att arbeta för att hbtqi-personers mänskliga rättigheter stärks och att ge stöd åt modiga rättighetskämpar världen över.

Fru talman! EU behöver större möjligheter att kunna vidta åtgärder gentemot de medlemsländer som inte respekterar mänskliga rättigheter. EU-kommissionen måste kunna granska hur medlemsländerna lever upp till skyldigheten att skydda och respektera mänskliga rättigheter som medlemsländerna är förbundna till enligt fördragen. Vi har under årens lopp sett flera exempel på när rättigheter inte värnas i vissa länder. EU måste även kunna besluta om sanktioner mot de medlemsländer som inte respekterar mänskliga rättigheter, inklusive hbtqi-personers mänskliga rättigheter.

Fru talman! Vad gäller diskriminering finns i regeringsformen förbud mot införande av lagstiftning som diskriminerar någon på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande eller med hänsyn till sexuell läggning eller kön.

Liberalerna var vid den senaste grundlagsreformen pådrivande för att förbudet mot diskriminerande lagstiftning skulle inkludera sexuell läggning. Frågan om förbud mot lagstiftning som diskriminerar på grund av könsidentitet och könsuttryck bör utredas grundligt i en kommande grundlagsöversyn.

Vad gäller juridiskt kön har även Liberalerna lagt förslag om detta. Det finns ett antal individer som inte vill kategoriseras som vare sig män eller

kvinnor. I vissa andra länder har detta tillgodosetts genom att individen efter egen begäran kan folkbokföras i en tredje könskategori.

För- och nackdelar med att införa en tredje könskategori i folkbokföringen behöver utredas också i Sverige. Vi vill stärka möjligheterna även här. Men en grundläggande princip är att det tredje alternativet i så fall ska vara en valmöjlighet för de personer som själva önskar det och inte någonting som individer ska tilldelas.

En annan viktig princip är att det fortsatta behovet av könsuppdelad statistik beaktas. Regeringen bör se till att förslag i denna riktning tas fram och genomförs.

Fru talman! Respekten för mänskliga rättigheter och rättsstaten utgör fundamentet i en demokrati. Den enskildes frihet och värdighet är central i en demokrati. Vi står upp för den enskildes frihet. Hbtqi-rättigheter är en fråga om mänskliga rättigheter.

Anf. 17 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Konstitutionsutskottet behandlar nu ett viktigt betänkande om frågor som berör våra grundlagsstadgade fri- och rättigheter som skyddas i regeringsformen. Det handlar om yttrandefrihet, föreningsfrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet och religionsfrihet. Det handlar om att skyddas från diskriminering och om att ha rätten att leva sitt liv i frihet.

Jag vill särskilt tacka vår kollega från Centerpartiet, Linda Modig, som i sitt anförande tidigare på ett starkt och tydligt sätt beskrev vad det här kan betyda i människors vardag.

Utöver de exempel som redan beskrivits av föregående talare vill jag särskilt lyfta några av Miljöpartiets förslag här i kammaren. Det gäller ett förslag om ett tredje juridiskt kön, vidareutveckling av Institutet för mänskliga rättigheter samt skydd för djurens rättigheter i grundlagen.

Frågan om den nya könstillhörighetslagen har väckt en hel del uppmärksamhet under våren, och jag vill helt kort påminna om att förväntan är stor när det gäller Stefan Löfvens löfte om att ny lagstiftning ska finnas på plats före valet. Det här är en viktig reform för dem som berörs av den, och nu är det dags att få en ny lagstiftning som ger alla rätt att själva bestämma vilket juridiskt kön man identifierar sig med. Det här är ett förslag med brett stöd i hela Sveriges befolkning. Från Miljöpartiets sida vill vi verkligen understryka att det inte finns någon anledning att vänta. Lagstiftningen behöver komma på plats nu.

Fru talman! För Miljöpartiet är mänskliga rättigheter inte bara ord på de papper som internationella konventioner skrivs på. Det är något som ska genomsyra det offentliga och näringslivet i vårt land och i alla länder. Därför är vi väldigt glada att Sverige nu har ett institut för mänskliga rättigheter som finns på plats och är igång. Det var något som vi lovade våra väljare att kämpa för i förra valet.

Det kan tyckas som att vi har lite bråttom när vi redan nu vill väcka frågor om hur institutet ska utvecklas framåt. Men det finns skäl för det. I dagens betänkande har vi två förslag om Institutet för mänskliga rättigheter. Dels vill vi att institutets organisationsform och uppdrag ska skyddas i grundlagen, dels vill vi att institutets årliga rapport till regeringen också ska behandlas av riksdagen.

Jag skulle säga att grundlagsskyddet för institutet är en fråga som är viktig att väcka tidigt, därför att grundlagsändringar tar, som ni vet, ganska lång tid. När det gäller frågan om att riksdagen ska behandla årsrapporten handlar det mer om att understryka vikten av att institutets arbete synliggörs. Regering och riksdag kan såklart ta massor av egna initiativ för att synliggöra institutets arbete, men det vi söker är en lagreglerad skyldighet så att det här intresset inte är något som påverkas av innehållet i själva rapporten.

Detta är inga nya idéer som vi har skrivit ihop på kammaren, utan det är förslag som finns med i utredningen som ligger till grund för inrättandet av institutet. Vi i Miljöpartiet vill redan nu visa att det är en sådan här utveckling vi gärna ser framöver.

Fru talman! En av Miljöpartiets grundläggande solidaritetsidéer är den om vår solidaritet med djur, natur och ekologiska system. Miljöpartiet har som enda riksdagsparti antagit ett omfattande djurpolitiskt program, och i vår kommittémotion *Djurpolitik för en postpandemisk värld* föreslår vi som ett av 72 förslag att djurens egenvärde ska skrivas in i den svenska grundlagen.

Detta skulle ligga i linje med artikel 13 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, där djur erkänns som kännande varelser till vilka full hänsyn ska tas när det gäller utformning och implementering av unionens politik för jordbruk, transporter, fiske, inre marknad och forskning. Att skydda djuren i grundlagen skulle också tydliggöra att djurskydd är en viktig del av statens ansvar. Det skulle visa att det offentliga alltid ska väga in djurens välmående i sina beslut, och det skulle ligga till grund för övriga regleringar i lag.

Fru talman! Miljöpartiet står bakom alla sina motioner. Med det sagt yrkar jag bifall till reservation 30 under punkt 17 om att djurens rättigheter borde skyddas i grundlagen.

Anf. 18 ALEXANDER OJANNE (S):

Fru talman! Socialdemokratins uppgift är att ta parti för den som har mindre makt. Bara så kan friheten bli större i samhället.

I dag behandlar vi KU29, det vill säga konstitutionsutskottets betänkande om cirka 100 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Det är både yrkanden som handlar om fri- och rättigheter och yrkanden som handlar om förebyggande av våldsbejakande extremism. Det är lätt att bli lite nedstämd när man läser en del av motionerna. Vi lever i en tid där fler riksdagsledamöter väljer att väcka motioner om att begränsa och kringskära våra fri- och rättigheter än motioner om att utöka dessa. Det kanske är signifikativt för vår tid.

Vår uppfattning som socialdemokrater är att människan ska vara fri att utvecklas som individ, råda över sitt eget liv, forma sin tillvaro efter egna önskningar och påverka det egna samhället. Denna frihet ska gälla alla, och därmed är jämlikhet frihetens förutsättning. Socialdemokratin vill avlägsna de ekonomiska, sociala och kulturella hindren för människors frigörelse.

Enligt regeringsformen ska det allmänna särskilt trygga rätten till arbete, bostad och utbildning och verka för social omsorg och trygghet samt goda förutsättningar för hälsa. Vi ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och värna den enskildes privat-

liv och familjeliv. Det allmänna ska se till att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Jämlikheten är som sagt frihetens förutsättning.

Socialdemokratien är en frihetsrörelse som utgår ifrån att friheten enbart är möjlig genom jämlikhet. Skillnader i makt mellan människor innebär skillnader i frihet. Målet blir därför att utjämna dessa maktskillnader och på så sätt öka friheten i samhället. Maktskillnaderna i samhället låter sig inte fångas in på något enkelt sätt. När människors möjligheter påverkas av att de tillhör en viss grupp visar detta på förekomsten av maktstrukturer. Klass, kön, etnicitet samt könsidentitet och sexuell läggning är några av de faktorer som avgör människors frihet, oberoende av vilka de är som individer.

Vi kan inte nog betona vår stolthet över de fri- och rättigheter vi har och behovet av att sända en tydlig signal till omvärlden om att vi står upp för dessa. Det är inte minst aktuellt nu när Turkiets utrikesminister så sent som i förra veckan krävde att de svenska lagarna skulle ändras för att begränsa fri- och rättigheter. Han konstaterar, mycket riktigt, att det i Sverige är tillåtet för vem som helst att demonstrera och ”vifta med sina trasor” – en rättighet vi är stolta över. Självt viftar jag främst med trasor på första maj.

I den del av betänkandet som handlar om att förebygga våldsbejakande extremism föreslår vi i ett enigt utskott ett tillkännagivande till regeringen. Enligt utskottets mening bör en utredning tillsättas och få i uppdrag att överväga möjliga åtgärder för att förhindra sådan utländsk finansiering av religiös verksamhet i Sverige som syftar till att sprida extremism och icke-demokratiska budskap.

Frågan har lyfts av flera motionärer, bland annat av Amineh Kakaba-veh som yrkat just på att ett tillkännagivande ska komma till om att stoppa diktatoriska och kvinnofientliga regimer som genom påkostade moskébyggen, religiösa skolor och förskolor i Sverige försöker öka sitt politiska inflytande. Utskottet föreslår att riksdagen ska delvis bifalla hennes motion.

Det saknas kunskap om hur vissa trossamfund finansierar sin verksamhet och vilka krav på motprestation som eventuella utländska bidragsgivare ställer på institutionerna. Få studier finns på området, och det spelar ingen roll om det är en moské som finansierats av Turkiet eller en kyrka med stöd från Ryssland – vi vet alldeles för lite om hur finansieringen går till, vad den betyder och vilka motkrav som ställs.

Den oberoende rödgröna tidningen Dagens ETC har i en granskning konstaterat att Saudiarabien finansierar var fjärde svensk moské. Denna granskning visade också att 17 av de 25 största offentliga moskéerna i Sverige har erhållit finansiering från utlandet.

Regeringen har gjort mycket på området för att motarbeta den våldsbejakande extremismen, och tillkännagivandet är i linje med det arbete regeringen redan bedriver. Föreningsfriheten har begränsats när det gäller sammanslutningar som ägnar sig åt eller understöder terrorism, vilket är något vi har debatterat här i kammaren tidigare under våren.

För regeringen har det även varit prioriterat att säkerställa att de statliga stöd som fördelas till trossamfund går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. Redan 2018 tillsatte regering-

en en utredning för att se över demokrativillkoren och hur de tillämpas. Förra månaden lämnade regeringen lagrådsremissen till Lagrådet.

Statsbidrag ska enligt förslaget endast få lämnas till trossamfund som i huvudsak får sin religiösa verksamhet finansierad av medlemmar eller personer som deltar regelbundet i den religiösa verksamheten och som är folkbokförda i Sverige. På så vis säkerställs att trossamfunden har en egen stabilitet och livskraft och att de i större utsträckning kan agera självständigt utan att hamna i beroendeställning till utomstående aktörer.

Vidare får statsbidrag inte lämnas till trossamfund om någon av dess församlingar eller företrädare kränker en medlems grundläggande fri- och rättigheter eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde eller motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Förslaget tar sikte på trossamfund som registrerar sig och vill ta emot stöd från staten, men även de kan såklart påverkas av extremism och få delfinansiering från utlandet. De som särskilt behöver granskas är dock de som inte registrerar sig för att ta emot stöd från staten utan helt löser sin finansiering från utlandet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det via direkt eller indirekt finansiering kan finnas krafter som försöker påverka religiösa verksamheter i Sverige, vilket befaras kunna leda till ökad radikalisering. Regeringen har gjort mycket, men mer behöver göras. Kunskapen om hur omfattande den utländska finansieringen är liten, och enligt utskottets mening bör en utredning få i uppdrag att överväga möjliga åtgärder för att förhindra sådan utländsk finansiering av religiös verksamhet i Sverige som syftar till att sprida extremism och icke-demokratiska budskap.

Dessa auktoritära ideologier får inte få fotfäste i vårt land, och andra stater ska inte kunna köpa sig makt och inflytande via trossamfund. Det hotar vår samhällsmodell och dem som lever i eller nära dessa krafter – främst barn och kvinnor.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets ställningstagande och avslutar där jag började: Socialdemokratiens uppgift är att ta parti för den som har mindre makt. Bara så kan friheten bli större i vårt samhälle.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

§ 13 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU41

Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder (redog. 2021/22:NL1, redog. 2021/22:NSÖ1, redog. 2021/22:PN1, redog. 2021/22:RAN1, redog. 2021/22:RAR1, redog. 2021/22:SN1, redog. 2021/22:VPN1 och redog. 2021/22:ÖN1)

föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Prot. 2021/22:125

7 juni

-----

*Fri- och rättigheter
m.m.*

§ 14 Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU43

Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik (skr. 2021/22:203)
föredrogs.

Anf. 19 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Det öppna samhället är av stor vikt att vårda och försvara. Vid gårdagens firande av nationaldagen var det säkert många som i likhet med mig själv vid olika ceremonier och framträdanden framhöll den svenska demokratin som något att känna stolthet över och att fortsätta verka för i olika sammanhang. Öppenhet i fråga om samhällets funktioner är en viktig förutsättning att detta ska fungera i praktiken. En utmaning i tiden är den digitala verkligheten utifrån frågor om offentlighet och sekretess. Ansvar, respekt och tillit är, som jag ser det, ord att ta fasta på, där den enskilda medborgarens vardag sätts i fokus.

Konstitutionsutskottets betänkande 43 med rubriken *Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik* behandlar dessa frågor. KU värdesätter den nya ordningen att Integritetsskyddsmyndigheten, tidigare Datainspektionen, vart fjärde år överlämnar en redovisning till regeringen om de här frågorna och att regeringen i en skrivelse till riksdagen kommenterar redovisningen. Utskottet framhåller att det är viktigt att frågorna bevakas samt noterar att regeringen avser att bedriva ett systematiskt och aktivt arbete med att följa utvecklingen. Jag föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna utifrån liggande förslag.

Fru talman! Integritetsskyddsmyndigheten spelar en viktig roll för kunskap och uppföljning kring frågor som berör digitaliseringen ur den enskilda medborgarens perspektiv. I rapporten beskrivs olika teknikområden som påverkar just denna personliga integritet. När vi talar om personlig integritet avses den enskilde individens rätt till privatliv och möjlighet till självbestämmande i det digitala samhället när det gäller personuppgifter. Utöver beskrivningen av digitaliseringen och ny teknik redogör myndigheten för hur integritetsskyddet fungerar av i dag och för pågående forskningsinitiativ inom området.

Bland slutsatserna kan framhållas följande utgångspunkter:

- De flesta känner till att allt vi gör på nätet lämnar spår, men ny teknik tar datainsamlingen på nätet till nya dimensioner. Med "Internet of things" flyttar spårningen på nätet ut i städer och hem.
- Insamling av biometriska data ökar. Med biometriska uppgifter menas personuppgifter som samlas in genom teknisk behandling och som rör någons fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken. Det kan till exempel handla om ansiktigenkänning eller fingeravtryck.
- Höga ambitioner finns när det gäller datadriven innovation, och dessa behöver kombineras med kraftfulla åtgärder för att stärka integritet och säkerhet.

Rapporten från myndigheten mynnar ut i en del rekommendationer, ur vilka jag noterar att man anser att

- Sverige behöver utforma en integritetsskyddspolitik
- satsningar på integritetsskyddsteknik är viktiga för tillväxt och konkurrenskraft
- enskilda individers rättigheter och möjligheter att kontrollera sina egna data behöver stärkas
- pågående arbete med att integrera dataskydd och förstärka Sveriges informations- och cybersäkerhet behöver följas upp
- åtgärder behöver vidtas för att främja fortsatt regelutveckling
- privata och offentliga verksamheter behöver fortsätta att förbättra sitt grundläggande dataskyddsarbete.

Fru talman! Utifrån skrivelsen delar regeringen myndighetens uppfattning att det är viktigt att det finns tydliga mål och åtgärder när det gäller dessa frågor och att frågor som rör skyddet för den personliga integriteten spänner över ett brett område. Regeringen instämmer också i rekommendationen om att enskilda individers rättigheter och möjligheter att kontrollera sina data bör förbättras och att man bör integrera dataskyddsfrågor i pågående arbete med att förstärka informations- och cybersäkerheten. Regeringen håller vidare med myndigheten beträffande värdet av att Sverige tar en aktiv roll i det EU-gemensamma arbetet, inklusive vid genomförandet av den europeiska datastrategin. Många av dessa frågor är ju gränsöverskridande.

Regeringen bedömer dock att inrättandet av ett särskilt politikområde för just integritetsskyddsfrågor inte är det mest relevanta och effektiva sättet att säkerställa att dataskyddsfrågorna får så stort genomslag som möjligt. Regeringen konstaterar i stället att integritets- och dataskyddsaspekter behöver uppmärksammas inom i princip alla områden, inte minst digitaliseringspolitiken, och att det är angeläget att dessa aspekter lyfts in tidigt i processer samt att arbetssätt och kompetens utvecklas inom varje område.

Jag delar regeringens uppfattning i dessa frågor och kan utifrån skrivelsen och rapporten konstatera att ökad kunskap, medvetenhet och folklig förankring här, som på så många andra områden, är nyckeln till fortsatt utveckling. Det är likaså viktigt med ett aktivt och engagerat samarbete tillsammans med andra länder i Europeiska unionen. Detta är frågor av stor vikt för fortsatt tillit och respekt för det öppna samhället.

Anf. 20 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis redovisa mitt och mitt partis hållning att det är bra att vi nu har på plats en ordning som innebär att vi får regelbundna redovisningar från Integritetsskyddsmyndigheten på det område som myndigheten är satt att bevaka. Det är fråga om viktiga värden att värna och bevara för den enskilda individen men också för oss som samhälle. Det är, tycker jag, avgörande för värdegrunden i vårt svenska samhälle att vi värnar den enskildes integritet och att det många gånger väger mycket tungt i de avvägningar som oundvikligen måste göras när den per-

Prot. 2021/22:125

7 juni

-----
*Utvecklingen på it-
området när det gäller
integritet och ny teknik*

sonliga integriteten ställs mot till exempel en samhällsnytta. Det är just det som det handlar om, fru talman: avvägningar.

Jag vill samtidigt höja ett varningens finger för att politiken sätter sig själv som förlängning av en myndighet eller ett enskilt värde. Det är trots allt så här: När vi stoppar in en grupp människor i ett rum eller en myndighet och ger dem ett problem kommer de här personerna att börja försöka lösa problemet. Ger man dem en uppgift kommer de att försöka börja verkställa och fullfölja den uppgiften. Det är inte Integritetsskyddsmyndighetens uppgift att bevaka balansen mellan den personliga integriteten och det allmänna intresset i en rad olika frågor. Att bevaka den balansen inför framtida lagstiftning och inför hur riket ska styras är det bara politiken som kan göra. Det är en omistlig politisk kompetens att göra de vägval som krävs och peka ut den riktning i vilken vi ska vandra.

Det är i det ljuset som de redovisningar vi nu regelbundet kommer att få se komma till regeringen och följaktligen också riksdagen måste ses. Det är ett oerhört viktigt grundläggande värde för oss som samhälle som bevakas men som måste vägas mot andra nyttor. Det är inte allenarådande.

Med den brasklappen, fru talman, ställer även vi oss bakom konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 21 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! De flesta av oss är mycket digitala i dag. Genom internet handlar vi allt möjligt, håller kontakten med vänner, proklamerar åsikter, söker svar på små och stora frågor. Vi tar del av andras liv och delar med oss av våra liv.

Varje gång vi gör något på internet lämnar vi ett digitalt fotspår. Vem har inte godkänt cookies av slentrian? Och visst är det bekvämt när datorn sparar våra inloggningsuppgifter så att vi slipper skriva lösenordet varje gång.

Alla dessa fotspår och data om vad vi gör på internet samlas in av olika aktörer som håller koll på vad vi gör. Det kan vara ägaren av hemsidan vi besöker, din internetleverantör, polisen eller utomstående till exempel hackare som håller koll på vad du gör på nätet.

En allt större del av våra privata data, sådant du egentligen vill hålla för dig själv, ligger nu för tiden också på servrar hos enorma företag, eftersom du har valt att uppge dem i olika sammanhang – framför allt på Facebook, Twitter, Instagram och andra sociala medier.

Det ligger i deras natur att du delar med dig av ditt privatliv. Det är själva kärnan i de sociala medierna. Du deltar öppet på Facebook och Twitter om allt från världspolitik till lustiga händelser. Du delar med dig av dina bilder, visar stolt upp resultatet från din joggingrunda och hittar tack vare de sociala mediernas räckvidd gamla vänner.

Saken är att all denna information du delar med dig av sparas på tjänsternas servrar. Flera stora sociala medietjänster, däribland Facebook, sparar inte bara det du aktivt skriver utan loggar också vad du ”gillar” genom att spåra hur du använder dig av deras tjänster.

Baksidan av detta är just det faktum att massor av privat information om dig och hur du använder internet och sociala medier ligger lagrat hos dessa leverantörer. Det får följder. Därmed har vi kanske utan att vi riktigt visste om det lämnat bort stora delar av våra privata data helt frivilligt.

Fru talman! Vänsterpartiet välkomnar att Integritetsskyddsmyndigheten kommer att lämna en redovisning som gäller integritet och ny teknik på it-området vart fjärde år till regeringen. Vi värdesätter den nya ordningen, och det är viktigt att dessa frågor bevakas noggrant.

Det är tydligt att ny teknik gör datainsamlingen av var och en av oss mer omfattande än vad man kan föreställa sig. Vi har vant oss vid personanpassad marknadsföring, och även om den för många skapar en olustkänsla har den blivit en del av vår digitala vardag.

Men Imy påpekar i sin rapport att även om vi har vant oss vid att vara föremål för omfattande spårning på nätet betyder det inte att databehandlingen är laglig. Flera europeiska myndigheter har kommit till slutsatsen att en stor del av den handel med data som sker i den digitala annonsindustrin är problematisk. Flera myndigheter, i Sverige och i andra EU-länder, har i granskningar av den digitala annonsindustrin visat på det stora antalet aktörer som våra personuppgifter sprids till.

Ett besök på en webbplats eller nedladdning av en app leder många gånger till att våra personuppgifter delas med 10–30 andra aktörer och företag utan att vi har någon relation till dem eller aning om det. Den brittiska dataskyddsmyndigheten ICO konstaterar att datahantering som strider mot dataskyddsreglerna genomsyrar hela branschen.

Fru talman! I rapporten pekas tre problemområden ut särskilt: brist på transparens, avsaknad av rättslig grund för att behandla uppgifterna och bristande säkerhet. Omfattningen av skapandet och delandet av konsumentprofiler är oproportionerlig, inkräktande och oriktig, särskilt som många användare är omedvetna om att processerna sker. Det gör det svårt även för verksamheterna själva att överblicka vem som tar del av vilka data. Att säkerställa tillräckliga säkerhetsåtgärder är därmed problematiskt, speciellt när känsliga eller särskilt integritetskänsliga personuppgifter involveras.

Det finns tydliga tecken på att negativa konsekvenser av den omfattande datainsamling som sker på nätet har blivit en allt viktigare fråga för människor i Sverige under de senaste åren. Allt fler känner oro för hur deras personuppgifter hanteras, och allt fler vidtar åtgärder för att skydda sina personuppgifter eller avstår helt från att använda digitala tjänster som upplevs som osäkra. Ändå är konsekvenserna av hittills genomförd, men framför allt pågående och kommande, datainsamling svåra att kontrollera och överblicka.

Fru talman! De senaste veckorna har flera incidenter uppmärksammats i medierna. Imy har nyligen inlett en granskning av inte en utan tre apotekskedjor som skickat detaljerad köpinformation om sina kunder till Facebook. Enligt anmälan kan uppemot 1 miljon personer i Sverige ha berörts bara av statliga Apotekets uppgiftslämnande till Facebook. Detta är bara ett nyligt exempel, och det finns många fler. Exempelvis har nätläkaren Kry, Avanza och Länsförsäkringar ertappats med liknande läckor. Från Vänsterpartiets sida kommer vi noggrant att följa utvecklingen när det gäller dessa frågor.

Anf. 22 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Från Miljöpartiets sida välkomnar vi den första rapporten av det här slaget från Integritetsskyddsmyndigheten. Rapporten riktas till regeringen, och den är mycket omfattande. Regeringen lämnar rapporten

till riksdagen tillsammans med en skrivelse, och jag vill gärna ta det här tillfället i akt att lyfta fram den här viktiga och lärorika rapporten.

Sverige är ett av världens mest digitaliserade länder. Det vill vi ju vara. Men med detta kommer både möjligheter och risker. Vi står inför en exponentiell utveckling av teknik som i rapporten beskrivs som att de kommande 100 åren kommer att motsvara 20 000 år av teknikutveckling. Det går inte att greppa hur mycket som kommer att hända de närmaste 100 åren.

Integritetsskyddsmyndigheten lämnar några övergripande rekommendationer i sin rapport.

Det behövs ett integritetsskyddspolitiskt område för frågorna. Där finns en del förslag i den frågan. Vi behöver vidare vidta åtgärder för att främja fortsatt regelutveckling för hur det ska fungera. Både privata och offentliga verksamheter behöver fortsätta att förbättra sitt grundläggande dataskyddsarbete. Det finns lagstiftning som inte är lastgammal men som ändå inte är implementerad så långt som kan förvänta sig.

Regeringen instämmer i skrivelsen om vikten av utveckling inom områdena, men man menar att ett eget politikområde inte nödvändigtvis är rätt väg att gå. Hur politiken bör utformas kräver ett stort mått av eftertanke, men från Miljöpartiets sida delar vi ståndpunkten eftersom dataskyddsaspekter måste genomsyra precis alla politikområden. Det framgår tydligt av sammanfattningen. Man behöver alltså inte läsa hela rapporten.

Precis som rapporten tydliggör på ett väldigt pedagogiskt sätt kräver en hållbar digital utveckling att vi gör kraftfulla insatser för att skydda den personliga integriteten. Personlig integritet beskrivs som en mänsklig rättighet, som en demokratifråga, som en hållbarhetsfråga och som en fråga om individers säkerhet.

Fru talman! Miljöpartiet följer redan den digitala utvecklingen särskilt noga ur perspektiven omställning, integritet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi ser hur digital innovation och artificiell intelligens kan bidra till omställningen av offentlig förvaltning, jordbruk, näringsliv, vård och omsorg, utbildning – ja, kort sagt alla områden i samhället. Men vi ser också risker för vars och ens personliga integritet och mänskliga rättigheter. Därför vill vi värna varje människas integritet i det digitala samhället. Den snabba utvecklingen av artificiell intelligens innebär stora möjligheter, men också stora risker.

Miljöpartiet vill att ett internationellt etiskt regelverk för AI tas fram. Regelverket ska baseras på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter samt EU:s grundläggande rättigheter och gemensamma värderingar.

Jag hoppas att den här årligt återkommande rapporten ska få allt större uppmärksamhet för varje år. Jag behöver själv lära mig väldigt mycket mer för att förstå det här på ett djupare plan. Det kan också leda till en högre nivå av förvirring givet utvecklingshastigheten; jag erkänner det. Men även om vi alla behöver förstå mer av den här utvecklingen som privatpersoner är det också kunskap som politiker, partier, myndigheter, näringsliv och alla samhällssektorer behöver tillägna sig.

Tack vare Integritetsskyddsmyndigheten verkar vi nu få en prenumeration på en årlig lärobok med de senaste nyheterna på området.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU32

Ökad likvärdighet för skolhuvudmän (prop. 2021/22:161)
föredrogs.

Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Skolan är verkligen hjärtat i hela vårt samhälle. Det är inte vilken vara eller tjänst som helst. En misslyckad skolgång kan man inte reklamera. Den är redan gjord. Den går inte i repris. Därför är den så oerhört viktig, och det är vårt ansvar att se till alla barn faktiskt kan ha en bra skolgång.

Vi har fått många varningar genom åren om läget i den svenska skolan. Från OECD är de återkommande, och OECD är inte vilken vänstertanke-smedja som helst utan en viktig aktör i den internationella delen. Vi har fått varningar från våra skolmyndigheter. Inte minst har vi fått varningar från våra lärare och rektorer och från föräldrar som är förtvivlade över att de inte får hjälp till sina barn med det stöd som de behöver.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har ända sedan 2014, då man tillträdde, tagit de här varningarna på allra största allvar.

Det har man gjort genom att tillsätta Skolkommissionen. Det var ett av de första besluten man fattade. Man tillsatte en kommission med forskare från olika områden som under ett och ett halvt år diskuterade, plockade fram massvis med underlag och forskningsrapporter och visade att så här ser läget ut. Så här har segregationen i den svenska skolan ökat och likvärdigheten minskat. Familjebakgrunden har allt större betydelse.

Efter Skolkommissionen tillsatte man Åstrandsutredningen, som vi säger i vardagslag, alltså utredningen om hur vi ska öka likvärdigheten. Den har landat i den proposition som vi ska diskutera i dag och det betänkande som utskottet tagit fram, som i korthet handlar om att differentiera skolpengen för att se till att man får betalt efter det ansvar man har men också efter de behov som finns.

Det är helt obegripligt att en majoritet i utskottet avstyrker förslaget. Vi ser ju hur det faktiskt ser ut i den svenska skolan. Det är obegripligt ur många olika aspekter.

Vi kan börja med att se vad den moderate statsministern Carl Bildt sa när propositionen om valfrihet och fristående skolor debatterades och beslutades 1992. Det står så här i den propositionen:

”Likvärdiga villkor innebär dock inte nödvändigtvis att varje skola skall ges samma ekonomiska stöd. Det offentliga stöd som tillfaller en skola måste utgå från vilket ansvar och åtagande skolan tar och fullgör. --- Kommunen har – till skillnad från en fristående skola – ett övergripande ansvar för skolväsendet, både i fråga om planering och i fråga om skyldigheten att i sina skolor ta emot samtliga skolpliktiga elever. --- Sammantaget kan det därför vara rimligt att anta att kommunen får en högre genomsnittskostnad per elev än som normalt bör uppstå för den fristående skolan. Ett avdrag från genomsnittskostnaden bör därför kunna göras vid tilldelningen av medel. Avdraget bör få uppgå till högst 15 procent av den framräknade genomsnittskostnaden.”

I utredningen står det också så här:

”De flesta fristående skolor torde, med ett offentligt bidrag mellan 75 och 85 procent av genomsnittlig elevkostnad i de kommunala skolorna, täcka sina kostnader.”

Det tyckte Moderaterna på den tiden. Men sedan har de ändrat sig. Frågan är varför.

Vad sa dåvarande Socialdemokraterna, som till samma debatt tog fram nästan en uppsats i form av en följdmotion? Det är jättemycket; jag skulle kunna läsa hur mycket som helst, med jag ska läsa bara lite grann.

”Regeringen uttalar även förhoppningen att ’ett större inslag av fristående skolor också på sikt ska kunna bidra till en mer effektiv resursanvändning inom det samlade skolväsendet’. Inte heller för detta påstående finns någon analys till stöd. Enligt vår uppfattning finns starka skäl att anta det motsatta, nämligen att ett system med ett större antal fristående skolor finansierade enligt regeringens modell kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna. De fristående skolorna kommer med regeringens förslag att kunna anpassa verksamheten till en omfattning som blir maximalt lönsam. Om varje tillkommande elev garanteras samma bidrag oberoende av marginalkostnaderna kan följande situation inträffa. Eleven lämnar grundskolan för att gå till en fristående skola. Därmed tvingas kommunen att betala bidraget till denna skola utan att, annat än i undantagsfall, kunna göra motsvarande besparing i det kommunala skolväsendet. Kommunen måste nämligen driva verksamheten även om klasserna inte är fyllda så kostnaderna finns där ändå.”

Det var Lena Hjelm-Wallén som var gruppledare för oss på den tiden, 1992. Klokt!

Vad gör vi då när vi har sett facit? Nu ser vi ju facit, hur ojämnt det är.

Vi kan också titta på vad medborgarna säger i dag. Vad vill medborgarna? Jo, de vill att vi ändrar systemet. I enkäter säger 82 procent av medborgarna att vi inte kan ha det här systemet.

Vi är medborgarföreträdare, vi som sitter i den här salen. Vi borde lyssna på medborgarna. Men det gör inte de fem partier som säger nej till det här betänkandet.

Det är en helt riskfri investering att starta skola i dag. Pengarna är garanterade. Det är därför vi ser så många riskkapitalister i den här branschen – och det är hemskt att behöva säga ”bransch” om skolverksamhet. Det är helt galet. Man spelar roulette med barnen. Man gör faktiskt det. Vi är fortfarande det enda landet där vinstintressen får gå före elevintressen. Det är helt galet, och jag vill i dag ha svar på varför detta elände får fortsätta.

Jag vill naturligtvis yrka bifall till alla reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Skolan består av både framgångar och problem.

För en hel del barn fungerar skolan alldeles utmärkt med bra lärare och kamrater. Man trivs, man lär sig och man lyckas i skolan.

För andra barn är det av olika skäl kämpigare. Man vaknar med en klump i magen inför ett kommande prov, för att man saknar vänner eller för att man helt enkelt inte hänger med i skolan.

Socialdemokraterna har beklagligtvis misslyckats med skolan.

För åtta år sedan lovade Magdalena Andersson inte bara att vi skulle få Europas lägsta arbetslöshet utan även att hon skulle se till att halvera den grova brottsligheten och halvera andelen underkända elever.

Hur har det då gått, fru talman? Jo, riktigt dåligt. Det som skulle bli Europas lägsta arbetslöshet har tvärtom blivit en av de allra högsta. Antalet gängmord och skjutningar har hittills i år satt ett oönskat nytt rekord. Häromveckan pratade man om 150 skjutningar i Sverige på lika många dagar.

Och i skolan slås ungefär lika många barn ut i dag som tidigare. Det är 16 000 barn i årskurs 9 som lämnar skolan utan ordentliga kunskaper. Mer än vart fjärde barn i årskurs 6 är underkänt i ett eller flera ämnen. Läger vi till detta brister i studiero – många barn har till exempel hörselkåpor eller hörlurar för att över huvud taget kunna koncentrera sig – och att lärare inte fullt ut kan göra sitt viktiga arbete ser vi att Sverige med Socialdemokraterna har haft ett antal förlorade år och att vi i Sverige behöver en ny inriktning på skolpolitiken.

En bärande del i detta är, fru talman, att säkra ordning och studiero så att barnen kan koncentrera sig på lektionerna och lärarna får rätt förutsättningar att göra sitt viktiga arbete. Det handlar vidare om att ha fokus på kunskap och att gå från en elevcentrerad kunskapssyn i skolans styrdokument till att ha fokus på riktig kunskap och likvärdighet.

I dag lämnar hälften av lärarstudenterna lärarkarriären antingen under utbildningens gång eller under något av de första åren i yrket. Studenter vittnar också om att man inte känner sig fullt ut förberedd för det riktiga arbetet och saknar saker som mer praktik, ledarskap, specialpedagogik och hjälp med hur man lägger upp undervisningen. Så kan vi naturligtvis inte ha det. Vi behöver utveckla lärarutbildningen.

Vi vill också utveckla friskolesystemet. För oss är det självklart att föräldrar ska kunna välja och önska både förskola och skola. Vi måste också se till att kraftigt skärpa kraven på dem som vill starta en skola, höja kraven generellt för att få driva en skola, till exempel när det gäller saker som undervisningstid och behörigheter, styra upp styrdokument samt, inte minst, ha en bättre kontroll och inspektion av fristående skolor – och för den delen även kommunala.

Regeringen har, fru talman, lagt fram förslag till ändrade regler för finansiering av skolan. Förslagen är dåligt beredda, saknar en nödvändig beskrivning av konsekvenser och har också stora brister i sak. Regeringen har slarvat.

Det finns, fru talman, flera relevanta problem med finansieringen av skolan. Det finns exempelvis stora skillnader mellan samma gymnasieprogram i olika kommuner, utan rimliga skäl. Ett annat exempel är att den statliga finansieringen, med specialdestinerade statsbidrag, har utvärderats och bedömts ha stora brister.

Kostnaderna per elev i grundskolan varierar också kraftigt mellan kommuner. Ibland kan dessa kostnadsskillnader förklaras med saker som beläggning, lokaler och lärarlöner, men många gånger går skillnader mellan kommuner inte att förklara utan grundar sig i att man tolkar skolpengs-

beräkningarna på olika sätt och i att olika kommuner prioriterar olika. Därmed brister det också i likvärdighet. Ingen av de nuvarande bristerna eller skillnaderna skulle bli åtgärdade genom regeringens förslag om en differentierad skolpeng.

Det råder också brist på öppenhet. Det är svårt att få del av siffror och kunna jämföra dem mellan kommuner – de faktiska siffrorna över kostnader, bidrag och skolpeng. Jämförbarheten kan också försvåras av sådant som att kommunerna lägger upp finansieringen på väldigt olika sätt. En del har olika belopp för olika årskurser eller stadier medan andra jobbar med till exempel ett genomsnittsbelopp för respektive skolform. Vissa kommuner lägger huvuddelen i ett grundbelopp medan andra väljer att till exempel lägga en större del baserat på socioekonomiska faktorer eller i form av tilläggsbelopp.

Utredningen som ligger till grund för det här lagförslaget har försökt sig på att titta på kostnader men har omvitnade brister. Ändå ligger den till grund för lagförslaget. Sammantaget gör detta att riksdagen bör avvisa – säga nej till – de här förslagen då de har väldigt stora brister.

Vi vill i stället se till att säkra och utveckla skolans finansiering. Vi vill se mer nationell likvärdighet. Resursfördelningen ska på ett helt annat sätt än i dag vara tydlig och transparent, med bestämda riktlinjer för hur man beräknar belopp. Vi måste få bort de oförklarliga skillnader som finns mellan kommuner och mellan elever runt om i landet. En ny finansieringsmodell måste ta hänsyn till likabehandling av elever i olika skolformer men också säkra likvärdighet när det gäller de viktiga tilläggsbeloppen, som baseras på elevers olika behov. Vi vill också att det görs en ordentlig kartläggning av skolans kostnader och att det med detta som grund utvecklas nya förslag.

Slutligen, fru talman, begår Socialdemokraterna nu ett stort misstag när de väljer att fokusera på valretorik och konflikt. Det rimliga är att en regering väljer att involvera riksdagens partier i seriösa samtal om skolans stora frågor, såsom skolans finansiering.

Fru talman! Socialdemokraterna har bara stöd av en knapp tredjedel av riksdagens ledamöter. Ska man få något gjort i svensk politik handlar det om att kunna samtala med andra partier. Skolministern har inte tagit kontakt med något av de sju andra riksdagspartierna. Låt vara att hon inte vill prata med mig eller Moderaterna. Men hon har inte heller pratat med något av de andra sex av riksdagens partier för att säkra en majoritet utan i stället valt valretorik och konflikt framför att lösa problemen och ge skolans personal arbetsro. Det tycker jag är ett stort misstag.

Men, fru talman, det finns alternativ. En bred majoritet i riksdagen ser, kan vi konstatera, de problem som finns med skillnader i skolresultat mellan stad och land, mellan pojkar och flickor och mellan dem som kan respektive inte kan svenska tillräckligt bra. En bred majoritet i riksdagen samlas nu kring uppfattningen att Socialdemokraterna har slarvat med dåliga förslag. En bred majoritet enas om att skolan behöver ha en utvecklad och säkrad finansiering och att detta bör ske genom försök, i varje fall, att samla bredare majoriteter för att nå långsiktiga, breda lösningar som skapar arbetsro i skolan.

Allra sist vill jag yrka bifall till reservation nummer 4.
(Applåder)

Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det var många ord från ledamoten Lars Hjalmered men väldigt få egna förslag. Han nämnde lite svävande att man nog ska titta på finansieringen och så, men det kom inga egna förslag. Det är ju detta som efterfrågas ute i skolvärlden: Vad vill Moderaterna egentligen? Man kan hålla på och säga att vi socialdemokrater är jättedåliga, men någon gång måste man också gå in och titta på hur det faktiskt ser ut. Förutsättningarna ser ju väldigt olika ut på olika skolor. Elevunderlaget ser väldigt olika ut. Vad vill Lars Hjalmered och hans parti göra för att rätta till detta?

Lars Hjalmered pratar om likvärdighet, men det han pratar om, fru talman, är faktiskt att det ska vara lika. Likvärdighet är något helt annat än att det ska se lika ut. Det har vi sett nu i 30 års tid. Lika är inte rättvist. Det ger mer till dem som redan har. De som har välutbildade föräldrar hemma klarar sig med den skola vi har i dag. De som inte har det klarar sig inte. Vad vill Lars Hjalmered och Moderaterna göra åt det? Det är den första fråga jag har.

Jag har en fråga till. Vi behöver skärpa kraven på utförarna, säger Lars Hjalmered. Det har den här regeringen gjort under den gångna mandatperioden. Man har sett till att det är svårare och att det görs en större prövning. Men min fråga handlar om hur mycket vi kan skärpa kraven. Hur mycket pengar ska vi lägga på kontrollfunktioner i stället för på fler lärare och mer personal i skolan? Har Moderaterna något eget förslag kring detta, eller handlar det bara om att klanka på vad vi socialdemokrater gör?

Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Skolan i Sverige har både möjligheter och problem. Vi kan se att det för många barn fungerar alldeles ypperligt medan andra kämpar. Vi kan tydligt se att det brister i likvärdighet. Gunilla Svantorp försöker göra ett stort nummer av att den stora konflikten finns mellan kommunala och fristående skolor. Vi kan konstatera att det ändå är belagt att de största skillnaderna väldigt ofta finns på samma skola, mellan två klassrum. Din framtid avgörs alltså av vilken lärare du har.

Oroande är också, tycker jag, de stora skillnaderna mellan stad och land. Du växer upp med en brukstradition, eller du är pojke och pluggar inte ordentligt. Eller du kanske växer upp med svenska föräldrar men har inte ordentliga kunskaper i svenska och har därför inte samma möjligheter. Detta gör mig djupt oroad. Alla de problemen skulle inte kunna lösas med det här lagförslaget som Socialdemokraterna har lagt fram.

Det vi pratar om är framför allt en större likvärdighet baserad på en ökad statlig styrning. Som grund för detta måste man, menar vi, bättre belägga hur kostnaderna ser ut i skolan. Det måste också finnas en helt annan statlig styrning, så att man får likvärdighet.

Fru talman! Gunilla Svantorp frågade om förslagen i övrigt. Apropå detta med inspektion skulle jag säga att vi måste göra ett omtag med Skolinspektionen. När en del av oss pratar om detta kan vissa felaktigt få bilden att det handlar om att ta dagens inspektion och göra väldigt mycket till. Vi har många duktiga skolinspektörer, men jag skulle säga att vi behöver ett omtag och en utveckling med inriktningen på två saker.

Den första är att på ett helt annat sätt fokusera på kvalitet snarare än på juridiska frågor och ”ticking the box”. Den andra är att man som huvudregel bör ha oanmälda besök, så att man inte förbereder på förhand utan

kommer en vanlig skoldag. Om vi skulle göra dessa två förändringar skulle mycket vara vunnet.

Anf. 27 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Lars Hjalmered inte svarade på mina frågor över huvud taget.

Jag vill backa tillbaka till det som jag läste upp förut från talarstolen och som Carl Bildt skrev när han satte sitt namn under den proposition som fanns, nämligen att de kommunala skolorna faktiskt har ett helt annat uppdrag och ett helt annat ansvar och att det därför är rimligt att göra ett avdrag. Det är det som föreslås i den här propositionen – att göra ett avdrag utifrån det ökade ansvar som man faktiskt har som kommunal skola.

Det handlar inte alls om att ställa kommunala skolor och friskolor som varandras motsatser, utan det handlar om att ge alla barn den möjlighet som de borde ha att klara sig i skolan och att gå vidare, oavsett vad föräldrarna gör hemma och oavsett vilken hjälp barnen kan få hemma. Det har alltid varit Socialdemokraternas drivkraft.

Vad har hänt varje gång – 100 år bakåt i tiden – som Socialdemokraterna har lagt fram ett förslag som handlar om att öka jämlikheten? Jo, då har dåvarande högerpartier röstat nej – varje gång.

Jag är inte ett dugg förvånad att Lars Hjalmered och hans parti röstar nej – inte ett dugg. Det är bara förväntat. Det är klart att de inte vill ha ett förslag som syftar till att utjämna skillnaderna och göra det enklare för dem som inte får hjälp hemma. Jag är inte ett dugg förvånad.

Men vad är det som har hänt på de här 30 åren som gör att Lars Hjalmered och Moderaterna i dag menar att det är rimligt att vi behåller den nivå som gäller? Hur ska Lars Hjalmered öka likvärdigheten? Jag pratar inte om att öka likheten, utan jag pratar om att öka likvärdigheten och faktiskt uppnå det som står i skollagen, alltså att vi ska ha en kompensatorisk skola.

I dag har vi en kompensatorisk skola som går åt fel håll. De som redan har får mest i stället för att de som har minst får mest. Vad vill Lars Hjalmered göra?

(Applåder)

Anf. 28 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! De största skillnaderna vi har i likvärdighet i den svenska skolan handlar om det vi ser mellan stad och land. Orten man växer upp på kan verkligen avgöra ens framtid. Den kan avgöras av om man är pojke eller flicka och kanske inte har med sig en pluggtradition; pojkar pluggar för lite. Vi ser tydligt hur detta slår igenom när vi tittar på det svenska språket – redan vid en treårskontroll går det att se att ett barn inte har rätt vokabulär eller språk med sig för att klara skolan.

Vi kan titta på två klassrum i samma skola och ett exempel från Rosengårdsskolan som har varit omdiskuterat och uppmärksammat den senaste tiden. Man såg toppar i skolresultaten vart tredje år, och de var baserade på att det fanns en jätteduktig lärare. Detta kan inspirera, men det kan också avskräcka en del, med tanke på hur det kan slå.

Alla dessa saker måste vi ta tag i, men ingen av dem skulle lösas med det förslag som Gunilla Svantorp talar sig varm för här i dag.

Jag har respekt för att vi kan ha olika uppfattning om hur vi ska hantera friskolor och finansiering. Moderaterna vill ju ha ett annat statligt ansvar för att få likvärdighet i finansieringen. Moderaterna vill att man utgår från likabehandling av barn och elever. Detta innefattar tilläggsbelopp och socioekonomi. Kommuner har självklart ett särskilt ansvar för sina medborgare.

Vi kan konstatera att regeringen – Socialdemokraterna – inte har kunnat göra det trovärdigt hur deras förslag skulle påverka till exempel en enskild skolstiftelse eller, för den delen, en enskild kommun.

Allra sist, fru talman, har vi det politiska läget. Är det så att man företräder ungefär en tredjedel av riksdagen krävs det att man gör upp med något av de andra partierna i riksdagen – om det inte är Moderaterna finns det sex andra partier. Är det så att regeringen genom skolministern har valt att bara lägga fram ett förslag utan att säkra en majoritet blir det valretorik och konflikt i stället för långsiktighet, diskussion och arbetsro. Jag tror att det är ett stort misstag som regeringen begår.

(Applåder)

Anf. 29 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Ibland går man in i en debatt med en förväntan om hur debatten ska vara – om hur den ska se ut och låta. Jag tror att Gunilla Svantorp från Socialdemokraterna satte ribban precis där vi trodde att den skulle sättas. ”Spela rouletten med barnen.” ”Vinstintresse före elevintresse.” ”Hur länge ska eländet fortsätta?” Det är den retoriken som Socialdemokraterna har hållit på med hela den här mandatperioden. Är det någon här som tror att den retoriken för skolan framåt? Det gör inte jag, och jag tror inte att väljarna gör det heller. Men det är så det låter.

Ska man inte vara lite ödmjuk? Har man pratat med oppositionen? Har man försökt att finna lösningar? Det hade funnits möjlighet – på flera håll – att få till en lösning. Man har dock inte gjort det, för Socialdemokraterna lever i sin egen lilla verklighetsbubbla och vill inte prata med andra. Man vill bara racka ned på friskolor. Elever, lärare och rektorer som är verk samma där varenda dag och som kämpar för barnens framtid rackar man ned på, och man ser inte ens felet med det.

Sverige har ett fantastiskt skolsystem. Ingen annanstans i världen kan elever fritt välja vilken skola de ska gå i, oberoende av hur tjock föräldrarnas plånbok är och vilken social status som föräldrarna har.

Det här tyckte Socialdemokraterna också. Det var ju faktiskt Socialdemokraterna som 1997 ändrade regelverket; man tog bort elevavgiften och höjde ersättningen från 85 procent till 100 procent. Varför det? Jo, därför att man ville att alla barn skulle ha möjlighet att välja skola. Ingen skulle behöva betala elevavgift, utan alla skulle ha samma möjligheter.

Nu har man ändrat man sig, och så står man här i talarstolen och beskylld andra partier för att ha ändrat uppfattning genom åren. Det är ju sorgligt. Är det ett regeringsparti, eller vad är det vi har att göra med?

Det fria skolvalet är öppet för alla. Det är ett system som är väl värt att bevara, väl värt att försvara och väl värt att utveckla.

För oss sverigedemokrater är driftsformen fullständigt ointressant. Det viktigaste är att Sverige har en skola som levererar resultat och som förbereder eleverna för framtida studier och yrkesliv.

Men hur ser det då ut i den svenska skolan? Låt oss måla upp en bild av den skola som Socialdemokraterna är så stolta över.

Svensk skola har under flera år haft omfattande problem. Det handlar om stökiga klassrum, total avsaknad av respekt gentemot lärare och andra vuxna i skolan, bristande disciplin, våld mot lärare och andra elever, sexuella trakasserier, mobbning samt etniska och religiösa motsättningar. Det handlar också om fallande kunskapsresultat över tid och en stor grupp elever som inte når upp till kunskapsmålen.

Det här har ingenting med driftsformen att göra. Det har ingenting att göra med om det är en kommunal eller en fristående skola. Det är så här det ser ut i Socialdemokraternas Skolsverige. Fokusera på dessa frågor i stället för att attackera skolor som fungerar väldigt väl!

Det här beror på att vi har en handlingsförlamad socialdemokratisk regering som inte förmår att stå upp för det allra viktigaste, nämligen kunskap och bildning, i svensk skolpolitik.

Valet av fristående skola är i många fall lika mycket ett val bort från en skola som ett val till en skola. Det tycks vara svårt för Socialdemokraterna att förstå att det kanske inte alltid är särskilt kul och stimulerande att gå i en skola som brottas med stora problem, där man inte kan koncentrera sig eller fokusera på sin inläring. Men så länge inget görs åt problemet kommer friskolorna att öka i attraktivitet. I nästa vecka kommer behandling vi ett annat betänkande, som också grundar sig på Åstrands utredning, och då kommer vi att ha en fördjupad diskussion om detta. Låt oss därför fokusera på det betänkande som nu ligger på riksdagens bord.

För snart fyra år sedan tillsatte den dåvarande S-MP-regeringen en utredning som skulle fokusera på att stärka likvärdigheten i svensk skola. I den utredningen skulle bland annat finansieringsfrågan – det som vi till vardags kallar skolpengen – ingå.

Det är sant att dagens finansieringssystem kan ha brister, men det hänger mycket samman med den kommunalisering av skolan som Socialdemokraterna genomdrev en gång i tiden och som har påverkat likvärdigheten negativt.

Sverigedemokraterna har ända sedan inträdet i riksdagen 2010 pekat på behovet av ett statligt huvudmannaskap för skolan. Då skulle vi också kunna ha ett statligt finansieringssystem med en nationell skolpengsnorm. På så vis skulle vi se till att den offentliga skolan inte är beroende av olika ekonomiska prioriteringar i olika kommuner – det är ett stort problem.

Vi beklagar att detta inte var en del av Åstrands likvärdighetsutredning. I stället blev utredningen i mångt och mycket redan från början ett politiskt beställningsverk för att klämma åt fristående skolor. Regeringen har nu lagt fram ett förslag baserat på resultaten av denna utredning. Man föreslår att nuvarande skolpeng ska delas upp i en grundersättning och en strukturersättning samt att kommunerna ska göra avdrag för de kostnader som de har för ansvaret att se till att alla elever får utbildning.

Låt mig först och främst understryka att det nog inte är någon i denna kammare som betvivlar att kommunerna har kostnader för sitt ansvar att anordna utbildning enligt skollagen. Kommunerna måste till skillnad från fristående aktörer ha ett visst mått av överutbud, det som vi kallar för tom-

ma platser, för att kunna garantera undervisning enligt skollagen till exempel för elever som flyttar till kommunen eller för elever som byter skola. Det är rimligt att ha en ersättningsmodell som i viss utsträckning kompenserar för detta. Men kommunerna måste också se till att anpassa sin kostym efter de förhållanden som råder, i förhållande till elevernas skolval.

Den modell som regeringen har föreslagit är ingen rättvis modell. Den är djupt orättvis. Regeringen vill att kommunerna ska kunna göra avdrag på ersättningen till de fristående skolorna för det övergripande ansvaret. Hur stort avdraget ska vara preciseras inte i utredningen. Det går rykte om drygt 8 procent. Det talas ibland om 15–20 procent. Vad är det för något? Ska det skilja från kommun till kommun? Vad är det för rättssäkerhet? Ingen vet hur stort avdraget ska vara.

För många fristående skolor i många kommuner kommer detta att vara ett dråpslag. Det kommer att öka skillnaderna i villkor mellan kommunala skolor och fristående skolor, och det kommer att få negativa konsekvenser för många mindre aktörer.

Många fristående aktörer kämpar dagligen med att hålla igång verksamheten. Det är svårt för fristående mindre skolor att få ekonomin att gå ihop. Att i det läget säga att de dessutom ska ha en lägre ersättning för sina elever är rent ut sagt huvudlöst. Det kommer att tvinga många fristående mindre skolor att lägga ned sin verksamhet. Det kanske mest bisarra av allt är att de förmodligen kommer att köpas upp av större, kapitalstarka och vinstdrivande koncerner – en grupp av friskolor som Socialdemokraterna i alla andra sammanhang driver hetskampanjer mot.

Regeringens förslag saknar också en gedigen konsekvensanalys. Vilka skolor kommer att tvingas stänga? Hur kommer ekonomiskt ansträngda kommuner att kunna klara av att möta ett ökande elevunderlag framöver när externa finansierare kommer att saknas? I vilken utsträckning kommer variationen av fristående aktörer att påverkas om större koncerner övertar verksamheten från de mindre friskolorna? Dessa frågor har av en ren slump lämnats därhän.

För oss sverigedemokrater är det viktigt att skolpengens grundbelopp är lika för samtliga elever, oavsett om de väljer en kommunal skola eller om de väljer en fristående skola. Det är orimligt att göra avdrag på skolnivå för att finansiera ett ansvar på systemnivå. Det är ett fullständigt feltänk från Socialdemokraterna. Vad de i själva verket nu säger är att en elev på en fristående skola inte är lika mycket värd som en elev på en kommunal skola. Det ligger också i linje med den retorik som Socialdemokraterna har anammat, som vi hela tiden hör, och som vi tidigare bara har hört från de gamla kommunisterna.

Den politiska debatten har nämligen under de senaste två, tre åren varit allt annat än kunskapsfokuserad. Socialdemokratiska skolministrar och riksdagsledamöter på vänsterkanten har med ett sällan skådat förakt ägnat dag och natt åt att svartmåla, peka ut och rikta missaktning mot fristående skolor. Då är det också de som är verksamma i detta som pekas ut.

Det är ett hårt slag i ansiktet på alla elever som går i fristående skolor, deras föräldrar och de lärare och rektorer som är djupt engagerade i att bidra till kunskapsutveckling. Vi borde i och för sig inte vara förvånade. Socialdemokraterna har ända sedan friskolereformen kom varit djupt negativa till just fristående skolor och rätten att välja skola. Jag är säker på

att de kommer att blåneka till detta i den här debatten. Friskolor är bra, säger de. Men varför i så fall använda en så hård och generaliserande retorik som man gör?

Fru talman! Det är glädjande – jättegäldjande – att en majoritet i utskottet och kammaren nu slänger denna del av Åstrands utredning i papperskorgen. Det är efterlängtat. Vi fem partier har haft olika ingångsvärden, men slutsatsen har varit densamma: Regeringens förslag om avdrag på skolpengen är dåligt och skulle försvåra situationen framför allt för fristående mindre aktörer samtidigt som det skulle skapa ett mycket otydligt och orättvist skolpengssystem. Det är därför också glädjande att fem partier nu efterlyser ett nytt genomarbetat, transparent och förutsägbart resursfördelningssystem som bygger på lika villkor oavsett driftsform och som inte innebär förslag som diskriminerar utifrån elevernas val av skola.

Med detta sagt, fru talman, ställer vi oss bakom utskottets förslag om att avslå regeringens proposition. Vi yrkar därutöver bifall till reservation 6.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Grubb (SD).

Anf. 30 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det var verkligen jättemånga ord, Patrick Reslow. När jag och Patrick Reslow har haft debatter i denna kammare tidigare, fru talman, har jag blivit anklagad för att bara prata skolsystem och inte prata elever. Därför tror jag faktiskt inte att vi har pratat om enstaka elever, som Patrick Reslow alldeles nyss sa från talarstolen.

Vi pratar system. Det är helt uppenbart att det skolsystem vi har i dag är helt galet, utifrån att de som verkligen bäst behöver skolan för att ta sig vidare i livet inte längre får det de behöver. Det är Patrick Reslow som använder ord som att vi ställer friskolor mot kommunala skolor.

Sedan säger Patrick Reslow något som man ändå måste plocka upp. Sverige har ett fantastiskt skolsystem, säger Patrick Reslow. Jag skulle vilja säga, fru talman, att han är ganska ensam om att tycka det. Övriga världen tycker inte det. Vi har haft hur många studiebesök som helst här i Sverige. Man har kommit och tittat på vårt fantastiska skolsystem, som Patrick Reslow säger. Det är ingen som har tagit efter det. Hur kommer det sig att vi är ensamma i världen om detta fantastiska skolsystem? Skulle Patrick Reslow vilja fundera lite grann på svaret till mig? Detta är helt otroligt.

Sedan skulle jag vilja veta lite grann om något annat som Patrick Reslow pratade om. Patrick Reslow sa: Ingen betvivlar att kommunen har kostnader. Ibland står man med tomma stolar, men då ska man anpassa kostymen efter läget.

Hur menar Patrick Reslow att man ska kunna göra det? Kan Patrick Reslow ge exempel på hur man kan anpassa sig när det handlar om finansieringen? Det skulle jag vara jätteintresserad av att få reda på.

Anf. 31 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista. Det är anmärkningsvärt om Gunilla Svantorp inte har koll på hur det funkar, inte minst i socialdemo-

kratiska kommuner, där man ibland vägrar skära ned på platserna när man inte har tillräckligt många elever. Det tar lång tid.

Gunilla Svantorp förespråkar nu ett system där man ska ta bort kösystem och liknande. Det kommer då att bli ännu svårare för kommunerna att planera sin verksamhet. Man måste anpassa. Är det så att vi har 10 000 elever i en kommun och 3 000 av dem väljer en fristående skola kan vi inte ha 10 000 platser i kommunen – det säger sig självt. Däremot måste vi ha några platser som står redo ifall det flyttar in personer till kommunen.

Här gäller det också att vi har alla de nödvändiga analysinstrument som krävs, exempelvis för att kunna beräkna demografin framöver och för att kunna ha kontroll över invandringspolitiken och liknande, så att vi vet ungefär hur det kommer att se ut i kommunerna. Det är detta som har varit en stor katastrof under de år då ni har styrt. Det har bara kommit in en massa människor som man inte har haft koll på. Ni är delaktiga i det.

Sedan är det den andra punkten. Det är fem partier i denna riksdag som tycker att vi har ett bra skolsystem. Det är inte bara 1 av 349 ledamöter. Det är fem partier. Jag vet inte hur det har varit när utländska besökare har stått här. Kanske har de mötts av den socialdemokratiska retoriken. Det är klart att de i så fall har påverkats av det. Hade de mött ett annat politiskt styre hade de kanske kunnat få lära sig att det fina med Sverige är att vi har demokrati och jämlikhet. Det är inte föräldrarnas plånbok som avgör var man ska gå i skola och vilken skola man kan välja, utan det är öppet för alla. Det är det som är det fina i det svenska systemet, och det är jag redo att försvara till den yttersta gränsen.

Anf. 32 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det är jättespännande, måste jag verkligen säga – redo att försvara till den yttersta gränsen.

Innan Sverigedemokraterna radikalt bytte sida hade man starka åsikter som uttrycktes här och var. Under min första mandatperiod i riksdagen 2010–2014 sa Sverigedemokraternas dåvarande ledamot i utbildningsutskottet att skolsystemets resurser ska användas till att höja kvaliteten i skolorna och inte delas ut som vinst.

I dag anklagas vi för att bedriva ett socialistiskt skolsystem, och jag tror att ledamoten till och med sa ett kommunistiskt skolsystem alldeles nyss.

När det handlar om etablering av friskolor hade man också en åsikt. Man sa att det inte är vettigt med friskoletablering mot en kommuns vilja när det uppstår elevunderskott. Detta sa Richard Jomshof 2013, men det är alltså ingen åsikt som Sverigedemokraterna står för i dag. Det är lite spännande.

En annan sak som man sa var att skolan inte är som vilket företag som helst. I dag säger Sverigedemokraterna att det är självklart och naturligt att skolor kan bedrivas i bolagsform, och man ser inte att det kan finnas några utmaningar över huvud taget.

Min fråga till Sverigedemokraterna och Patrick Reslow är därför: Är det rimligt att låta vinstdrivande koncerner och deras vinstmarginal få bestämma var de ska etablera sig? Kommunerna kan nämligen inte avstå från att etablera sig utan måste finnas i hela kommunen, medan friskolor kan etablera sig där den bästa ekonomiska vinningen kan göras. Tycker Patrick Reslow och Sverigedemokraterna att detta är rimligt i dag?

Anf. 33 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Detta ärende handlar om skolpengen och om differentieringen av den. Om Gunilla Svantorp vill ha en debatt om vinstdrivande skolor kan vi ta den någon annanstans. Den debatten har vi haft många gånger här i andra sammanhang. Dessutom, Gunilla Svantorp, om ni nu är så starka förespråkare av vinstförbud, varför lägger ni inte fram ett sådant förslag? Gör det! Vi är redo att ta den debatten också i denna kammare. Varför gör ni inte det? Ni har ju pratat om det i många år nu.

Jag tycker att det är helt ointressant att stå här och prata om vad man tyckte 2013. Det är nio år sedan – nio! Hur långt tillbaka ska man gå? Ska vi läsa upp Socialdemokraternas skolprogram från 1940-talet eller 1950-talet?

(GUNILLA SVANTORP (S): Ja.)

Det kan vi mycket väl göra, men jag tror inte att det skulle vara så bra. Gunilla Svantorp kan stå och säga ja hur mycket hon vill.

Och när det gäller att byta sida kan vi ta argument från 1997, som jag nämnde i debatten. Efter det har Socialdemokraterna bytt sida och åsikt. Då sa man att alla skulle ha möjlighet att välja skola. Det var något fint. Jag håller med om det. Socialdemokraterna hade rätt 1997, då det skulle vara öppet för alla att välja skola.

Rätten att välja skola är fundamental, och den ska vi stå upp för. Vi ska inte ha någon elevpeng eller liknande som ska täcka de extra kostnaderna, utan man ska ha 100 procent ersättning från skolpengen. Vi tycker att det var jättebra. Det var fantastiskt, Gunilla Svantorp. Men att hålla på och diskutera vad vi tyckte för många år sedan är inte fruktbart, utan det handlar om vad vi tycker här och nu.

Vi kan konstatera att fem partier står upp för rätten för elever att välja skola. Socialdemokraterna gör allt för att knäcka de fristående skolorna och pratar illa om dem i alla sammanhang i samtliga debatter. Detta tycker jag är oanständigt.

Anf. 34 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 3.

Kära vänner! I dag hade vi kunnat ta ett steg framåt för svensk skola. Vi hade kunnat komma överens om en bättre resursfördelning, efter behov och ansvar. Det hade varit bra. Att vi inte har lyckats med det i dag är, som Gunilla Svantorp sa tidigare, obegripligt. Men egentligen är det kanske inte så obegripligt, för det är ju val. Det är ett regeringsparti som har valt att fokusera på att ha en bra valfråga framför att komma överens om en fråga som är helt avgörande för svensk skola. Detta är mycket trist.

Vi är många som ser behov av reformer. Vi är också många som ser en stor nytta i att vi har den valfrihet som vi har i Sverige. Det är viktigt att bevara och utveckla den, men vi ser också behov reformer. En av de reformer som behövs är resursfördelningssystemet, och därför har Centerpartiet länge sagt – tydligt och öppet, skriftligt och muntligt och säkert i andra former också – att vi gärna ser en reform av systemet.

Vad är det då vi har sagt? Jo, att det ska vara transparent, långsiktigt, robust och förutsägbart. Några av dessa saker har man försökt ta hänsyn till i det förslag som regeringen lagt fram i dag, men man har inte lyckats

särskilt väl. Vi har också sagt, vilket kanske kan komma som en överraskning för Socialdemokraterna, att man måste ta hänsyn till de små skolorna.

Gunilla Svantorp har sagt gång på gång här att det har varit väldigt många ord, men jag kanske behöver säga ett par ord till. Jag säger dem igen: hänsyn till de små skolorna, för detta är tydligen något som inte har gått fram. Vi har sagt år efter år att vi ska titta på förslag som läggs fram och att dessa måste ta hänsyn till de små skolorna, särskilt i glesbygd. Ingenting av detta finns med i förslaget, och därför faller det i dag. Det fanns en möjlighet, men regeringen och Socialdemokraterna valde att bortse från den möjligheten.

Man kan, som Gunilla Svantorp gjorde tidigare, säga att vi inte lyssnar på medborgarna. Men det gör vi. Vi pratar med jättemånga medborgare hela tiden. Vi lyssnar på dem och försöker ta in deras perspektiv. Vad som däremot kan konstateras är att Socialdemokraterna inte har lyssnat på de tio personer i utbildningsutskottet som kommer från de fem partier som i dag inte stöder förslaget.

Det ska sägas att vi har jättesvårt att hinna med att prata med 10 miljoner invånare. Jag försöker jobba en del, men så mycket hinner jag inte med. Men att under flera år lyckas med att inte hinna prata med tio personer, som är helt avgörande för att få igenom lagstiftning som är jätteviktig för Sveriges skola, är ganska imponerande. Det är väldigt trist, för vi hade kunnat ta steg framåt i dag.

Någon kanske undrar varför Centerpartiet inte tycker om det förslag som finns i dag. Vi kan börja med Regelrådet, som ger tummen ned. Man kan gå in på deras hemsida och rent grafiskt se denna tumme, så det är inte bara ett uttryck. De skriver att konsekvensutredningen inte är godtagbar. De finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i paragraferna 6 och 7 i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning. Detta är Regelrådets perspektiv.

Vi kan också ta OECD. Gunilla Svantorp var första talare här och är ordförande i utbildningsutskottet, och hon lyfte specifikt fram OECD. Så låt oss prata om vad de säger. De säger att det behövs en del som baseras på varje skolas förutsättningar – nu blir det riktigt spännande – till exempel om det är en landsbygdsskola. OECD säger alltså som Centerpartiet, att vi måste ta hänsyn till detta. Vi har sagt det i flera år, men regeringen har valt att inte göra det. Därför säger vi inte ja.

Vi kan också citera lärarfacken, eller lärarfacket – det står och väger lite just nu. Vi kan se att det föreslagna avtalet blir svårt att hantera för friskolor vars fyllnadsgrad är låg. En politisk kompromiss önskas av lärarfacken. De säger: ”Nu är det upp till bevis. Vågar politikerna göra upp om de nödvändiga reformer av skolsystemet som krävs eller tänker de fortsätta behandla skolfrågorna som retoriska slagträn?”

Man kan konstatera att Socialdemokraterna valde det senare. Vi har försökt att välja det första och varit redo att kompromissa och rösta för ett förslag om ny resursfördelning där kommunerna får mer betalt för det ansvar de tar. Detta är vi redo för. Vi ser det gärna. Vi ser också att det är ett behov. Det är konstaterat att kommunerna har ett särskilt ansvar. En del uppfylls i myndighetsuppdraget, men en del gör det inte. Det som regeringens förslag inte gör är att visa precis hur mycket det är och vad konsekvenserna är etcetera.

Om man hade gjort detta utredningsarbete och lyssnat på oss hade vi varit redo att rösta för. Jag tycker att det är jättetråkigt att vi står här i dag och inte kommer vidare, för vi har sagt vad som hade behövts.

Är man en minoritetsregering är det faktiskt viktigt att lyssna på riksdagen. Man kan inte bara lägga fram sina förslag för att man har varit van vid att vara störst och styra själv. Det räcker inte längre. Man måste faktiskt lyssna på riksdagen. Och när riksdagen säger vad den behöver måste man lyssna på det och räkna ut handen.

Jag hoppas, precis som vi har fört fram, att det kan komma ett nytt förslag som tar hänsyn till det som vi har sagt i tre år så att vi så snabbt som möjligt under den nya mandatperioden kan anta ett nytt resursfördelningssystem. Sveriges skolor behöver nämligen det.

Om vi i dag hade kunnat ta ett steg framåt för svensk skola i stället för att bara ta steg mot valrörelsen hade det varit bra. Men nu är vi där vi är.

Jag tackar för mig och hoppas att vi snart ses igen här i kammaren och faktiskt kan anta ett nytt resursfördelningssystem.

(Applåder)

Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Den 28 april publicerades ett upprop av 285 lärare mot marknadsskolan och dess konsekvenser.

Till er lärare vill jag säga: Vi håller med er.

Sverige är extremt. Som enda land i världen har Sverige fri dragningsrätt på de skattemedel som ska gå till våra barns utbildning. De pengar vi betalar för våra barns skolgång går till vinster i skolkoncerner. Men det är inte det enda problemet. Den marknadsanpassade skolan leder också till falska betyg och färre behöriga lärare. Den förvärrar boendesegregationen, försämrar arbetsmiljön för er som arbetar i skolan och ökar i slutändan ojämlikheten i vårt samhälle.

Om dina föräldrar är låg- eller höginkomsttagare, akademiskt skolade eller inte spelar en allt större roll för dina möjligheter att klara skolan i dag.

Privatiseringsexperimentet i den svenska skolan leder alltså i slutändan till att tiotusentals barns rätt till bildning och kunskap inte tillgodoses i enlighet med skollagen.

Fru talman! Länge var Sverige känt för att ha ett av världens mest jämlika skolsystem. Allt var inte perfekt, men det fanns en vision i den svenska skolpolitiken om att alla barn, oavsett social bakgrund, ekonomisk bakgrund eller klassbakgrund skulle få likvärdig utbildning i en sammanhållen skola över hela landet.

Med vilseledande retorik om valfrihet lyckades bolagen, med hjälp av sina politiska företrädare här, ta sig in i det svenska skolsystemet. För att förstå varför visionen byttes ut till marknadslogik och nyliberala styrmodeller är det avgörande att uppmärksamma och stoppa kopplingen mellan politiker och före detta politiker som å ena sidan svälter ut och säljer ut den kommunala skolan, och å andra sidan går över till dessa stora skolkoncerner.

Nu sitter Sverigedemokraterna och skrattar. Det skulle kanske jag också göra om jag hade ändrat mig i denna fråga över en middag med Svenskt Näringsliv.

Fru talman! År 1972 skrev Hoola Bandoola Band:

Bakom femton dubbla regler, bakom femton dubbla lås
håller rikedomer hov i maktens salar.

Här finns ingenting som hotar, här finns ingenting som stör.

Prot. 2021/22:125

7 juni

-----
*Ökad likvärdighet
för skolhuvudmän*

Jag behöver inte fortsätta med resten.

Den första meningen skulle lika gärna kunna handla om hur svenska politiker och politiska partier har kopplingar till dessa skolkoncerner. Varje gång som det läggs fram ett nytt förslag som på minsta lilla sätt sätter elev- och personalintresset före vinstintresset säger högern nej. Att man röstade ned Vänsterpartiets förslag om offentlighetsprincipen i skolan var inte så oväntat. Men skolkoncernernas partier i riksdagen kan alltså inte ens rösta för de inte alls så långtgående förslag från Björn Åstrands utredning som vi ska rösta om i morgon. Det är bekymmersamt.

Men det finns absolut någonting som stör och som står emot detta. Det är dels den enorma opinionen och engagemanget bland er lärare och andra opinionsbildare som arbetar i skolan eller som är skolintresserade, dels det parlamentariska motstånd som blir väldigt tydligt här i dag.

Vi har visat att det blir skillnad när också Vänsterpartiet får vara med och styra politiken. Under mandatperioden 2014–2018 stod vi bakom ett införande av ägar- och ledningsprövningen. Men det är långt ifrån tillräckligt.

Vänsterpartiet förespråkar en mer offensiv skolpolitik. Det räcker inte att åtgärda systemfelen i den privatiserade skolan. Skolan måste också tillföras mer resurser och få en annan finansieringsmodell. Det krävs satsningar inte bara på undervisning utan också på elevhälsa, specialpedagoger, fritidsverksamhet och socialt stöd. Staten behöver ta ett mycket större ansvar för den svenska skolpolitiken och dess finansiering.

Fru talman! Det är politiker som har fattat beslut om varje enskild privatisering, varje systemskifte, varje skattesänkning och därpå följande nedskärning av viktig verksamhet. Därmed är det också politikens ansvar att förändra detta system. Men när andra intressen kommer före hos en majoritet av riksdagens partier i dag är det tydligt att Vänstern behöver ett starkare stöd för att åstadkomma större systemförändringar i skolan.

Barnens rätt till bildning och kunskap kan inte vänta. Lärarnas rätt till en god arbetsmiljö och möjlighet att utöva sin profession kan därmed inte heller vänta. Aktiebolagen och koncernerna måste ut ur den svenska skolan. Men kanske först och främst måste de ut ur den svenska politiken.

Fru talman! Skolpengen spelar en central roll för hur skolans resurser fördelas och används, och i slutändan för vilken utbildning våra barn och unga får. En likvärdig skola förutsätter en skolpeng som styr mot likvärdighet. Men så ser det tyvärr inte ut i dagens system. I stället har svensk skola en skolpeng som straffar kommunerna ekonomiskt och överkompenserar friskolekoncernerna för ett ansvar som de inte ens har. Effekterna är förödande både för likvärdigheten i skolan och för kommunernas ekonomi. Behovet av att göra om skolpengen så att resursfördelningen bidrar till ökad kunskap och likvärdighet är skriande.

Regeringens proposition *Ökad likvärdighet för skolhuvudmän* innehåller förslag som syftar både till mer tydliga, transparenta och rättssäkra beslut i tilldelningen av skolpengen och till att öka likvärdigheten mellan kommunala och enskilda huvudmän, så att principen om lika villkor ska

upprätthållas. I dag är skolpengen knappast likvärdig eller rättvis. Samtidigt som kommunerna straffas ser vi hur skolkoncernerna fortsätter att expandera.

Fru talman! Skolpengens nuvarande utformning är en av många avarter på det som har utvecklats till en skolmarknad präglad av vinstjakt och som förutsätter att människor ska segregeras och splittras i vårt samhälle. I kombination med att kommuner dessutom saknar inflytande över friskolors etableringar och att friskolor kan sortera ut elever med kösystem bidrar skolpengen i dag till segregation och bristande likvärdighet och till att många kommuners ekonomi dräneras. Ökade kostnader i kommunala skolor leder till ökade utbetalningar till fristående skolor, trots att dessa inte fått ökade omkostnader. Det är ett system som gynnar friskolekoncerner men som knappast gynnar barn, elever och personal.

Trots detta väljer alltså en majoritet i detta utskott, med Moderaterna och Sverigedemokraterna i spetsen och med Centerpartiet sittande lite tyst bakom, att rösta emot denna proposition. Det är djupt beklagligt och innebär att skolpengen även framöver kommer att fortsätta att bidra till ojämlikhet mellan kommunerna och fristående huvudmän – och än värre, mellan barn och unga i skolan.

Om vi ska kunna bryta skolsegregationen och öka jämlikheten i skolan måste samhället ta tillbaka den demokratiska kontrollen över skolan från marknaden. Vi ska inte ha ett skolsystem som styrs av ekonomiska vinstintressen. Ett avgörande steg för att nå dit är att förändra systemet med skolpeng. Med anledning av detta yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

Anf. 36 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Det finns för stora skillnader i kunskapsresultat mellan barn i olika delar av vårt land. Särskilt mycket skiljer det mellan stad och land.

Men det är inte bara när det gäller kunskapsresultaten som det är stora skillnader. Även skolpengen varierar alltför mycket beroende på om man bor i en stad eller på landet. Den varierar mycket mellan kommunerna. Enligt Åstrandsutredningen, som har nämnts tidigare i dag, skiljer det så mycket som 30–40 procent mellan de kommuner som satsar mest och minst på skolan.

Vi kristdemokrater vill minska dessa skillnader och stärka förutsättningarna för lärare att bedriva skolverksamhet och stärka förutsättningarna för eleverna i hela landet. Vi vill helt enkelt öka den statliga styrningen av skolpengen och principerna för hur den beräknas genom att införa en nationell skolpengsnorm. Vi menar att det skulle kunna vägleda kommunerna till mer jämlikhet och en likvärdig skola som ger barnen i hela landet bättre förutsättningar att lyckas.

I stället för att gå fram med ett sådant förslag, som på allvar skulle kunna stärka skolans finansiering, föreslår regeringen sänkt skolpeng för alla elever som väljer fristående skolor.

Fru talman! En sak är säker: Det är inte sänkt skolpeng som kommer att leda till höjda kunskapsresultat och till att fler barn får möjlighet att lyckas.

Självklart ska det finnas likvärdiga och rättvisa villkor mellan kommunala och fristående skolor. Vi kristdemokrater har varit tydliga med att vi gärna ser en översyn av skolpengen för att stärka skolans finansiering. Problemet är bara att regeringens förslag leder till det motsatta. Det duger inte att, som regeringen nu försöker göra, rycka undan en del av skolpengen för alla barn som har valt en friskola, för att därmed också rycka undan mattan under friskolornas fötter. Det är en orättvis politik som slår mot alla barn i friskolor, och det ger mindre pengar till undervisningen.

Särskilt hårt drabbar det de barn som har svikits av den kommunala skolan, de barn som inte har fått det särskilda stöd de behöver och som har fått söka sig till en fristående resursskola. Det kommer särskilt att drabba de familjer som har sett att ett friskoleföretag har kommit till den egna orten och räddat en nedläggningshotad skola.

Förslaget som regeringen lägger fram slår blint mot alla typer av skolor, och slaget blir som hårdast mot de mindre friskolorna på landsbygden. De drivs ofta av föräldrar med stöd av hela bygden. Om glesbygdens skolor slås ut slås också den levande landsbygden ut. Det är uppenbart att Socialdemokraterna är beredda att bedriva landsbygdsfientlig skolpolitik.

Det sägs att den sänkta skolpengen ska motsvara hemkommunens merkostnader till följd av skolplaceringsansvaret. Men skolplaceringsansvaret ligger inte på de enskilda kommunala skolenheterna utan på kommunen som helhet. Kostnaderna som kommunerna har för detta ingår inte heller i underlaget för beräkningen av skolpengen.

Om det skulle vara på det sättet att vissa enskilda skolor, oavsett om de är kommunala eller fristående, tilldelas uppdrag som andra skolor inte har är det bättre att skolorna ersätts för de faktiska kostnader som uppstår i stället för att skolpengen per automatik ska sänkas med 8–10 procent för alla friskolor och därmed för alla barn som har valt att gå i en friskola.

Fru talman! De största problemen med skolans finansiering är som sagt att den varierar för mycket beroende på var i landet man bor, att elever med särskilda behov har svårt att få det stöd de har rätt till, att resurserna inte går dit där de behövs som mest och att det är en ojämlikhet mellan stad och land.

Vi vill minska de skillnader som finns mellan kommuner och mellan skolor genom att införa en nationell skolpengsnorm. Det skulle vara ett betydligt bredare grepp kring frågan om skolpengen och skolans finansiering om man menar allvar med att skapa likvärdiga förutsättningar för kommunala och fristående skolor. Men jag befarar att det aldrig har varit syftet med den här propositionen.

Regeringen har utmålats landets friskolor som huvudmotståndare i valrörelsen. Så känns det ibland. Man har skruvat upp tonläget i skoldebatten, förmodligen för att dölja sina egna skolmisslyckanden och misslyckanden på i princip varje annat politiskt område. Förslaget om sänkt skolpeng är en i raden av attacker mot landets friskolor.

Vi kristdemokrater försvarar elevers och föräldrars rätt att välja skola men också rätten att få full skolpeng. Vi motsätter oss här i dag det regeringsförslag som slår mot friskolorna, mot valfriheten och mot landsbygden. Vi yrkar därför avslag på propositionen i enlighet med förslaget i utbildningsutskottets betänkande. Vi anser att regeringen snarast ska återkomma med ett nytt och genomarbetat förslag för skolans finansiering.

I övrigt yrkar jag bifall till reservation 6 om införande av en nationell skolpengsnorm.
(Applåder)

Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är kanske inte det mest relevanta partiet när det kommer till skolpolitik, men jag vill ändå ställa ett par frågor.

Christian Carlsson håller ett tal här i kammaren där han menar att förslaget är dåligt för att det skulle sänka landsbygdens skolor. Har Christian Carlsson varit ute på landsbygden på senaste tiden? Har han sett hur skolmarknaden påverkar landsbygdens skolor? Har han sett att ett efter ett av föräldrakooperativen som startades på 90-talet har fått lägga ned på grund av att riskkapitalbolag har startat stora skolkoncerner i kommunerna? Det leder till att eleverna förflyttar sig från dessa kooperativ till helt andra skolor som inte har samma syfte som dessa på landsbygden.

Har Christian Carlsson inte hängt med i att 90 procent av Sveriges kommuner – hans parti är med och styr en stor del av dem – gör stora nedskärningar? Det leder också till att landsbygdens skolor får lägga ned.

Om vi tar fram ett nytt förslag om skolpeng som går ut på att göra ett undantag för landsbygdens skolor, skulle Christian Carlsson och KD gå med på det förslaget? Svaret är nej. I varenda omröstning och i varenda debatt sedan jag kom in i den här kammaren 2014 har Kristdemokraterna röstat nej till alla förslag som på något sätt ska begränsa marknadens makt över skolan.

Jag undrar om det ligger något bakom den här vilseledande retoriken. Om det skulle komma ett nytt förslag i morgon där landsbygdens skolor är exkluderade från det här, skulle ni gå med på det? Skulle ni göra det om det enbart skulle handla om Internationella Engelska Skolan och andra mångmiljardbolag som ägs av banker och riskkapitalister?

Anf. 38 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Visst är det trevligt att Daniel Riazat är nyfiken på vilka skolor jag besöker. För ett par veckor sedan var jag ute på en Smålandsturné; det är valår och viktigt att träffa såväl lärare som rektorer och inte minst elever och föräldrar för att lyssna in hur de upplever att skolan fungerar. Nu får jag möjlighet att prata om besöken.

Jag besökte bland annat en skola i Växjö, i ett av Växjös mest utsatta områden. Jag besökte också en skola i Kalmar där man samma dag som jag reste ned till Småland hittade en ihjälskjuten man. När vi kom dit hade de ännu inte tvättat bort blodfläckarna.

I de här utsatta områdena, där man har stora problem, hade en skola varit just nedläggningshotad. Anledningen till att man har skolan kvar är att en friskolekoncern, en sådan som gör vinst, har etablerat sig där så att föräldrarna och eleverna kan fortsätta att ha nära till en skola i det utsatta området.

Jag har träffat människor som vet vad det betyder när en skola riskerar att läggas ned och en fristående aktör har kunnat bidra till att den kan finnas kvar. Det är viktigt. Det är alltid lätt hänt när vi för de här diskussionerna i riksdagen att det framstår som om det är någon annan skola som ska läggas ned.

Det är samma sak med Socialdemokraterna. I Tingsryd finns en jättepulär friskola som jag har besökt. Socialdemokraterna där tycker att det är det bästa som finns att den friskolan har etablerats. Men ändå driver man en politik som leder till nedstängningar, för man tror alltid att det är någon annan skola som ska läggas ned.

Er politik drabbar vanliga människor. Det är dags att ni inser det.
(Applåder)

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är fint att friskolornas representanter i riksdagen håller varandra om ryggen.

När det kommer till den här frågan blev det väldigt tydligt att Kristdemokraterna inte skulle rösta annorlunda, oavsett vilket förslag som hade lagts fram. Det var exakt detta jag ville få fram av Christian Carlsson. Hela det tal som ledamoten höll från talarstolen var en enda stor lögn. Där menade han ju att det här handlar om landsbygdens skolor och om skolor i bortprioriterade områden. Han menade att de skulle drabbas, och därför ville inte Kristdemokraterna vara med och bidra till det genom att förändra skolpengen.

Nu säger Christian Carlsson väldigt ärligt att det inte handlar om det utan om att marknaden måste försvaras till vilket pris som helst. Även om det går ut över barnen, eleverna och personalen spelar det ingen som helst roll.

Det är också intressant att lärarna nämndes i det här sammanhanget. En majoritet även av de lärare som arbetar på vinstdrivande friskolor är emot det här systemet. 97 procent av lärarkåren har sagt att det här systemet måste begränsas eller avskaffas. Det finns alltså ingenting i Kristdemokraternas politik som på något sätt går ihop med detta.

Det är också intressant att diskussionen alltid förs över från själva marknadslogiken till att måla upp en bild av att vi skulle vara emot alla friskolor. Det stämmer självklart inte. Vänsterpartiets politik och de förslag som regeringen nu lägger fram här skulle inte missgynna de minsta friskolorna. De skulle missgynna dem som Christian Carlsson står här och representerar som riksdagsledamot, nämligen koncernerna.

Jag blir väldigt provocerad. Jag vill skicka med att vi är här för att representera folket, eleverna och personalen, inte skolkoncernerna, som Christian Carlsson gör.

(Applåder)

Anf. 40 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag får konstatera att Daniel Riazat är svensk mästare i härskartekniker, oförskämtheter och respektlöshet i den här talarstolen. Det är inte många gånger detta har drabbat mig, men jag har sett hur Daniel Riazat har betett sig i debatterna.

Sluta att lägga ord i min mun! Jag är representant för alla väljare som har röstat på Kristdemokraterna. Jag representerar inget skolföretag eller någon skolkoncern. Det är lågt att bedriva den typen av argumentation.

Nu ska jag vara väldigt tydlig. Jag ska svara på din fråga, Daniel Riazat. Jag tror att de flesta här i kammaren hörde vilket förslag Kristdemokraterna lägger fram här i dag, som Vänsterpartiet har möjlighet att stödja. Det handlar om att införa en nationell skolpengsnorm som beaktar förut-

sättningarna för glesbygdsskolorna, att vi behöver ha ett likvärdigt särskilt stöd i hela landet och likvärdighet mellan kommunala och fristående skolor.

Det regeringen har gjort är att lägga fram ett ensidigt förslag som bara syftar till att slå mot friskolorna. Det kommer att leda till att elever, föräldrar och lärare får se sina skolor stänga om den här regeringen och det rödgröna vänsterunderlaget får fortsätta att styra. Det är ansvarslöst att lägga fram den typen av politik, och vi sätter stopp för den i dag.
(Applåder)

Anf. 41 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och därmed avstyrka propositionen och även yrka bifall till reservation 7 om en nationell skolpeng.

Fru talman! Det här handlar ju om ett lagförslag där regeringen vill ge mindre resurser till dem som har valt friskolor. Vi är väldigt negativa till detta från Liberalernas sida. Vi har svårt att se att skolan blir bättre genom att de elever som väljer att gå där ska få mindre pengar till sin undervisning. Det blir mindre pengar till läromedel, till extra stöd, till elevhälsan, till undervisningen och så vidare.

Vi ser inte att det är en bra väg framåt, särskilt som detta kommer att slå mot mindre, fristående skolor. Det kan handla om en föräldrakooperativ byskola, en idéburen skola eller en stiftelsesdriven skola till exempel. Det är dock väldigt positivt att en majoritet i utbildningsutskottet säger nej till detta, tack och lov.

Låt oss backa bandet lite. Vi har i Sverige haft det friskolesystem som vi nu har i ungefär 30 års tid. På 1980-talet var det några tusen barn och ungdomar som gick i andra skolor än den kommunala skolan – några skolor var privata och hade elevavgifter, och några skolor hade beviljats statligt stöd. Sedan öppnade man upp detta mycket mer. Det var framför allt för att det var ett väldigt stort tryck. Det var lärare och rektorer som tyckte att det var för mycket pekpinnar och för mycket toppstyrning. Det var föräldrar och elever som ville kunna välja en annan skola.

Vi hade en situation i Sverige där vi hade mycket mindre av frihet att välja. I Stockholms stad fanns det de som valde att läsa kinesiska för att komma in på Södra Latin. Sedan började man med kinesiska på Skärholmens gymnasium, och då var det inte lika poppis med kinesiska längre.

Man fixade och tricksade av det enkla skälet att ungdomar, barn och föräldrar har önskemål. Man vill saker och ting. Man bryr sig om sin utbildning. Man vet att en viss skola är bättre än en annan, och då är det inte rimligt att man ska behöva ta sitt pick och pack och flytta till en annan stadsdel eller välja att skriva sig hos en annan person i släkten. Det var en del som gjorde så för att få rätt postnummer och hamna i skolans upptagningsområde.

Det fanns väldigt goda skäl att öppna för friskolor i Sverige, så att man ökade möjligheten för den elev som kanske inte vill gå i den närmaste skolan att gå i en annan skola. I dag ger detta stora möjligheter. Det kan handla om att man har kommit till Sverige ganska nyligen och hamnat i ett område med trångboddhet, utsatthet, kanske öppen narkotikaförsäljning, våld och så vidare. Då känner man kanske som förälder att det vore bra om ens barn

kunde gå i skola i en annan stadsdel för att snabbare lära sig svenska, få lite miljöombyte och så vidare.

Det kan handla om personer som på olika sätt inte trivs med den pedagogik som ges i den skolan som kommunen tycker att man ska gå i och som vill välja en skola med lite annan nisch.

Vi har i dag en rad olika skolor i Sverige som drivs av olika huvudmän. En del drivs av bolag. En del skolor är små, en del är stora. En del ingår i någon sorts koncern där det finns många skolor, andra är helt enskilt drivna.

Vissa skolor har räddats kvar fastän till exempel sossarna ville lägga ned dem. Då har de kunnat räddas kvar och drivs som friskolor.

Det här är jätteviktigt. Det handlar om det enskilda valet av skola.

Men, fru talman, detta betyder inte att vi från Liberalernas sida tycker att allting är frid och fröjd. Vi ser en rad brister i det här systemet.

Det man såg framför sig när reformerna genomfördes i början på 1990-talet har inte riktigt blivit verklighet. Vi ser problem med till exempel skolor som drivs av fundamentalister i Sverige. Vi ser problem med skolor som väldigt snabbt expanderar och sedan inte har kapitaltäckning. Då viker elevunderlaget, och en eller flera skolor går i konkurs. Då står kommunen där och ska ta emot väldigt många elever utan någon egentlig stark beredskap för detta.

Vi ser problem med skolor som har köer, där man måste skriva upp sig i kön väldigt tidigt.

Vi ser en rad problem från Liberalernas sida. Vi gillar friskolor och rätten att välja skola, men vi vill inte att det ska vara vilda västern i den här sektorn. Vi har föreslagit en rad olika skärpningar.

Därtill vill jag betona att det är mycket riktigt att kommuner och fristående skolor delvis har olika uppdrag. Man har samma uppdrag när det gäller att ge undervisning, givetvis, men kommuner måste ha en beredskap av det enkla skälet att de har ansvar för att upprätta det som står inskrivet i vår lagstiftning i Sverige, alltså skolplikten.

Det betyder att kommunerna måste upprätthålla detta. Det betyder att man måste ha en beredskap för till exempel demografiska variationer. Det kan vara vikande elevkullar eller växande elevkullar. Det kan till exempel komma massor av flyktingar från Ukraina eller Syrien, det är inflyttning och utflyttning och så vidare, så det är klart att kommunen har ett delvis annat ansvar än vad en fristående skola har. Därför är det viktigt, tycker vi från Liberalernas sida, att man ska kunna kompensera den kommunala skolan för det ökade ansvar som den kommunala skolan har.

Problemet, fru talman, med regeringens lagförslag är att det är så ogenomtänkt. Det är oförankrat och ogenomtänkt, och det är omöjligt att bedöma konsekvenserna av det. Förslaget innebär att varje kommun själv ska slå fast hur mycket kommunen anser sig kunna ta från skolpengen till de fristående skolorna, till exempel, vilket sannolikt leder till att det kommer att bli mängder av överklaganden i länsrätter och förvaltningsrätten framöver. Och det skulle slå skoningslöst mot idéburna skolor, mot byskolor, föräldrakooperativ, stiftelsedrivna skolor och särskilt mindre skolor, som riskerar att i stället tvingas bli uppköpta av de koncerner som Socialdemokraterna tycker så illa om. Därför är det rimligt och rätt att avslå den här propositionen.

Vad är då, fru talman, lösningen på detta? Jo, en bättre lösning på detta är, som vi ser det från Liberalernas sida, att man gör ett större omtag på detta och skapar en separat friskolelag, där man tydligt reglerar det uppdrag som gäller för de fristående skolorna, klargör principerna för resursfördelning och definierar vad som krävs vad gäller resurser, lärartäthet, lokaler och mycket annat. Jag vet att även lärarfack och andra går i samma tankar, att de har resonerat om och även utrett detta.

Problemet är att Socialdemokraterna inte vill detta, utan man vill bevara det här systemet. Sedan vill man göra vissa förändringar, som ofta är ganska dåliga förändringar och främst slår mot barn och ungdomar som aktivt har valt en friskola. Trots att Socialdemokraterna har suttit åtta år i regering har de inte gjort någonting. Största delen av den tid som vi har haft friskolor i Sverige har Socialdemokraterna suttit i regering. Nu kommer de och klagar därför att det strax är val, men tidigare har de inte gjort någonting. Detta, fru talman, är väldigt förvånande.

Regeringen har stöd av 100 mandat i riksdagen, och det krävs 175 mandat för att få majoritet. Då skulle man kunna förvänta sig att skolministern och andra lyfter på telefonluren och ringer till de andra partierna och säger: Nu har vi en gemensam utmaning här. Kan vi hitta vägar framåt för att kunna reformera det här systemet? Men det har man inte gjort.

Nästa vecka kommer riksdagen sannolikt att avslå förslaget om att förbjuda köer i skolan, trots att alla partier i riksdagen vill ha ett mer restriktivt system. Det föranleder mig att komma till slutsatsen att regeringen inte har något intresse av att den här propositionen ska gå igenom, för hade man haft ett intresse av att den skulle gå igenom hade man satt sig ned och tagit en rejäl diskussion med de andra partierna för att försöka hitta en lösning på detta. Men det har man inte gjort. Man lägger fram förslag och eldar igång hela Regeringskansliet med enhetschefer, rättschefer, remissinstanser och lagråd. Man tar fram produkter på hundratals sidor som man skickar till riksdagen utan att man ens vill att de ska gå igenom, och det är därför att det är valår.

Det här är en del i Socialdemokraternas valmanifest, men det är inte ett seriöst försök att hantera de stora utmaningar som Sverige står inför. Därför är det bra att propositionen nu avstyrks.
(Applåder)

Anf. 42 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! I 146 av Sveriges 290 kommuner är Liberalerna med och styr. I majoriteten av dessa kommuner pågår stora nedskärningar i skolan. I många av dessa kommuner etablerar sig skolor i områden där det inte finns något behov av fler skolor.

Liberala politiker ser till att kratta manegen för att den kommunala skolan ska försämras, att de små idéburna friskolorna ska försvinna till förmån för skolmarknadens största aktörer. Det finns många exempel på liberala politiker både här i riksdagen och i olika kommuner runt om i landet som den ena dagen säljer ut den svenska skolan för att den andra dagen berika sig på densamma.

Här står Fredrik Malm från Liberalerna och säger: Friskolereformen kanske inte blev så som vi hade tänkt oss. Det behöver göras någonting åt detta. Regeringens förslag har inte tagits upp med oss.

Nu vet jag inte om Liberalerna missade januariavtalet, men det var ju där som förhandlingarna om det här förslaget skedde. Jag menar att det bara är ett sätt att vilseleda befolkningen om vad detta egentligen handlar om, att Liberalerna inte vill göra någonting över huvud taget gällande marknadsskolefrågan. En av anledningarna till att Liberalerna befinner sig på 2,5 procent kanske är att man inte längre tar dessa frågor på allvar och inte längre prioriterar den svenska skolan, eleverna och personalen.

Min fråga till Fredrik Malm är om han kan ge mig ett exempel på ett enda tillfälle under de senaste åtta åren då Liberalerna har röstat för ett enda förslag som på något sätt skulle begränsa den här skolmarknaden – ett enda förslag.

Anf. 43 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det blir lite tröttsamt när replikskiftena utvecklas till någon sorts allmänna förstamajtal.

Oavsett om Liberalerna har 2,5 procent – nu har vi faktiskt 3,5 procent och är på uppgång – är jag väldigt glad över att leva i Sverige.

Om Daniel Riazats parti hade fått makten i det här landet hade det inte ens funnits något liberalt parti. Det hade inte ens funnits några fria val. Det hade inte ens funnits någon riksdag i det här landet. I 70 års tid ville Daniel Riazats parti införa stöveltramp som statsideologi i det här landet. Men ungefär samtidigt som vi fick friskolor i Sverige strök Vänsterpartiet K:et för Kommunisterna i partinamnet och konstaterade att man numera var anhängare av demokrati.

Det är 30 år sedan nu, och på 30 års tid i svensk skola kan det hända saker. Jag skäms inte över att kunna konstatera att vissa saker kan förändras under 30 års tid. Man behöver uppdatera sin samhällsanalys ibland. Man behöver se att vissa saker behöver justeras.

Vi vill inte på något sätt likt Daniel Riazats parti, fru talman, knäcka ryggen på fristående skolor. Vi tycker att rätten att välja skola är väldigt viktig. Men vi vill inte ha vilda västern i den här sektorn. Vi tycker att det är viktigt att göra en rad olika justeringar. Och vi har från vår sida lagt fram flera olika förslag. Vi lade fram fem sex förslag i höstas. Vi antog ett nytt skolpolitiskt program på vårt landsmöte. Vi har kommit med ytterligare förslag nu. Och vi har ett kontinuerligt arbete för att titta på just frågan om skolpeng och de ekonomiska villkoren för fristående skolor.

Sedan vill jag starkt invända mot att det skulle ske nedskärningar i alla de kommuner där Liberalerna styr. Vi styr ibland i allianskonstellationer, med sossarna i en del kommuner och till och med i några kommuner med Daniel Riazats eget parti, och så vidare.

Generellt vill kommunerna satsa mer på skolan, och vi kämpar alltid för det i varje förhandling.

Anf. 44 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! De första en och en halv minuterna behöver kanske inte bemötas med mer än att om vi och vårt parti nu är så som Fredrik Malm säger är det ju märkligt att ni samarbetar med oss i vissa kommuner.

Jag kan konstatera att ledamoten inte gav ett enda svar på en enda fråga som jag ställde från talarstolen. Min fråga var: Kan Fredrik Malm ge ett enda exempel på ett enda förslag som Liberalerna har röstat ja till här i kammaren som handlar om att på något sätt reglera och begränsa och att

ha ett mer transparent system när det kommer till skolsystemet? Svaret är såklart nej, för det existerar inte några sådana förslag som Liberalerna har röstat ja till. Men jag ville ändå att det skulle komma fram att så är fallet. Det existerar ingen argumentation för att det här systemet ska fortsätta, och då kommer dessa påstående kring historia och liknande.

Liberalerna är som sagt med och styr i 146 av 290 kommuner. Det spelar ingen roll i vilken majoritet man är med och styr, utan det sker nedskärningar i majoriteten av de kommuner där Liberalerna är med och styr.

Å ena sidan har vi ett parti som gör stora nedskärningar överallt i den svenska skolan där man kan göra det.

Å andra sidan står alltså samma parti i riksdagen och röstar emot varanda liten begränsning av marknadsskolan och marknadens makt över den svenska skolan, för att senare stå i samma talarstol och säga: Regeringen har inte kontaktat oss. Regeringen hade kunnat ringa oss.

Ni satt i ett januariavtal med regeringen. Varför var inte det här en fråga som Liberalerna tog upp? Varför var det inte Liberalerna som lade fram ett förslag om hur man ska begränsa marknadsskolan? Jo, för att Liberalerna har andra intressen.

Jag hoppas att jag kan få ett bättre svar i nästa replik än i den förra.

Anf. 45 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag förstår att Daniel Riazat inte vill kommentera sitt eget partis historia. Men om vi går till nutiden är det ju så att vi står här i kammarerna i dag och diskuterar en reform. Regeringen har lagt fram ett förslag som har stöd av 100 mandat plus Daniel Riazats parti plus Miljöpartiet. Det blir inte 175.

Det här visste Socialdemokraterna. De var helsäkra på hur det här skulle gå. De lägger fram en proposition i alla fall, enbart för att använda den i valrörelsen, och det tar jag mig min fulla frihet att kritisera. Jag tycker inte att man hanterar regeringsmakten på det sättet. Jag tycker att man ska använda regeringsmakten till att försöka genomföra politik.

När det gäller frågan om hur det svenska skolsystemet ska utvecklas är det väldigt tydligt från vår sida. Vi vill se ett statligt huvudmannaskap för skolan. Vi vill se kraftigt ökade resurser för lärarledd undervisning. Vi vill se ökade resurser för olika stödfunktioner – elevhälsan, socialt stöd, speciallärare, specialpedagoger och så vidare. Det syns i våra budgetar.

Vi har också en rad förslag för att skärpa saker kring fristående skolor. I det betänkande vi nu diskuterar har vi ett tillkännagivande om att kommuner ska kunna återkräva utbetald skolpeng. Ett exempel är islamistskolan i Göteborg som använde barnens pengar till nattklubbsbesök i Thailand till exempel. Sådana pengar ska man kunna kräva tillbaka.

Vi har under alla år kämpat för att de nationella proven ska rättas externt för att vi ska få bukt med till exempel betygsinflation, något som också finns i de fristående skolorna.

Det finns alltså en rad olika förslag, fru talman. Men vi tycker också, till skillnad från Daniel Riazats parti, att det är viktigt att eleverna kan ha läxor i skolan. Vi tycker att det är viktigt med ordning och reda i skolan. Vi tycker att det är viktigt att man inte använder mobilen på lektionerna i skolan och så vidare.

Där har vi aldrig, fru talman, fått någon hjälp av Vänsterpartiet.

Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det största som har hänt i dag är att min son stod längst fram i en kyrka iklädd en grå musdräkt och dansade och gjorde rörelser till en sång om traktoråkande som han och hans förskoleklass har övat på hela terminen. Han lyste av stolthet och glädje, och för en förälder och skolpolitiker är ju den första skolavslutningen en riktigt fantastisk dag att fira.

Min son går i en idéburen friskola, en skola där varje krona går till eleverna och de lärare, de elevassistenter och det elevhälsoteam som varje dag hinner se varje barn. En sådan skola och en sådan utbildning har alla barn i Sverige rätt till.

Men alla barn får inte de resurser som behövs. Alla skolor har inte lärare som hinner se alla barn och tillgodose alla barns behov. Vi har ett världsunikt marknadsskolesystem, där skolor har olika förutsättningar – olikvärdiga förutsättningar. Barn i vissa skolor, de som många kanske kallar för kommunala bortvalsskolor, betalar det högsta priset för det här olikvärdiga skolsystemet. Kommunala skolor har ett ansvar att varje dag ta emot alla elever som behöver en skolplats.

Friskolor kan säga att det är fullt när det är fullt. Friskolor behöver inte öppna upp en ny klass. Friskolor behöver inte ta emot nyanlända flyktingbarn från krigets Ukraina. Friskolor behöver inte ta ansvar den dagen en skola går i konkurs.

En av alla skolor som gått i konkurs, John Bauer-koncernen, den berömda zombieskolan, har stämt kommuner på pengar. De har stämt kommuner på pengar för att kommunerna fick extra kostnader när de gick i konkurs. Dagens system säger nämligen att det ska vara lika mycket skolpeng till alla skolor oavsett ansvar, och eftersom kommunens skolpeng ökade när de fick ta hand om John Bauer-konkursens elever tycker koncernen att de nu borde få högre skolpeng. Detta är det mest absurda i dagens olikvärdiga ersättning till skolor.

Fru talman! Vad vill vi då? I debatten talas om massiva nedskärningar på alla friskolor. Skräckscenarier och rapporter har skrivits från de vinstutdelande skolornas intresseorganisationer. 10-procentiga nedskärningar på skolan – vem vill det? Inte vi i alla fall.

Vi i Miljöpartiet vill inte skära ned en krona på skolan. Vi vet att det inte finns någonting mer kortsiktigt än att spara på elevernas utbildning. Det finns inget som är så dyrt som att skära ned i skolan.

Jag noterar att det här med att spara på skolan har blivit en sådan utgångspunkt i den här debatten att vi inte ens reflekterar över motsatsen. Tänk om det vi faktiskt beslutar om i dag vore nya möjligheter för kommunerna som har de där särskilt utsatta områdena att rikta resurser dit där de bäst behövs och storsatsa på just de skolor där mer än hälften av barnen inte blir godkända! Det är det där som de inte gör i dag, trots att det behövs, för då skulle de behöva lägga ännu mycket mer pengar till de friskolor som inte behöver mer resurser för att klara uppdraget.

Fru talman! Ökad likvärdighet för skolhuvudmän handlar om att man ska få betalt efter det ansvar man har och om att ge förutsättningar att rikta resurser dit där de bäst behövs. Vi i Miljöpartiet tycker inte att de som driver skola för sin egen vinnings skull har i skolsystemet att göra över huvud taget. Vi vet att det drar isär, segregerar, leder till betygsinflation och till att läraryrkets attraktivitet minskar.

Samtidigt vill vi ge goda förutsättningar för idéburna aktörer att driva skola och för skolor i glesbygd att finnas kvar. De skolorna är ofta helt nödvändiga för att en mindre ort ska finnas kvar. Därför har vi lagt förslag om att ge bättre förutsättningar för de här aktörerna. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation 8 som handlar om precis det.

I propositionen finns också bra förslag om strukturersättning, alltså det som kan gå till skolor som strukturellt sett har andra behov, till exempel byskolor – eller resursskolor, som bara tar emot de elever som har allra störst behov och organiserar hela sin verksamhet för den elevgruppen. Jag tycker att det är beklagligt att oppositionen röstar ned detta förslag i dag.

Fru talman! Jag ser en rörelse i många partier. Jag ser hur centerpartistiska kommunalråd som lever med konsekvenserna av dagens marknadsskolexperiment inser att politiken har kommit till vägs ände. Jag hör i Liberalerna undertoner av att man vill få bukt med den segregation som detta experiment har bidragit till. Jag hoppas att vi under nästa mandatperiod ska kunna ta riktiga steg för att ändra på det dysfunktionella marknadsskolesystemet.

Jag beklagar att vi inte tar detta steg i dag.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 15 (forts.) Ökad likvärdighet för skolhuvudmän (forts. UbU32)

Anf. 47 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Stort tack för möjligheten att här i dag få debattera denna angelägna och viktiga fråga!

En av de grundläggande principerna för den svenska skolan är att alla barn har rätt till likvärdig – inte lika – utbildning. Skolan ska ge alla elever samma chans att lyckas oavsett bakgrund. Det är fastställt i skollagen, och det råder en bred politisk enighet i Sveriges riksdag om den här saken.

Vi har dock ett problem med likvärdigheten i den svenska skolan. Det beror på att den marknadsstyrning som i dag präglar svensk skola och har gjort så under de senaste tre decennierna gör att likvärdigheten i skolsystemet undermineras, och den ger inte alla barn samma chans att lyckas i skolan.

I dag får kommunala skolor och friskolor lika mycket i grundbelopp, trots att de har helt olika ansvar. Det vet vi alla här, men Moderaterna och Sverigedemokraterna struntar i det. Kommuner har till skillnad från de

fristående huvudmännen en lagstadgad skyldighet att se till att alla barn i kommunen kan erbjudas en skolplats. En kommun kan inte välja att endast ta emot de elever som är mest ekonomiskt lönsamma utan är skyldiga att ta emot alla elever. Kommunen måste även ha plats för elever som är nyinflyttade och ta emot elever om en friskola läggs ned.

Detta större ansvar innebär merkostnader för kommunerna. Det är kostnader som friskolorna inte har men som de ändå får en ersättning för. Det vet alla, men Moderaterna och Sverigedemokraterna förblir passiva.

Jag som skolminister har ansvar för att se till helheten, och det är inte rimligt att vi ersätter friskolor för ett ansvar de inte har. Ni vet att detta är ett systemfel och ett slöseri med skattemedel och att det får negativa konsekvenser för likvärdigheten i skolsystemet. När kommunerna inte ersätts för sitt större ansvar får det negativa konsekvenser för möjligheterna att ge alla barn tillgång till en likvärdig utbildning. Ni vet det här, men ni gör ingenting åt det. Ibland undrar jag till och med om ni tror på de kommunala skolorna.

Överkompensationen för friskolor leder till att kostnaderna för det kommunala skolväsendet drivs upp och får som konsekvens att de kommunala skolorna undermineras. Det är barnen som går i de kommunala skolorna som blir lidande när kommunernas kostnader ökar på grund av överkompensation till de stora friskolekoncernerna.

Det enda sättet för kommunerna att hantera de ökade kostnaderna är att skära ned och lägga ned skolor för att hantera de ekonomiska underskott som uppstår på grund av överkompensationen till fristående skolor. Det här är ett systemfel, och det är barnen i de kommunala skolorna som får betala priset för det här. Hur kan vi försvara det? Ni vet om det här, men ni gör ingenting.

Det är dock inte bara jag som skolminister som har ett ansvar för helheten, utan alla ledamöter i denna kammare har ett ansvar att se till helheten och samhällsintresset, både för de kommunala och de fristående skolorna.

Jag brukar gå tillbaka och läsa vad Beatrice Ask sa om detta. Jag har ett citat från 1992: "Om det skulle visa sig att ersättningsnivån är för högt satt, så att en oacceptabel mängd resurser överförs från de offentliga till de privata skolorna så får inte regeringen vara så fylld av politisk prestige att vi inte kan ändra nivån." Klokt.

Det är nu dags att släppa den politiska prestigen. Jag är glad att så många är upprörda över att jag inte har ringt till just dem. Det går inte att försvara ett resursfördelningssystem som i sin konstruktion underminerar kommunala skolor. Det är definitivt inte i samhällets intresse. Det är slöseri med skattemedel.

Det här är ingen höger- eller vänsterfråga, utan det handlar om sunt förnuft och fakta. Runt om i landet ser vi också en växande skara borgerliga kommunpolitiker som höjer sina röster om det ohållbara att de kommunala skolorna drabbas på grund av överkompensationen till friskolorna. Jag hör här i kammaren i dag att Centern och Liberalerna har lyssnat. Men sedan finns det andra partier som inte ens ser problematiken.

Det är inte konstigt att kommunpolitikerna reagerar, för det är de som ser detta lokalt och får hantera de ekonomiska och praktiska konsekvenserna av systemfelet, det vill säga att kommunala skolor missgynnas av marknadsstyrningen av skolan.

Skolan är en samhällsinstitution och nationell angelägenhet. Den angår oss alla. Att vi har en väl fungerande skola för alla barn, oavsett om barnen går i en kommunal eller fristående skola, är allas vårt intresse som medborgare. Men i dag har vi ett system som dränerar de kommunala skolorna på resurser samtidigt som de stora friskolekoncernerna kan tillgodogöra sig stora ekonomiska belopp som kompensation för ett ansvar de inte har. Vad är rättvist i det? Och jag undrar: Vad får vi för detta?

Det här är ett systemfel, och det vill regeringen nu rätta till genom detta förslag. Det ska vara ordning och reda, inte bara i klassrummen utan också i skolsystemet. De kommunala skolorna ska inte straffas ekonomiskt för att de har ett större lagstadgat ansvar. Det är dags att avskaffa den här orättvisan. Resurserna ska fördelas utifrån skolornas ansvar och elevernas behov, inte koncernbolagens. Svenska folket vet detta, men många av er här förblir passiva. Det här är ett slöseri med skattepengar.

Om Sverige åter ska få en av världens bästa och mest jämlika skolor behöver vi göra upp med marknadsstyrningen och det systemfel som präglar skolsystemet sedan närmare 30 år tillbaka. Det här är *en* del i detta. Ledamöterna i Sveriges riksdag har nu en chans att visa allmänheten att de tar ansvar, förstår och värnar samhällsintresset före marknadsintresset.

Att jag i salen i dag hör att det finns partier som har tänkt till gör mig lite hoppfull inför hösten, men vi får se. Tyvärr verkar högermajoriteten med Moderaterna och Sverigedemokraterna i spetsen rösta ned regeringens förslag, trots att kritiken mot marknadsskolan är utbredd bland lärare, forskare och allmänheten.

Det är tragiskt att man inte kan släppa på den politiska prestige. De förslag som jag har presenterat under våren – framför allt detta förslag – har fått starkt stöd från remissinstanserna och gick igenom Lagrådet utan anmärkning.

Det vi har hört i dag är väldigt många små ursäkter för att få vara och förbli passiv. Den svenska skolan förtjänar bättre än det.
(Applåder)

Anf. 48 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Den svenska skolan har både möjligheter och problem. För många barn fungerar det alldeles fantastiskt. De lär sig, de trivs, de har bra lärare och de utvecklas medan det för andra är motigt.

Vi ser också ett antal allvarliga problem med skolan. Det är till exempel stora skillnader och brister i likvärdighet för elever mellan stad och land. Man har en brukstradition och till exempel skillnader mellan pojkar och flickor. Pojkar har inte en pluggtradition som de borde ha.

Det är också allvarliga brister i svenska språket. Man kan redan på förskolan se att det finns tusentals barn varje år som inte kan tillräckligt bra svenska. Det är ett problem som vi på olika sätt måste lösa med ett finansieringssystem och med andra skolreformer.

Fru talman! Inga av dessa problem skulle kunna lösas med skolministerns förslag. Jag har också ett antal synpunkter på att det är dåligt berett. Det fick kritik från Regelrådet, och det var mycket annat. Det finns också en formkritik, fru talman.

Ska man få någonting gjort i svensk politik måste man ha en majoritet, ett stöd för sina förslag. Socialdemokraterna har i riksdagen stöd av knappt

en tredjedel av riksdagens ledamöter och är inte i närheten av egen majoritet.

Ska man kunna ändra skolans finansiering krävs det att Socialdemokraterna genom skolministern eller genom initiativ i riksdagen i övrigt samtalar med mitt eller något av de andra sex riksdagspartierna.

Problemet är att skolministern inte har gjort detta. Då innebär det sist och slutligen att det blir valretorik och konflikt i stället för att vuxet sätta sig ned, försöka nå långsiktiga lösningar och bidra till arbetsro för lärare och annan personal i skolan.

Fru talman! Min fråga är: Varför har skolministern valt valretorik och konflikt i stället för långsiktighet, lösning, samförstånd och arbetsro?

Anf. 49 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S) replik:

Fru talman! Det är väldigt svårt att tala med någon som inte har någon sorts insikt om problematiken. Det är väldigt, väldigt svårt. Jag kan till och med ge namn och datum, fru talman, på när jag har ringt till partier. Jag hör att de har svängt lite i frågan nu och också med att i framtiden vilja tala om detta.

Vi har hela tiden sedan ärendet förbereddes i Skolkommissionen, som jag själv var ledamot av, och under hela tiden haft det på remiss. Det är delvis en produkt från januariavtalet. Det har varit ute på remiss, och det har diskuterats vitt och brett i medierna.

Nu säger man sig vara så besviken över att man inte har fått ett samtal från just mig. Jag tillträdde i december. Det är uppenbart att det är ett problem. Alla ser att det är ett problem, och vi har en lösning på det.

Hur många ursäkter behöver man för att acceptera det? Jag tror att det inte är fråga om att man inte ser problemet. Man tycker nog egentligen att det är en bra lösning. Problemet ligger i hur man ser på likvärdighet.

Vissa partier kanske inte ens tycker om de kommunala skolorna. Jag blir så förvånad när jag möter moderata ledare som inte ens tror på välfärden på den kommunala skolan. Självklart vill man ha ett incitament för föräldrar och barn att välja just en fristående skola.

Det finns någonting där med marknadsmässigheten och samhällets viktiga uppdrag. Här har marknadsskolan förstört Sverige lite som skolland. Det är en viktig pusselbit att ta tillbaka den.

Anf. 50 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det som gör mig orolig är alla de tusentals barn som vi kan se i förskolan varje år som identifieras. De kan inte tillräckligt svenska. Ger man inte ett ordentligt stöd kommer de inte att klara skolan. De har inte vokabulären, ordförrådet, för det. De kommer att ha svårt att klara livet.

Det som gör mig orolig är de skillnader som finns mellan stad och land. Det kan vara en brukstradition som hindrar att elever kommer in på en bra utbildningsplats eller skillnader mellan pojkar och flickor.

Detta och annat är sådant vi bara måste lösa. I grunden finns en bred majoritet, fru talman, från Centerpartiet hela vägen till Sverigedemokraterna, som enas i riksdagen om att det i sak är ett dåligt förslag från skolministern. De ser att det finns brister i finansieringen.

Vi måste bidra till en likvärdighet, en transparens, och att kunna få fram en utvecklad finansiering och också ställa tydliga krav på att man ska kunna ta tag i detta under en kommande mandatperiod.

Jag och vi i Moderaterna har återkommande suttit ned med andra partier för att hitta viktiga lösningar för svensk skola. För att bara ta ett exempel gällde det de viktiga resursskolorna.

Fru talman! Detta är på något sätt knuten. Jag har full respekt för att skolministern och jag kanske inte alltid finner varandra i alla sakliga delar i detta. Men om vi ska kunna få någonting gjort krävs det att man sitter ned med andra partier och försöker hitta lösningar.

Det som har hänt är att skolministern har lämnat ett förslag till riksdagen och på förhand vetat om att det sannolikt inte finns ett stöd för det. Hon har inte suttit ned med något av de andra sju riksdagspartierna för att säkra en majoritet.

Då landar det i att det som borde vara att man vuxet tar sig an det hela, ger och tar, hittar en lösning, i bästa fall når en kompromiss och bidrar till arbetsro i skolan byts tyvärr och tragiskt nog av regeringen mot någonting som blir konflikt, valretorik och tappad tid när vi hade kunnat göra någonting bra för svensk skola. Jag beklagar det.

Anf. 51 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Varje gång jag träffar Lars Hjälmered är det samma visa. Det handlar till sist om att man inte tror eller vill att alla ska ha samma chanser och samma möjligheter.

I Lars Hjälmereds skola vill man ha sortering. Låt den starka vinna och den svaga slås ut och väckas av någonting. Det handlar om ett marknadstänk och att kommersiella aktörer ska kunna göra pengar på svensk skola.

Det är det enda jag hör varje gång vi försöker att begränsa det. Vi säger till exempel att vi vill att alla ska kunna välja alla skolor på lika villkor. Då inser man att man inte kan göra lika mycket pengar längre.

Är det så att kommunala skolor får ett ökat anslag för att de har ett större ansvar och man måste ta det från de fristående skolorna förstår man att man inte kan göra lika mycket pengar längre.

Jag tycker att Lars Hjälmered ska vara öppen med vems ärenden han springer och om han verkligen vill att alla ska kunna gå i samma klass och ha samma möjligheter.

Jag läste en gång på Twitter en moderat som skrev: Nu har jag skaffat mig en bra utbildning och en bra inkomst. Har jag då inte lite rätt att sortera i umgänget och i möjligheterna för mina barns framtid?

Det är då till skillnad från de barnen som kanske har föräldrar som inte har den möjligheten. Här skiljer vi oss åt. Jag tycker att svensk skola ska ge samma möjligheter.

Jag kommer själv från ett litet brukssamhälle. Jag vet precis vad bruksmentaliteten innebär. Den innebär att man tror på att alla har lika möjligheter, men vissa behöver lite mer hjälp.

Att de kommunala skolorna i dag får mindre pengar för det större ansvar som de har tycker jag är djupt orättvist. Det är beklagligt att Moderaterna prioriterar vinst före elever och lärare.

(Applåder)

Anf. 52 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Är det här på riktigt? Är det här en skolpolitisk debatt i Sveriges riksdag, eller är det någon gymnasiedebatt ute på någon liten skola någonstans med de allra sämsta företrädarna för det som skulle kunna likna någon typ av regering? Det här är så låg debattnivå att det inte finns. Jag tycker att det är pinsamt att gå upp i debatten och ta replik på ett sådant anförande som vi nyss har hört. Skolministern har i diverse artiklar farit med osanning efter osanning. Det påstås, det häcklas och det hånas utan någon substans. Och nu står skolministern här och säger: Ni vet vad som gäller, men ni gör inget åt det.

Jag ska upplysa skolministern om att det finns andra politiska visioner än den socialdemokratiska. Jag förstår att skolministern tycker att socialdemokratin är det bästa i hela världen. Men jag kan upplysa om att det inte är det. Vi är många som inte tycker det. Vi är många som är trötta på socialdemokratin, och vi är många som tycker att det inte görs någonting alls.

Och så står skolministern här och säger att det är dags att släppa den politiska prestigen! Vem är det som har politisk prestige i det här rummet? Ja, inte är det vi sverigedemokrater. Vi har sagt att vi är villiga att diskutera kösystemet. Vi är villiga att diskutera statlig finansiering. Vi är villiga att diskutera statligt huvudmannaskap. Vi är villiga att se över ersättning för det ansvar som finns. Men vi är inte villiga att göra detta genom att straffa friskolor.

Den som har politisk prestige är skolministern, som inte vänder sig till oppositionen för att diskutera och komma fram med förslag som kan vinna majoritet i den här kammaren. Det här är en debatt på en sådan låg nivå att det är skrämmande. Detta måste vara den sämsta skolministern i landets historia.

Anf. 53 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Personangrepp – det är väl det man tar till när man inte har så mycket egen politik.

Jag skulle bara vilja fråga Patrick Reslow vad hans väljare egentligen tjänar på ett marknadsskolesystem som systematiskt sorterar bort de föräldrar som inte har högskoleutbildning och deras barn. Det är ett system som systematiskt sorterar bort de elever som hamnar på de kommunala skolorna och som kanske inte har föräldrar som kan skjutsa. Det kan vara barn till de föräldrar som inte hade möjlighet att ställa barnen i skolköerna i tid.

Framför allt undrar jag vad Patrick Reslow tänker kring att 1,3 miljarder av våra skattepengar har gått till något annat än de skulle. Vi betalar alla kommunalskatt, och 1,3 miljarder av dessa pengar gick inte till elever och lärare som de skulle. Det heter elevpeng, men det blev allt annat.

Det här är saker som Patrick Reslow helt och hållet står bakom. Det kanske är ett pris man får betala om man ska sitta med Uffe i finrummet, men det får en konsekvens. Det handlar om många av de vanliga väljare som jag tycker att jag representerar eftersom jag själv inte har akademiker till föräldrar och eftersom jag har gjort en lång resa på många olika sätt. Jag blir lite förvånad över att man så starkt försvarar ett marknadssystem som segregerar, sorterar och faktiskt skapar en stor splittring i samhället.

Det är egentligen det jag vill säga. Det är inte dålig debattretorik, utan det handlar om att man har en annan erfarenhet av skolan efter att ha jobbat i den i väldigt många år.

(Applåder)

Anf. 54 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Nu är skolministern igång igen. Marknadsskola – vad menas med det? Det är föräldrar och elever som väljer skola. Det är alltså det skolministern säger ska avskaffas. Det är det som ska bort. Elever och föräldrar ska inte välja skola, för det är det Socialdemokraterna definierar som marknadsskola.

Systematiskt sorterar, säger skolministern. Det är inte så att skolor systematiskt sorterar. Om det vore så skulle de bryta mot skollagen. Jag undrar därför: Står skolministern här och säger att de fristående skolorna bryter mot skollagen? Då får jag faktiskt upplysa ministern om att hon har ett ansvar för att tala sanning i enlighet med de riktlinjer som har kommit från konstitutionsutskottet; det hoppas jag att hon känner till.

Menar skolministern att de fristående skolorna bryter mot lagen? Det är generaliserande. Det finns säkert någonting där någon någonstans har gjort något fel. Men att stå och generalisera och hitta på på det sätt som skolministern konstant gör är inte värdigt svensk skolpolitik, och det för framför allt inte svensk skola framåt. Har inte Socialdemokraterna någon bättre företrädare är det bäst att de inte skickar någon alls.

Summan 1,3 miljarder är 0,4 procent av de pengar som satsas i skolan varje år – 0,4 procent! Det är 15 procent av eleverna som går i fristående skolor. Tror skolministern på allvar att det är det här som gör att svensk skola har problem? Det är bisarrt. Det är taget ut luften.

SKR gick med 52 miljarder i vinst förra året. Det säger skolministern ingenting om. Använd då 1 miljard av dessa 52 miljarder i vinst för att satsa på skolan! Det finns skolor som går med jätteförluster. Varför tar ni inte upp det?

Socialdemokraterna har resignerat i skolpolitiken. Låt en annan regering ta över nu och ställa de misstag som Socialdemokraterna har begått till rätta!

Anf. 55 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Återigen hör vi personangrepp och några andra saker.

Jag undrar om Sverigedemokraternas väljare skulle ha uppskattat de här 2 200 lärarna som tappet från skattemedlen skulle motsvara. Det är faktiskt skattepengar som går till något annat. Jag undrar vad de skulle säga om det.

Det är också så att forskning visar att skolkön segregerar i samhället. Skolkön segregerar, för det är bara en viss samhällsklass som har tid att redan på BB ställa sina barn i kön. De som får barn tidigt och kanske gör en bostadsresa, de som har adopterade barn eller de som behöver byta ort har inte samma chans att välja skola som de andra. Det här vet alla. Beprövad forskning visar det.

Vi vet också att när Skolinspektionen undersökte hur man tillämpade reglerna för skolkön visade det sig att det var väldigt många friskolor som inte riktigt visste hur de skulle tillämpa reglerna. Och Skolinspektionen har inte ens insyn; det finns ingen offentlighet i hur skolköerna används.

Forskning visar också att det finns fall där man diskriminerar barn till föräldrar som har lägre utbildningsbakgrund. De som inte har akademiker till föräldrar får alltså sämre bemötande i skolkön än de som har det. Jag vill bara upplysa om detta.

Men Sverigedemokraterna sätter sig ständigt emot alla reformer för att få en svensk skola där alla har lika chans. De säger nej. De har ju också bytt ståndpunkt i frågan sedan tidigare. Sverigedemokraterna var för att ta bort vinsterna och ville se en svensk skola som är till för alla elever. Men de har bytt sida, för de prioriterar kapitalet.

(Applåder)

Anf. 56 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner samtliga ledamöter och statsråd om vikten av att ha en respektfull ton i debatten. Det är en hållning vi försöker ha härifrån talmanspresidiet i kammaren.

Anf. 57 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! När statsrådet inledde sitt anförande skrev jag upp ett antal ord för att höra om de togs upp i anförandet och då försöka pricka av dem: stora problem i svensk skola, konsekvenser av kommunaliseringen, ordningsproblem i våra skolor, våld och kränkningar i skolan mot elever och lärare, elever som har drabbats hårt av pandemin, sjunkande kunskapsresultat, kommuner som underpresterar i skolan och bristen på behöriga lärare.

Jag noterade att på tio minuter nämnde Sveriges skolminister ingenting av detta. Hon nämnde inte med ett enda ord det som väldigt, väldigt många människor i Sverige är drabbade av och som på olika sätt diskuteras både på skolorna och hemma vid köksborden. Hon sa inte ett dugg om detta – det är som helt bortblåst för Sveriges skolminister!

Faktum är att Socialdemokraterna har hamnat i ett läge där de nu i åtta års tid praktiskt taget inte har drivit igenom några reformer på skolområdet över huvud taget. Och skolministerns två största viktigaste lagförslag till kammaren kommer att falla, det första nu och det andra i nästa vecka.

Socialdemokraterna är närmast helt besatta av friskolor. De står här och säger att friskolorna gör stora vinster. Jag undrar hur mycket vinst ett föräldrakooperativ gör. Hur mycket vinst gör en byskola, som motiverar att eleverna som går där ska få mindre pengar till sin undervisning och mindre läromedel? Barnen kanske tvingas gå i en skola utan anställda bibliotekarier, och extra stöd måste dras in därför att Lina Axelsson Kihlblom anser att den lilla byskolan eller den skola som drivs av en idéburen stiftelse är någon sorts marknadsaktör.

Anf. 58 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Jag kom hit i dag för att tala om betänkandet *Ökad likvärdighet mellan skolhuvudmän*. Jag har också försökt hålla mig till det. Men jag träffas gärna och pratar om skolvalet, om den läroplan och det betygssystem som Liberalerna införde 2011. Redan 2012 såg man ökad psykisk ohälsa. Man såg hur segregationen och kriminaliteten ökade. Jag kan gärna prata om resursfördelningen, och jag kan gärna prata om andra aspekter som är problem i svensk skola.

Jag är glad att Fredrik Malm lyfter upp frågan om ordning och reda i skolan. Där har vi väldigt viktiga förslag som vi har lagt på bordet. Vi har också lagt fram förslag kring resursskolor och hur saker ska resurssättas. Vi har tillfört nästan 7 miljarder till svensk skola sedan 2014, och det jobbar 38 000 fler i skolan än då. Vi har lappat och lagat ett skolsystem som Liberalerna var med och införde 2011. Men marknadsskolan har nått sin ände, och det vet det svenska folket. Det är därför en röst på Skol-Liberalerna är en förlorad röst.

Under min tid som statsråd har Liberalernas åsikter om och insatser för skolan varierat väldigt stort, alltifrån att det var okej med kjolmätning på skolgården till att man nu, senaste veckan, vill börja titta på att inte pengarna ska rinna bort från välfärden.

(Applåder)

Anf. 59 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Nu säger skolministern: Jo, men vi träffas gärna och diskuterar skolvalet. Det är ju så dags nu. Det röstar vi om nästa vecka. Det hade varit något mer klädsamt om regeringen hade talat med de andra partierna i riksdagen innan man lade fram propositionen.

Fru talman! Hur lyckas man med konststycket, när vi har åtta partier i Sveriges riksdag och samtliga åtta partier säger att de vill ha ett mer restriktivt system för köer till friskolor, att lägga fram en proposition som inte kommer att gå igenom? Det övergår närmast mitt förstånd hur man ens kan klara av att göra detta.

Det hade ju bara varit för Lina Axelsson Kihlblom att lyfta på telefonluren. Hon hade kunnat ringa till Fredrik Malm: Vi vill begränsa kön till ett år. Hon hade kunnat ringa till Centerpartiet: De vill begränsa kön och ha den på bara hälften av platserna från tre år. Hon hade kunnat ringa Moderaterna och Kristdemokraterna. Hon hade faktiskt till och med kunnat ringa Sverigedemokraterna, hör och häpna. Samtliga dessa partier har i medierna på olika sätt gjort tydliga ställningstaganden om att det nuvarande systemet är orimligt.

I stället väljer regeringen att lägga fram ett förslag som inte får stöd. Trots att man egentligen borde kunna få 100 procents stöd får man inte ens 50 procents stöd. Det är ju sanslöst!

Och det är precis samma sak med den här propositionen. Jag klagade mycket tydligt i mitt anförande, fru talman, vikten av att kommunerna kan kompenseras för det ökade ansvar dessa har. Flera andra talare har tagit upp detta. Det är självklart att det hade kunnat gå att hitta en lösning på detta, för våra barns och våra ungdomars skull.

Nu blir det bara någon sorts spel för gallerierna. Man lägger fram propositioner utan att förankra dem. De går inte igenom i kammaren. Det är väldigt förvånande. Det finns inte så mycket vi kan göra i utbildningsutskottet om inte regeringen på allvar är intresserad av att få igenom sina förslag.

(Applåder)

Anf. 60 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Det är faktiskt så att jag ringde Fredrik Malm flera gånger. Men Fredrik Malm ringer aldrig tillbaka.

Jag ringde även till andra partier som jag skulle kunna tänka mig att samarbeta med kring den här frågan. Men jag fick kalla handen. De partier som hade noll insikt och sa att detta inte var ett problem tyckte jag inte att det var någon idé att ringa till. Dem kan jag inte få tillbaka på något sätt.

Här är det tydligt att det också finns ett utbildningsutskott där man kan jobba med sådana här saker. När jag som nytt statsråd presenterade mina förslag fick jag kalla handen. Jag fick till och med höra förvanskade historier om vad mina förslag skulle innebära. Då är det ganska svårt att ringa upp och säga: Hej, ska vi ha ett samtal kring det här?

Jag är dock väldigt glad att vi kanske kan gå fram med frågor kring detta efter valet. Nu har vi en resursfördelning. Jag är glad att riksdagen nu verkar vara öppen med att de kommunala skolorna har ett större ansvar än de fristående. Jag ringde till och med upp ett parti och sa: Ska vi prata om landsbygds-skolorna? Men det blev ett blankt nej.

Det som har hänt sedan jag presenterade de här förslagen är att opinionen har vänt. Forskningen har tittat på detta, det har producerats flera böcker och framför allt har svenska folket insett det vansinniga med marknads-skolan och dess baksidor. Samtidigt ser vi hur rapporter om vinstuttag och skattepengar som inte går till elever duggar tätt. Vi har ett problem, och jag ser fram emot att i framtiden arbeta framåt med flera av de här förslagen.

Anf. 61 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att be dem där ute som tittar och som är intresserade av skolfrågor om ursäkt för den här debatten. Ni har förtjänat otroligt mycket mer. Men det är som det är.

Jag kan ge skolministern rätt i att vi ska ta ansvar för helheten och samhällsintresset. Det är precis så. Det var det som många av oss hade hoppats att vi kunde göra i dag också.

Ett råd i all välmening till skolministern är att en del i att samarbeta är att inte bara ringa och prata utan att också ringa och lyssna. Det är en skillnad. Om ministern också hade lyssnat hade hon hört att vi faktiskt är redo att ändra reglerna. Vi hade stämma i september 2021 – jag vet inte när de andra har det, får jag erkänna – och då antog vi exempelvis detta: Utgångspunkten för resursfördelningssystemet ska vara att systemet blir mer transparent och förutsägbart för såväl kommunala som fristående huvudmän och tar hänsyn till skolors olika förutsättningar, så som till exempel storlek. Systemet ska också ta hänsyn till kommunens uppdrag som ansvarig för att garantera att alla barn får den utbildning som de har rätt till.

Det kan inte vara någon jätteövertäckning att detta är vår politik om man är skolminister. Detta var ett stämmobeslut, och det har kommunicerats på alla håll och kanter. Kommunerna ska ha mer betalt. Man måste ha hänsyn till att det finns små skolor som ska vara med i det resursfördelningssystem som finns. Vi har också sagt detta i alla möjliga andra sammanhang.

Att nu säga att vi inte har sett detta eller att vi har ändrat oss är helt enkelt inte korrekt. Som sagt: Lyssna också! Då hade vi haft ett förslag i dag som vi hade kunnat rösta för. I stället måste vi nu vänta till efter valet, hur lång tid det nu kommer att ta.

Anf. 62 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Det känns som om opinionen har gjort skillnad i det här rummet. Jag blir väldigt förvånad. Senare, fru talman, skulle jag kunna ha en diskussion med den person jag då ringde upp inom just Centerpartiet för att jag ville prata om förslaget. Jag frågade till och med vad vi skulle kunna göra och om detta med mindre skolor på landet, eftersom jag själv är en riktig lantlolla. Men jag fick kalla handen. Opinionen var sådan: Nej, vi ska inte röra fristående skolor! Vi ska inte ens få tala om vinsten. Det var precis som att man hade bestämt sig: Det här förslaget skulle inte få gehör.

Det har dock kommit väldigt mycket fakta på bordet. Opinionen har vänt. Marknadsskolan har nått vägs ände. Svenska folket förstår att detta inte gynnar Sverige och svensk industri. När Svenskt Näringsliv säger till oss att marknadsskolan inte utbildar för det som svenskt näringsliv behöver, så att vi blir beroende av arbetskraftsinvandring, tycker jag att det är fel. När vi har en skola där vissa skolor som kanske har de lättaste eleverna får lika mycket i bidrag som de skolor som har de största utmaningarna tycker jag också att det är fel.

Vi försöker lappa och laga i det här systemet, men så länge lärare är servicepersonal och elever är kunder som oftast har rätt kommer arbetsmiljön att vara ett hinder, och framför allt kommer pengar att fortsätta försvinna från välfärden. Det må vara en droppe i havet att 1,3 miljarder som skulle ha gått till elever inte gick till dem, men 1,3 miljarder är 1,3 miljarder för mycket.

(Applåder)

Anf. 63 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag kan för sakens skull upplysa dem som är här om att det inte är en korrekt beskrivning. Vår politik, som jag precis läste upp, antogs innan den nuvarande ministern hade blivit minister. Att då påstå att ministern har pratat om vår politik med någon som har gett en annan bild är tyvärr lite anmärkningsvärt.

Vi har varit jättetydliga gång på gång och sagt: Ta med glesbygden! Det kan inte vara någon hemlighet att Centerpartiet står upp för glesbygden. Det är mycket om Centerpartiet som många här inne säkert inte kommer att förstå – så är det ofta – men om man inte har förstått att vi står upp för glesbygden och små skolor i skolpolitiken är det jättemärkligt. Gång på gång och på alla områden är det detta som är i fokus.

OECD säger samma sak om det här förslaget: Ta med de här bitarna och se till att det också tas hänsyn till små skolor och glesbygd i fråga om resursfördelning. Vi har också sagt det. Skolministern har valt att detta inte ska vara med i förslaget, det är ändå så. Skolministern har valt att det inte ska vara med i förslaget, och därför säger vi nej tack. Det är ett aktivt val att inte ta med det. Det är inte någonting som bara händer, och det är inte någon annan än skolministern som har ansvar för detta. Om det hade varit med skulle vi ha kunnat rösta för förslaget. Om ni också hade tagit lite bättre hänsyn till att faktiskt göra det bättre, så som Regelrådet beskriver, hade det kunnat vara en bättre transparens etcetera i de här frågorna om hur det ska beräknas.

Som sagt är vi redo. Vi hade gärna velat ta den här frågan vidare, precis som min uppfattning är att resten av dem som är här i rummet också skulle vilja göra. Men vi kommer inte vidare. Vi står kvar med den gamla världen som den ser ut och som ingen vill ha för att Lina Axelsson Kihlblom hellre vill ha en valrörelse än en förändring av Sveriges skolor på den här punkten. Det är oerhört trist.

Anf. 64 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur tydlig jag ska vara här, men jag ringde upp samma vecka som jag presenterade förslaget och erbjöd en diskussion för att tala om skolorna på landsbygden och fick kalla handen för att vinstlobbyn var starkare då. Vinst var något positivt – det är klart att man ska kunna tjäna pengar på Sveriges barn! Det var en självklarhet. Sedan har många partier, eller i alla fall några stycken, vänt illa kvickt bara den senaste månaden. Att man inte ens kan erkänna det tycker jag är lite konstigt.

Kalla handen gavs från första början. När vi presenterade förslaget fick vi nej, men nu står ni här, och vissa minns inte ens att jag har ringt och till och med haft ett samtal på ett tåg om de här frågorna. Det är väldigt konstigt.

Men jag tänker så här: Vi får kanske släppa prestigen. Jag ser fram emot ett samarbete om de här frågorna, fru talman. Jag satsar gärna på landsbygdsskolorna. De pengar som nu försvinner bort från eleverna vill jag hellre satsa på skolor på landsbygden. Det finns många skolor på landsbygden som också tar ett större ansvar än vad många friskolor gör i de större städerna där det räcker med lite ”glossy” broschyrer och så där. Skolorna på landsbygden utgör en viktig grund för infrastrukturen på landsbygden. Självklart ska det kunna speglas i den resursfördelning som kommunen gör.

Det här får vi prata vidare om. Jag ser fram emot att komma vidare, för det här är väldigt viktigt.

(Applåder)

Anf. 65 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna arbetar för så likvärdiga förutsättningar som möjligt mellan fristående och kommunala skolor och mellan skolor i olika delar av landet. Skolplaceringsansvaret är någonting som skiljer fristående och kommunala skolor åt även om, som vi har varit inne på tidigare i dag, det ansvaret inte ligger på de kommunala skolenheterna utan på kommunen som helhet. Kostnaderna för detta utgör inte heller underlag för hur skolpengen ska beräknas.

Men det finns andra saker som skiljer också. Friskolorna har inte samma möjlighet att dra av momskostnader som kommunala motsvarigheter. Det finns olika regler för rätt till skolskjuts. Det finns en olikvärdighet när det gäller det särskilda stödet för elever med de största stödbehoven. Det socioekonomiska stödet varierar – om kommunerna ens har något sådant eller om de har satsat jättemycket på det. Vi har också strukturersättningen till landsbygden som helt enkelt skiljer sig åt.

Vi vet att skolpengen varierar väldigt mycket mellan olika kommuner. Men i stället för att lägga fram ett förslag om en nationell skolpengsnorm som kan ta ett bredare perspektiv på frågan om skolans finansiering och faktiskt få likvärdiga förutsättningar mellan fristående och kommunala

skolor och mellan skolor i olika delar av landet har skolministern lagt fram ett ensidigt förslag som handlar om att sänka skolpengen för elever som väljer just friskolor. Det drabbar enskilda elever som kan få se sina skolor stänga.

Om syftet med det här förslaget är att skapa likvärdiga förutsättningar, varför har man då lagt ett så ensidigt förslag från regeringens sida? Nu ser det ut som att det faller och regeringen får komma tillbaka med ett nytt och genomarbetat förslag. Skulle en nationell skolpengsnorm kunna vara vägen framåt?

Anf. 66 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Här blandar vi stora och små frågor hej vilt! Jag tycker att den här debatten har varit väldigt intressant, för jag har hört så många härliga ursäkter. Många gånger har det varit att det saknas något komma eller någon liten detalj, och här är det att vi ska ha en hel utredning kring resurserna till skolan – något slags förstatligande, något stort fördelningsförslag och att skolpengen i Stockholms innerstad ska vara samma som i Haparanda, för då blir det lika. Så fungerar inte svensk skola, vill jag upplysa Christian Carlsson om.

En annan sak är att vi måste göra skillnad på myndighetsansvaret och utbudsansvaret. Man får läsa på om den skillnaden i förslaget. Kommunerna har myndighetsansvaret, och det får de avdrag för, men inte utbudsansvaret för att erbjuda platser till nyanlända och nyinflyttade eller platser ute på landet, vilket ibland kan vara väldigt kostsamt. Det här vet vi.

Jag är väldigt glad att det verkar ske en förändring här och att många nu ser, bara under den här eftermiddagen, att kommuner faktiskt har ett större ansvar och att det kostar och är orättvist om de inte får en resursersättning för det.

Ska vi göra om skolpengen från grunden så att alla elever har samma peng oavsett var i landet de bor måste vi förstå, om vi pratar likvärdighet, att lärarlönerna är olika i Sverige – tyvärr, för de borde vara höga överallt – att lokaler kostar olika mycket och att elever på olika platser i Sverige kan lära i olika stora grupper och med olika sorters förutsättningar. Därför kanske vi måste ha ett mer komplext resursfördelningssystem som inte kan presenteras i en debattartikel eller i en rubrik.

Anf. 67 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Till att börja med är en nationell skolpengsnorm där man har gemensamma bestämmelser för hur skolpengen ska räknas fram inte samma sak som att skolpengen skulle vara likadan i hela landet. Vi får möjlighet att återkomma till vårt förslag om en nationell skolpengsnorm.

Det ifrågasätts om det ska behövas en hel utredning kring skolans finansiering, och det är just det jag förväntar mig av skolministern: en hel utredning om skolans finansiering för att vi ska kunna få likvärdiga förutsättningar mellan kommunala och fristående huvudmän. Om man inte har helhetsperspektivet kommer man inte att träffa rätt med de förslag man lägger fram. Det har regeringen inte heller gjort. Man har en ensidig politik som bara slår mot de fristående skolorna, och man löser inte de stora likvärdighetsproblemen i svensk skola.

Jag vill avslutningsvis säga att jag tycker att det är sorgligt att se hur skolministern och andra försöker skylla skolans alla problem på friskolorna och det fria skolvalet. Vi är ärliga med att det absolut finns anledning till förbättringar på friskoleområdet. Men det viktigaste glöms ju bort, nämligen att det är tack vare det fria skolvalet och landets friskolor som vi som föräldrar inte längre är maktlösa i den stora välfärdsstaten.

Vi vill inte sätta stopp för en massa välfungerande skolor som får lärare och elever att trivas och som levererar fina kunskapsresultat bland barnen. Men om Socialdemokraterna vinner valet i höst blir konsekvensen att elever, lärare och föräldrar kommer att få se sina skolor stänga. Vad säger du till dem inför valet, statsrådet?

Anf. 68 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik:

Fru talman! Jag tänker säga samma sak till dem som jag kommer att säga till Christian Carlsson nu: Vi ska ha en svensk skola som prioriterar eleverna, inte vinster. Det är grunden.

Sedan vill jag ha ett skolval där alla har samma möjligheter att välja skola och samma chans att komma in. Jag förstår inte hur man kan kalla det ett fritt skolval när platserna redan är paxade; det kallar jag någon sorts DDR-valfrihet. Jag vill att alla ska kunna välja mellan alla platser på lika villkor. Det ska inte hänga på om man har en mamma eller pappa som kan ta ledigt den dagen och har ett snabbt bredband så att man kan hamna först i kön, utan det ska vara ett öppet och transparent system där alla kan och har samma chans att välja skola.

Det jag ofta får höra är problemet med ett sådant system – och anledningen till att vissa av dina kollegor på högerkanten inte tycker om det, Christian Carlsson – är att det då blir väldigt svårt att göra pengar på svensk skola. När Lärarnas Riksförbunds rapport, som faktiskt är gjord av en moderat politiker, presenteras säger man att man måste kunna sortera eleverna om man ska göra pengar på skolorna. Man kan bara göra pengar på lönsamma elever, och elever med dyslexi, NPF eller andra svårigheter kommer inte att vara attraktiva för de skolorna.

Därför ska vi inte ha ett skolmarknadssystem som segregerar. Framför allt tycker jag så här: Många av oss vanliga där ute har inte högskoleutbildning. Vi kanske behöver flytta. Vi kanske har adopterade barn, och vi kanske har barn med diagnoser. De ska inte bli bortvalda från svensk skola, som är skattefinansierad. Den ska inte heller finansieras på annat sätt. Skolan är viktig för att lekas bort på en marknad. Nej, svenska politiker ska ansvara för hur skattepengarna används och för hur det går för svensk skola.

(Applåder)

Anf. 69 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag förstår om Daniel Riazat har svårt för friskolor och valfrihet och att han så fort han får chansen slår mot detta genom att utmåla det som roten till allt ont. Är man socialist, före detta kommunist eller vad man nu vill kalla sig vill man nämligen ha en likriktad skola där alla barn stöps i samma form. Helst ser man barn lämna skolan med en liten röd stjärna på jackan och kanske en kopia av Maos lilla röda i vänsterhanden.

Till Gunilla Svantorp vill jag säga att det ibland händer att ett politiskt parti byter fot i en sakpolitisk fråga. Socialdemokraterna gjorde det precis i Natofrågan. Det var inte många veckor sedan som ledarredaktionen på partitidningen Aftonbladet, försvarsministern, kvinnoförbundet och så vidare starkt motsatte sig ett Natomedlemskap – men över en natt bytte partiet fot i frågan, och i dag springer de alla i partiets ledband. Detta är ingen kritik, utan det händer ibland att verkligheten gör att man faktiskt byter fot i en sakpolitisk fråga.

Vad gäller de exempel som Svantorp tog upp här tidigare är de inte på långa vägar lika omvälvande som när det gäller ställningstagandet i Natofrågan, men ibland ändrar man sig och byter fot – det är en realitet. Och man måste få göra det, kan jag tycka.

Vi har ingenting med dagens system att göra. Det var inte heller vi som valde att höja ersättningen från 85 till 100 procent, utan det var Socialdemokraterna som gjorde det. Problemet är att vi nu har ett 25-årigt system som skolorna har anpassat sig till. Att då slå sönder det systemet, som man nu vill göra, är faktiskt inte seriöst. Resultaten kommer att bli förödande, och det kommer att slå mot de mindre skolorna.

Med det sagt finns det mycket att säga om dagens system. Det spelar ingen roll om vi pratar om kommunala skolor eller friskolor; det finns definitivt kritik att rikta mot hur systemet ser ut i dag. Men som många andra redan har varit inne på: I stället för att söka breda och långsiktiga lösningar, och då kanske helst lösningar där alla partier är med och diskuterar sig fram till ett nytt eller något förändrat system, väljer man att slänga ut ett förslag som saknar politiskt stöd. Jag kan tycka att just skolfrågan är viktigare än att den ska förpassas till en populistisk diskussion i en valrörelse. Det är inte seriöst att bjuda in med vänsterhanden – eller med en vänsterkrok. Jag tycker faktiskt inte det.

Att det skiljer sig åt mellan olika kommuner vad gäller skolpengen vet vi. Så är det i dag, och det kan skilja sig ganska mycket. Vi vet också att många kommuner – oavsett politisk färg, så det är ingen kritik utan bara ett konstaterande – tyvärr är tvungna att ibland använda skolan som en budgetregulator. Men det visar ju bara hur märkvärdigt och konstigt det här systemet är.

Det är därför vi vill ha ett statligt huvudmannaskap, för att därigenom försöka få fram ett rättvisare system där man kan fördela pengarna på ett mycket rättvisare sätt än i dag – även ute i de kommuner som har ett sviktande skatteunderlag och som inte har de pengar att satsa på skolan som de kanske skulle vilja ha. Det är ju en realitet.

Skolministern anklagar politiska motståndare för att springa andras ärenden. Jag tycker faktiskt att det är lite oförsämligt. Tänk om vi bara vill barnens bästa! Tänk om jag vill barnens bästa! Jag kan bara kort meddela att mina barn älskade sin kommunala låg- och mellanstadieskola på Sturkö. De älskade att gå där. Men när de skulle gå i högstadiet vägrade de att gå i den skola de skulle ha gått i och valde i stället en friskola – som de också älskade. Det är en skola som har tagit ett otroligt stort ansvar i Karlskrona kommun vad gäller barn med diagnos och barn med annan bakgrund.

Jag kan bara konstatera att världen och verkligheten inte är svart eller vit. Det är precis därför vi skulle behöva ha en seriösare diskussion kring detta. Socialdemokraternas sätt att angripa och hantera frågan är oseriöst. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Prot. 2021/22:125
7 juni

-----
*Ökad likvärdighet
för skolhuvudmän*

§ 16 Förskola för fler barn

Förskola för fler barn

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU24
Förskola för fler barn (prop. 2021/22:132)
föredrogs.

Anf. 70 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Vi har allvarliga samhällsproblem i Sverige. Den samlade högerkonservativa oppositionen väljer att tackla dem genom att försöka avsätta justitieministern. Det är beklagligt att man använder riksdagens vassaste verktyg – misstroendevotum – i populistiskt syfte i stället för att bedriva konstruktiv politik. Jag noterade också att ledarna för M och SD inte med ett ord berörde behovet av ett långsiktigt arbete för att bryta segregationen och de ökade klyftorna.

I riksdagen är vi rörande överens om att vi behöver fortsätta utbyggnaden av polisen och skärpa straffen, men det är bara halva svaret – om ens det. Hela svaret är att också vårt samhällsbygge, vår välfärd, måste stärkas. Jag vill hävda att förskolan är bland det viktigaste vi har för att skapa ett jämlikt samhälle och för att skapa ett tryggare samhälle – för att inget barn ska lämnas på efterkälken.

I många år har politiker pratat om förebyggande arbete, och i många år har det gjorts alldeles för lite. Att otryggheten har vuxit i samma takt som klyftorna är inte en slump. Det hänger ihop. Utvecklingen är inte på något sätt unik för Sverige, men klyftorna växer snabbare här än i många andra länder, och det leder till stora problem.

Forskningen är glasklar. Samhällen med stora ekonomiska skillnader är samhällen som glider isär. Då växer otryggheten. Då frodas kriminalitet. Då minskar tilliten mellan institutioner och mellan människor.

Sverige är ett av världens mest jämställda och jämlika länder. Det har inte kommit av sig självt utan av en socialdemokratisk välfärdsmodell. Men år efter år av att välfärden tvingats anpassas till marknaden, med privatiseringar som dränerar resurser och svikande skatteunderlag, har lett till brister i välfärden och växande klyftor.

Fastän förskolan i Sverige är helt fantastisk, med en internationell nöjdhet bland föräldrar som ligger i topp i världen, engagerad personal, en reviderad läroplan som inte minst betonar språkets vikt och kraftiga resurser som tillförts, speglar förskolans utveckling de senaste åren våra samhällsproblem. Ett av dem, det som jag vill fokusera på i dag, är att inte alla våra barn nås av förskolan. Därmed riskerar de att inte kunna ta del av ett lärande och en utveckling som leder till friheten att forma sin tillvaro efter egna önskningsar.

I dag går närmare 94 procent av tre- till femåringarna i förskolan. Men som jag har lyft i riksdagsdebatter tidigare är barn till arbetslösa och nyanlända starkt överrepresenterade bland de 23 000 barn som i samma ålderskategori inte är inskrivna i förskolan. Det förstärker klassamhället och försvårar skolans kompensatoriska uppdrag.

Fru talman! För oss socialdemokrater är målet tydligt. Alla barn ska vara fria att utvecklas som individer, råda över sitt eget liv, forma sin tillvaro efter egna önsknings och påverka det egna samhället. Denna frihet ska gälla alla. Därför är jämlikhet frihetens förutsättning.

På riksdagens bord ligger nu regeringens lagförslag om en förskola för fler barn. Det är möjligtvis bland de viktigaste förslag till lagstiftning vi sett på länge. Forskning visar att barn som gått i förskola har bättre språkliga och kognitiva förutsättningar och når högre kunskapsresultat i grundskolan än barn som inte gått i förskola. Barn som gått i förskola har också bättre psykisk hälsa än barn som inte gått i förskola. Studier visar även att kriminalitet och drogproblem under ungdomsåren är mindre vanliga hos de individer som gått i förskola som barn. I vuxen ålder har de som gått i förskola högre utbildningsnivå, högre sysselsättningsgrad och högre inkomst än de som inte gått i förskola. Det gäller särskilt barn som kommer från tuffa uppväxtvillkor.

Politikens viktigaste uppgift är att forma ett samhälle med i första hand ett barnperspektiv. Därför är jag glad att en majoritet av riksdagens partier – alla utom KD och SD – ställer sig bakom regeringens proposition om en förskola för fler barn.

Förslaget handlar om ändringar i skollagen som ökar deltagandet i förskolan, vilket, som jag nämnt, ger positiva effekter för såväl de enskilda barnen som samhället i stort. Det innebär bland annat att varje hemkommun ska vara skyldig att genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskolan och informera om förskolans syfte och barnens rätt till förskola. Det innebär också att det ska bli obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid. Dessa barn ska tillhandahållas reserverad förskoleplats, även utan att vårdnadshavare anmält önskemål om det. Kommunerna ska också sträva efter att ge liknande erbjudanden till andra barn som behöver en förskoleplats för en bättre språkutveckling i svenska.

Fru talman! Genom att man säkerställer alla barns rätt till lärande, trygghet och omsorg ges barn en bättre förutsättning att klara skolan, och vi gör en viktig insats för jämlikheten i vårt samhälle. Ett samhälle döms bäst utifrån de möjligheter som ges barnen. Låt oss därför påminna oss själva om att politikens viktigaste uppgift är att skapa likvärdiga förutsättningar för alla barn och deras rätt att nå sin fulla potential. En förskola för fler barn innebär även en viktig insats för att se till att fler föräldrar kan gå till jobbet, inte minst utrikesfödda kvinnor. På så sätt stärks också deras ekonomiska självständighet.

Låt mig avslutningsvis påpeka att även om denna debatt handlar om ett lagförslag för att förskolan ska nå fler barn måste vi också fortsätta arbeta med att stärka alla våra förskolor runt om i landet, öka attraktiviteten i att jobba i skolan och se till att barngrupperna blir mindre.

Vi socialdemokrater står bakom utbildningsutskottets betänkande i stort, men jag yrkar bifall till reservation 11.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 71 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Alla barn i Sverige behöver ha tillgång till en bra förskola, oavsett var de bor i landet. Inget barn ska halka efter redan innan det ens har börjat skolan. Vi vet att förskolans uppgift att lägga grunden inför skolstarten spelar stor roll för barn som kommer från studieovana hem. I utsatta områden är det förskolan som spelar en särskilt betydelsefull roll i motverkandet av att utanförskapet går i arv.

I det arbetet är förskolans uppdrag att stödja barn i deras språkutveckling viktigt men tyvärr inte tillräckligt. Moderaterna vill därför att det införs en språkförskola. Den ska vara obligatorisk för alla barn som behöver den. Det kan röra sig om barn som nyligen kommit till landet. Det kan röra sig om barn som aldrig får höra svenska i hemmet. Det kan röra sig om barn vars föräldrar har negligerat dem. Fallet med Ystadsbarnen 2019 är ett sådant exempel.

Oavsett barnets bakgrund ska rätten och tillgången till svenska språket vara självklara. Men då måste denna riksdag först uppdra åt regeringen att återkomma med ett lagförslag på obligatorisk språkförskola för alla barn som behöver den. Jag yrkar därför bifall till reservation nummer 3.

Fru talman! I regeringens proposition *Förskola för fler barn* konstaterar man att den absoluta majoriteten av barnen i förskoleålder faktiskt går på förskola eller i pedagogisk omsorg. Det rör sig om hela 99 procent i de bästa kommunerna och 84 procent i de kommuner som har lägst deltagande. Det är trots allt höga siffror. Det är väldigt positivt att så många föräldrar känner förtroende för verksamheten och väljer att placera sina barn i skolomsorg.

Det är dock ändå viktigt att varje kommun tillhandahåller god information om verksamheternas syfte och om rätten att välja mellan olika varianter på verksamheterna, olika huvudmän och olika profiler. Formerna för hur informationen ska delges föräldrarna kan se olika ut, och de borde kanske få lov att se olika ut. Det borde kanske vara upp till kommunerna att själva avgöra hur de ska se ut. I en del fall kan det röra sig om hembesök. I andra fall kan det röra sig om en hemsida med digital information på en mängd olika språk. Och i vissa fall kan det vara en utsänd katalog. Det ser olika ut i landets 290 kommuner, och regeringen borde inte försöka detaljstyra dem.

En annan sak blottas i propositionen, förutom regeringens vilja att detaljstyra kommunerna. Man verkar ha landat i att vara anti pedagogisk omsorg som ett alternativ. Propositionen syftar nämligen till att radera den typen av verksamhet. Regeringen vågar inte föreslå ett förbud rakt ut – så ärliga ska vi inte vara – men regeringens förslag att kommunerna ska tvingas att försöka övertala föräldrar som har valt pedagogisk omsorg att i stället flytta sina barn till en förskola kommer att ha samma effekt.

Inte nog med att regeringen alltså försöker styra över kommunerna i detalj, vill man också styra landets föräldrar i deras val av barnomsorg. Jag gissar att detta är vad regeringen menar när man talar om att återta den

demokratiska kontrollen. Valet ska alltså flyttas från föräldrarna till Socialdemokraterna.

Nej, fru talman, så länge lagen tillåter att pedagogisk omsorg får bedrivas i det här landet, vilket vi moderater tycker är rätt och riktigt, bör inte kommunerna förpliktas att försöka övertala föräldrar att välja bort den pedagogiska omsorg som de en gång har valt och är nöjda med.

Vi tycker däremot att både tillståndsgivning och tillsyn ska flyttas till Skolinspektionen. På ett sådant sätt kan vi garantera högre krav och bättre kvalitet. Men detta säger Socialdemokraterna nej till. Antagligen för att kvalitet inte är det viktigaste, utan i vanlig ordning är det viktigaste för Socialdemokraterna makten.

(Applåder)

Anf. 72 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! När regeringens proposition i morgon vinner riksdagens bifall riskerar det att vara dödsstöten för den pedagogiska omsorgen. I propositionen går det att läsa att för vissa enskilda huvudmän inom pedagogisk omsorg kan det få betydande ekonomiska konsekvenser och att regeringens förslag kan leda till att vissa vårdnadshavare väljer att deras barn ska gå i förskola i stället. Utöver detta identifierar Sverigedemokraterna även ett flertal andra problem med regeringens förslag.

Först och främst förekommer redan den uppsökande verksamheten, varför förslaget i sig är att slå in öppna dörrar. Att reservera en förskoleplats som sedan kan komma att avböjas innebär ökade kostnader eftersom varje kommun måste ta höjd för exempelvis dimensionerade lokaler, inköp, utökade upphandlingar eller fler pedagoger och personal.

Som namnet avslöjar syftar propositionen till att öka deltagandet i specifikt förskolan. Utgångspunkten för val av omsorg ska dock alltid vara barnets bästa, inte vad som är bäst för Socialdemokraterna.

Alla barn är inte redo att vid exempelvis 1 års ålder möta omvärlden i förskolan i en större barngrupp med begränsad uppmärksamhet. Därför är pedagogisk omsorg ett viktigt alternativ för att upprätthålla valfriheten för varje barn.

För att säkerställa att den pedagogiska omsorgen når samma mål som förskolan, och därmed kan kvarstå som omsorgsalternativ, finns behov av att inrätta nationella riktlinjer som tar fasta på jämförbara krav på hur den pedagogiska omsorgen ska bedrivas och på att verksamheten ska erbjudas likvärdiga möjligheter – oavsett var omsorgen bedrivs.

Vårdnadshavare ska känna sig trygga och säkra på att deras barn får den bästa tänkbara omsorgen – oavsett om det är i förskolan eller inom den pedagogiska omsorgen.

Enligt Skolverket ska förskolans läroplan vara vägledande för pedagogisk omsorg. Den är alltså inte bindande. Råd är bra, men de är otillräckliga.

I enlighet med slutsatserna som har dragits i betänkandet av Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg anser Sverigedemokraterna att de allmänna råd som Skolverket ger ska förtydligas och göras om till föreskrifter av närmast berörd myndighet. På så vis behöver inte nödvändigtvis deltagandet i förskolan öka eftersom målsättningen ändå måste vara att barnen når de uppsatta målen, inte exakt vilken omsorgsform som avses.

Barn och personal mår bra av att förskolan är trivsamt, tryggt och givande och att det finns utrymme för lek och kreativ aktivitet. Få barn per pedagog är en viktig del för att alla barn ska få den uppmärksamhet och omsorg som krävs.

En maximal gräns på fem barn per förskolepedagog behöver sättas. Detta skulle i så fall innebära ett tak. Det är givetvis ännu bättre med färre än fem barn per förskolepersonal. Men på grund av propositionen kan vi sannolikt förvänta oss en ökning av antalet barn i förskolan, varför ett tak behöver fastställas för att garantera en trygg och säker barnomsorg.

Sverige har en väl fungerande barnomsorg, så pass god att andra länder ser till svensk förskoleverksamhet som en inspirationskälla och ett föredöme eftersom alla barn oavsett sina sociala och ekonomiska förutsättningar har rätt till god barnomsorg. Vardagen för de pedagoger och den personal som varje dag arbetar för att våra barn ska kunna erhålla denna omsorg lämnar dock en del övrigt att önska.

En mycket hög arbetsbelastning, underbemanning, för många bisysslor och mycket begränsade ekonomiska förutsättningar för den löpande verksamheten utgör tyvärr en del av verkligheten inom förskolan. Detta har bland annat lett till ett ökat antal sjukskrivningar, utbränd personal, hög personalomsättning samt till försämrade trygghet och kontinuitet för barnen.

Regeringen behöver i sitt arbete sätta ett större fokus på personalens förutsättningar och aktivt arbeta med att minska belastningen, öka bemanningen och motverka antalet sjukskrivningar. Våra förskolebarn ska ges bästa möjliga förutsättningar. Och där spelar personalen en avgörande roll.

Propositionen syftar till att ge positiva effekter för barns framtida utveckling. Här måste således jämställdhet vara en central aspekt.

Den värderingsstyrda slöjan innebär motsatsen till jämställdhet eftersom den innebär förtryck av det kvinnliga könet. I annat fall skulle även pojkar och män använda samma sorts slöja i samma syfte som flickor och kvinnor. I en hederskultur är vikten av flickors och kvinnors kyskhet central. Små flickor är barn, inte objekt som behöver skylla sig för andras blickar. Kvinnlig personal ska inte bära slöja som innebär signalerande till förskolebarn att kvinnor ska döljas.

Demokrati, jämlikhet och jämställdhet är grundläggande principer i Sverige. Slöjförbudet bör vara ett självklart ställningstagande i ett jämställt samhälle där förskolan utgör en viktig del av introduktionen till, och integrationen i, det svenska samhället.

Enligt statistik från Skolverket råder kraftig snedfördelning i personalstyrkan där andelen män utgör drygt 4 procent av de anställda och resterande 96 procent utgörs av kvinnor. Eftersom propositionens förslag syftar till att vara en del av en samhällsintegration, är det av yttersta vikt att såväl manliga som kvinnliga förebilder förekommer i verksamheten. Fördelen med en könsblandad personalstyrka är att barn då får detta och lättare kan identifiera sig med de vuxna. Det är även viktigt för jämställdheten när barn i tidig ålder får ta del av hur kvinnor och män interagerar med varandra, är likvärdiga och är jämställda. Goda förebilder är det första viktiga steget mot ett jämställt samhälle som vi behöver ta, inte utsuddandet av könsskillnader.

Propositionen lyfter fram att förskolan ska bidra till en bättre språkutveckling. Där framgår att en särskild utredare ska lämna förslag som syftar till att föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bland annat när det gäller nyanlända barn. Men den enda reservationen som Socialdemokraterna har innebär att säga nej till förslaget om att stärka det svenska språkets ställning i förskolans läroplan.

Jag tar det en gång till: Propositionen syftar till att barnens språkutveckling i svenska ska stärkas. Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet säger nej till att stärka det svenska språkets ställning i läroplanen.

Språket är den enskilt viktigaste faktorn för lyckad integration. Tycker man som jag att barnen ska lära sig svenska i förskolan då röstar man förslagsvis på Sverigedemokraterna den 11 september. Tycker man däremot inte att det är så viktigt att barnen ska lära sig svenska i förskolan, ja, då röstar man på Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet.

I början av 2020 drabbades Sverige och världen av en pandemi på grund av coronaviruset. Samtidigt som vi uppmanades att stanna hemma vid minsta symtom var landets förskolor tvingade att fortsätta ta emot barn minst 15 timmar per vecka i enlighet med rådande lagstiftning.

Eftersom propositionen leder till en ökning av antalet barn i förskolan behöver det tydliggöras i skollagen under vilka förutsättningar huvudmannen kan och bör göra avsteg från uppdraget om den uppsökande verksamheten i händelse av exempelvis en framtida pandemi.

Sverigedemokraterna föreslår att den uppsökande verksamheten tillfälligt och på initiativ av huvudmannen inte ska behöva tillämpas under den tid som allmän smittspridning råder enligt Folkhälsomyndigheten. Detta skulle innebära ett minskat tryck på barnomsorgen och en minskad risk för smittspridning.

Kammarens bifall kan också leda till att personal inom den pedagogiska omsorgen plötsligt står utan arbete. Mot den bakgrunden bör regeringen utvärdera konsekvenserna av lagstiftningen för personalen inom den pedagogiska omsorgen.

Vi menar att regeringen i ett sådant läge aktivt bör stödja denna grupp och skapa möjligheter för den att fortsätta sitt arbete med barnomsorg inom den svenska förskolan.

Att läsa till förskollärare tar i normalfallet cirka tre och ett halvt år. Det råder stor brist på förskollärare i Sverige. Att sätta sig i skolbänken i upp till tre och ett halvt år för att sedan erhålla en relativt låg lön attraherar inte när andra utbildningar av samma längd resulterar i andra yrken med bättre lön och bättre villkor.

För att öka sannolikheten att personalen inom den pedagogiska omsorgen söker sig till förskolan föreslår Sverigedemokraterna att man utreder möjligheten till en förkortad förskolläraryt utbildning av samma kvalitet.

Likt Linnéuniversitetet i Växjö som erbjuder en ett år kortare utbildning för den som tidigare arbetat som barnskötare kan en personlig utvärdering konstatera vilka förkunskaper som finns för utformning av en individanpassad utbildning. Med individanpassad studietakt kan kandidaten i slutändan erhålla en examen som förskollärare på betydligt kortare tid och därmed enklare ta steget från pedagogisk omsorg till förskola.

Avslutningsvis, fru talman: Kommuner och berörda huvudmän bör kompenseras för de ökade kostnader som ett bifall av propositionen riskerar att leda till. Detta för att minimera de negativa ekonomiska effekter som annars riskerar att slå dels mot den pedagogiska omsorgen och dels mot kommunens ekonomi som helhet.

Fru talman! Som ni säkert noterat har Sverigedemokraterna ett antal förslag på det här området som avviker från regeringens politik. Vi har därför hela nio reservationer, vilket är flest av alla partier på just den här punkten. Men givet den praxis vi har här i riksdagen att yrka bifall till endast en reservation yrkar jag bifall till reservation nummer 1, det vill säga avslag på propositionen i sin helhet.

Jag vill dock vara tydlig med att vi sverigedemokrater står bakom alla våra nio reservationer och kommer att fortsätta driva dessa frågor – i utskottet, i valrörelsen och under nästa mandatperiod.

Sveriges barn förtjänar en barnomsorg i världsklass, och vi kommer inte att ge upp förrän vi har nått det målet.

(Applåder)

Anf. 73 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Ja, vad ska man säga? Att vi pratar om förskolan nu är väl trevligt. Att vi precis har suttit i tre timmar i sandlådan gör det kanske ännu mer aktuellt.

Vi diskuterar hur vi kan skapa en förskola för fler barn. Det är oerhört viktigt. Jag kan känna igen det från min hemkommun, där stora delar av vår befolkning inte möter den svenska förskolan och barnen sedan har problem med att ta till sig det svenska språket i tid. Det är så det är i de mest utsatta områdena – barnen går inte i förskolan. Att göra något åt det är extremt viktigt, för det påverkar de här barnen och hela deras framtid.

Det är jättebra att vi har tagit steg här i dag och att vi också kommer att rösta för att ändra skollagen för att få fler barn i förskolan.

Det är också jättebra att vi säger att man varje år ska ta kontakt med föräldrarna och säga ”Vi har en plats till er”, för det är det hela går ut på. I dag vet många av oss att det finns en plats till våra barn i förskolan. Men det är också många föräldrar, till exempel hemma i Malmö, som faktiskt inte vet att det finns en plats till deras barn, och genom att vi varje år går ut säger ”Det finns en plats – kom och ta den!” kan fler föräldrar få upp ögonen för det och välja att sätta sina barn i förskola. Det är väldigt bra.

Men, fru talman, vi är lite skeptiska till att man behöver säga det varje år och väldigt många gånger, för det kan ta lite väl mycket tid till administration för att hantera det. Därför vill vi gärna att man följer upp den frågan över tid för att se om det verkligen är nödvändigt att ta så mycket tid till administration från folk som redan har mycket att göra. Den biten skulle kunna vara lite bättre.

En annan del som vi ser en utmaning med, vilket andra partier också varit inne på, är förskolans betydelse för barns språkutveckling och svenska språkets ställning i förskolan.

Det påstods precis här i talarstolen att Centerpartiet är emot att stärka svenska språkets ställning i förskolan. Det är inte för att vi är emot det; det är för att det redan är gjort. Det är två olika saker. 2019 ändrades de reglerna, och i den nyligen reviderade läroplanen för förskolan som trädde i

kraft 2019 var just precis det med. Jag är inte säker på att det förslaget har uppdaterats sedan dess, men det är som det är.

För språkets del tycker vi också att det är jätteviktigt att titta på hur vi säkrar att den personal som är i förskolan faktiskt är bra på svenska. Det är ju förskolans personal som möter barnen och levererar språkträningen för de barn som kommer in. Det är såklart särskilt viktigt för dem som har utländsk bakgrund.

Därför är det positivt att flera kommuner har tagit steg för att stärka språkkompetensen hos personalen. Men det är också viktigt att det är kompetensutvecklingsinsatser hela vägen igenom, så vi är kritiska till att regeringen inte har tagit förslag om detta vidare från utredningen på det området för att säkra bättre språkutveckling i svenska.

Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 8 – för att säkra att vi får fler legitimerade förskollärare, vilket såklart inkluderar att de kan svenska.

I övrigt yrkar vi bifall till förslaget. Jag tackar för mig och hoppas på en bättre debatt i skolfrågorna framgent.

Anf. 74 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Regeringen vill nu tvinga landets kommuner att bedriva uppsökande verksamhet av föräldrar till barn som inte har förskoleplats.

Det är alltså sådana föräldrar som jag själv som har valt pedagogisk omsorg, dagmamma, till sina barn därför att vi helt enkelt vill ha ett lite mindre sammanhang för barnen när de är små – ett sammanhang där det finns mycket tid att se och bekräfta barnen. Vi ska kontaktas, och det ska ske varje höst från och med att barnet är tre år.

Syftet med de här samtalen är att informera oss om förskolans verksamhet, men det är också att öka andelen barn i förskolan. Regeringen vill göra förskolan till norm medan de andra barnomsorgsformerna, familjedaghemmen, sätts på undantag. Signalen från staten till oss småbarnsföräldrar blir tydlig: Det är förskola som vi förväntas välja för våra barn.

Den signalen vänder sig jag men även mitt parti emot. Regeringen skriver själv att de förslag man nu lägger fram kan få konsekvensen att färre vårdnadshavare väljer pedagogisk omsorg som familjedaghem. Det vore inte nödvändigtvis en positiv utveckling. För oss kristdemokrater har det alltid varit viktigt att respektera föräldrarnas rätt att välja barnomsorgsform för sina barn. Det är ingen framgång om regelbundna påtryckningar får människor att avstå från det de egentligen vill och välja något annat därför att den normen är så stark från statens sida.

Enligt skollagen ska hemkommunen sträva efter att erbjuda ett barn familjedaghem i stället för förskola om barnets vårdnadshavare önskar det. Men det finns tyvärr redan i dag en tendens att kommunerna prioriterar förskolan framför de andra barnomsorgsformerna, vilket bland annat gör att antalet familjedaghem minskar samtidigt som barngruppernas storlek i förskolan ökar.

Vi kristdemokrater föreslår därför en skyldighet för alla kommuner att erbjuda familjedaghem för de föräldrar som så önskar – ett slags dagmammegaranti. Men vi lägger också här i dag fram ett förslag som utgör ett alternativ till regeringens. Vårt förslag innebär att hemkommunen ska ha en skyldighet att informera samtliga vårdnadshavare om inte bara för-

skolans syfte utan också de andra barnomsorgsformerna samt rätten att välja barnomsorg för sina barn.

Fru talman! Särskilt angelägen om att öka andelen inskrivna barn i förskolan är regeringen när det handlar om barn som är födda utomlands eller som har föräldrar som bor i Sverige och har vistats här i högst fem år. Man kan på sätt och vis förstå att regeringen tänker så. Förslaget innebär att det ska bli obligatoriskt för hemkommunen att reservera en förskoleplats för barn med sådan bakgrund från tre års ålder. Inskrivningen i förskolan ska alltså ske utan att föräldrar anmält önskemål om förskola, med möjlighet att själv välja bort.

Vi kristdemokrater tycker också att det är väldigt viktigt att stärka kunskaperna i svenska språket hos barn som har behov av det. Språkkunskaper grundläggs tidigt. Att tala och förstå ett språks alla nyanser är en förutsättning för att man ska kunna leva med delaktighet i samhället och så småningom fungera i arbetslivet.

Men det som regeringen helt missar, vilket också motiverar vårt förslag, är att förskola i sig inte är någon garanti för att barnen ges de bästa förutsättningarna att lära sig svenska så som vårt land ser ut i dag. Bris-tande språkkunskaper är nämligen ett problem inte bara bland barnen utan också bland förskolepersonalen på många håll i landet. Detta är något som behöver åtgärdas.

Kristdemokraterna lägger därför fram ett förslag om att tillräckliga språkkunskaper i svenska ska krävas av personalen inom all barnomsorg. Såväl förskolor som familjedaghem ska ge barnen förutsättningar att behärska svenska språket på en nivå som anses passande med hänsyn till barnets utveckling.

Dessutom anser vi att barn som har bott i Sverige en kort tid eller som har föräldrar som har bott i Sverige en kort tid ska erbjudas barnomsorg på deltid i form av språkförskola eller annan barnomsorg där barnen ges särskild möjlighet att utveckla sina kunskaper i svenska.

Därmed finns det inte, menar vi, skäl att försöka styra vilken barnomsorgsform föräldrarna ska välja för sina barn. För oss kristdemokrater är föräldrars rätt att välja barnomsorgsform för sina barn och valfriheten för familjen viktig. Vi yrkar därför bifall till reservation 2.

Anf. 75 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi debatterar nu förskola för fler barn. Detta är väldigt angeläget, inte minst eftersom förskolan i Sverige är en av de mest fantastiska uppfinningar som den svenska välfärdsstaten har hittat på. Det är bevisat jättebra för barn att tidigt lära sig agera och interagera socialt. Det är bra för barns språkutveckling. Det går att väva in mer och mer pedagogik i lekar och verksamhet på förskolorna, vilket rustar barnen bättre för att sedan börja i skolan. Det ger möjligheter att vara utomhus mycket och att byta miljö för många barn. Detta gäller inte minst barn som inte har varit i Sverige så länge, som kanske bor väldigt trångt och behöver lära sig det svenska språket för att de inte har det med sig och föräldrarna i många fall inte heller kan svenska.

Förskolan är alltså väldigt viktig, och de allra flesta barn går ju i förskola i Sverige – över 90 procent. Vad vi dock ser, fru talman, är att barn som kommit till Sverige väldigt nyligen inte går i förskolan i lika stor utsträckning. Detta har säkert fullt naturliga förklaringar. Föräldrarna vet

inte så mycket om hur det svenska systemet fungerar; de kanske själva precis har påbörjat sin integration. Men det kan också vara så att barnen medvetet hålls borta från den svenska förskolan av rent reaktionära skäl eller olika typer av skäl som har att göra med den sociala ordningen i hemlandet, hedersproblematik eller annat. Det är givetvis lite svårt att veta varför många barn inte går i förskola trots att de har möjlighet.

Det är därför helt rätt att regeringen adresserar denna fråga. Det är också en följd av januariavtalet och en utredning gjord av min gamla partikollega Lotta Edholm, som tidigare var skolborgarråd i Stockholms stad.

Ett av de förslag som regeringen för fram är att man ska kunna erbjuda plats för barn från tre års ålder som inte går i förskolan. I praktiken skriver man in barnet och ger det en reserverad plats på en förskola. Sedan är det frivilligt att välja den.

Detta är självklart ett steg i rätt riktning, fru talman. Men vi menar från Liberalernas sida att det är otillräckligt. Vi vill se en obligatorisk språkförskola från tre års ålder, när det finns ett sådant behov. Detta testar man ju på barnavårdscentralen, där man kan följa upp barnets språkutveckling i samband med treårskontrollen. Då bör man också kunna slå fast att barnet ska gå i språkförskola. Det bör vara obligatoriskt tre timmar om dagen, likt den allmänna förskolan. Det vore väldigt viktigt för att stärka det svenska språket i de utsatta områdena och särskilt bland nyanlända. Detta bör rikta sig mot nyanlända barn och alla barn om man vid treårskontrollen slår fast att språkförståelsen när det gäller svenska är så låg att det verkligen behövs.

Jag tror, fru talman, att man gör många barn en otjänst om man inte väldigt tidigt sätter in insatser. Risken är snarare att barn hålls isolerade eller hålls undan från det svenska förskoleväsendet eller att de av olika skäl inte lär sig svenska språket. Detta riskerar att få otroligt stora konsekvenser även senare i livet. Man kanske inte klarar skolan, får inte godkända betyg och så vidare. Vi vet alltså att detta är väldigt viktigt.

Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till reservation nummer 3. Det är Liberalernas och Moderaternas reservation om just en obligatorisk språkförskola från tre års ålder.

Därtill bör väl sägas, fru talman, att det rimliga i Sverige vore att den allmänna förskolan görs obligatorisk från i alla fall fem års ålder. Vid sex år börjar man ju i förskoleklass, det som egentligen ska vara årskurs 1 i en tioårig grundskola. Då är det inte orimligt att man i alla fall året innan man börjar i förskoleklassen kan få minst tre timmars pedagogisk verksamhet varje dag. Det är ett bra sätt att förbereda barnen för förskoleklassen, som kommer året därpå.

Det är också så, fru talman, att barn i de utsatta områdena, precis som jag nämnde, i lägre grad går i förskolan – inte avsevärt lägre alla gånger, men andelen som går i förskolan är tillräckligt mycket lägre för att det ska bli ett problem, med tanke på att kunskaperna i svenska språket i många familjer är små eller rent av obefintliga.

Jag tycker också att man kan notera att det i samhällsdebatten är väldigt mycket fokus på fler poliser och hårdare tag för att upprätthålla lag och ordning och trygghet i de utsatta områdena. Det är väldigt mycket fokus på tuffare tag mot kriminalitet och annat, och detta är självklart jätteviktigt för att rättsstaten inte ska rullas tillbaka i områden i Sverige. Men jag tycker också att det i debatten behövs ett fokus på skolan, på förskolan och på

de sociala myndigheternas arbete. De måste också fungera för att ge alla barn och ungdomar möjlighet till ett gott liv och möjligheter att klara skolan framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Prot. 2021/22:125
7 juni

Förskola för fler barn

§ 17 Skolans arbete med trygghet och studiero

Skolans arbete med trygghet och studiero

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU28
Skolans arbete med trygghet och studiero (prop. 2021/22:160)
föredrogs.

Anf. 76 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkande UbU28 *Skolans arbete med trygghet och studiero*.

Skolan är till för våra barn och unga. Det är där grunden läggs för resten av deras liv – grunden för vilka möjligheter de kommer att ha i framtiden. Skolan ska ge alla barn chansen att bli sina bästa jag. Det är därför fokus i skolan måste vara på våra barns och ungas kunskapsresa och ingenting annat.

Som socialdemokrat är jag stolt över att utvecklingen i skolan går åt rätt håll och att kunskapsresultaten återigen går upp. Resurserna i skolan har ökat under den socialdemokratiskt ledda regeringen, och insatser för att höja läraryrkets attraktivitet görs.

Men det finns fortfarande brister. Vi ser tyvärr att socioekonomisk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå påverkar människors möjligheter. Ojämligheten, fru talman, är ett otyg som hämmar barns och ungas livschanser. Den ökar klyftor och drar isär samhället, och på sikt bidrar detta till otrygghet.

Det finns en hel del som behöver göras och prioriteras. Det vi debatterar här i dag är en väldigt viktig fråga för elever, vårdnadshavare, lärare och personal.

Regeringen har de senaste åren vidtagit flera viktiga åtgärder för stärkt trygghet och studiero. Vi socialdemokrater har satsat stort på mer personal i skolan, stärkt ledarskapet i klassrummet och markerat i läroplaner så att eleverna bland annat ska visa respekt för lärare och varandra. Vi kan aldrig och kommer aldrig att acceptera att elever, lärare eller annan personal känner rädsla eller blir mobbade, trakasserade eller utsatta för fysiska eller verbala hot eller våld.

Vi kan heller inte acceptera att elever inte får det stöd och den stabilitet och kontinuitet i sitt lärande som de behöver. Förra veckan träffade utskottet Lärarförbundet, som presenterade rapporten *När tryggheten brister*. I den går att läsa följande: ”27 procent av lärarna i grundskolans årskurs 7–9 svarar att hot och våld är ett ganska eller mycket stort problem på skolan medan 15 procent av lärarna i gymnasieskolan och 5 procent av lärarna inom vuxenutbildningen svarar detta. Resultatet visar att lärare i grundskolans årskurs 7–9 är mest utsatta för hot och våld av både elever och vårdnadshavare.”

Något som slog mig var att det i fritidsverksamheten förekommer en hög grad av våld och hot och att otryggheten framför allt drabbar dem i de lägre åldrarna. Detta är naturligtvis inte acceptabelt.

Fru talman! Den här propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen som syftar till ökad trygghet och studiero i skolan och i förlängningen till bättre kunskapsresultat genom att elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Den syftar alltså till att det ska finnas goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen och tillgodogöra sig den.

Ändringarna innebär bland annat att ansvaret för det förebyggande arbetet inom trygghet och studiero tydliggörs och att begreppet studiero definieras. Regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet ska tydliggöras, bland annat genom krav på att orsaken till uppföljningens resultat ska analyseras och genom att insatser för att utveckla utbildningen ska ske utifrån den analysen.

Vidare ska kraven på huvudmannens klagomålshantering skärpas. Skolinspektionen ska som huvudregel inte kunna inleda tillsyn som rör ett enskilt barn eller en enskild elev om inte huvudmannen har fått möjlighet att hantera frågan först. Det här kommer att skapa förutsättningar för att missförhållanden i större utsträckning hanteras inom huvudmannens verksamhet och att det blir tydligare för bland annat elever och vårdnadshavare vart de ska vända sig med klagomål på utbildningen. Det kan leda till att missförhållanden uppmärksammas och åtgärdas snabbare än i dag, vilket är positivt.

Det ska även tydliggöras att ordningsreglerna och hur dessa följs regelbundet ska följas upp under medverkan av eleverna, vilket vi tror skapar delaktighet och därmed också ansvar för dessa regler.

Fru talman! Jag har mött väldigt många lärare som säger att de har undvikit att ingripa eller gå emellan i stökiga situationer på grund av rädsla för att bli anmälda eller för att reglerna är otydliga. Så ska det naturligtvis inte vara. Ingen lärare eller skolanställd ska känna tvivel över att ingripa för att säkra elevers trygghet och studiero. Tvärtom ska de känna att de har stöd och ha det mandat som krävs.

Förslaget i propositionen innebär att all personal ska få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra elever trygghet och studiero. Detta innefattar befogenhet att ingripa för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar.

Fru talman! Jag vill vara väldigt tydlig med att förslaget inte innebär att det nu blir fritt fram att ingripa fysiskt i alla tänkbara situationer. En förtydligad proportionalitetsprincip gäller vid såväl fysiska ingripanden som andra disciplinära åtgärder. Det innebär att en sådan åtgärd endast får vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Fru talman! Ibland uppstår situationer med elever som gör det nödvändigt att omplacera eller stänga av en elev. Då ska regelverket vara enkelt att använda. Förslaget i propositionen innebär att det ska bli lättare för rektorer att tillfälligt omplacera elever för andra elevers trygghet och studiero.

Att tillfälligt omplacera en elev är möjligt även i dag, men det kan vara praktiskt svårt att få till. Genom att det görs möjligt för rektorn att använda enskild undervisning eller en mindre så kallad särskild undervisningsgrupp eller att ge undervisning på en annan plats än vid en skolenhet ska-

pas flera alternativa sätt att hantera situationen på. Det ska inte längre krävas synnerliga skäl för att en tillfällig placering ska få gälla under längre tid än två veckor, men på samma sätt som i dag ska en sådan placering få gälla i max fyra veckor.

I det här betänkandet finns även förtydliganden som rör mobiltelefoner. Jag vill vara väldigt tydlig med en sak: Digitala verktyg är i grunden fantastiska när de används rätt och när de bidrar till att underlätta kunskapsinhämtning eller möjliggör ny kunskap. Men det är viktigt att lärare inte känner att de ska behöva konkurrera med elevernas mobiltelefoner om elevernas uppmärksamhet.

Lärare ska inte heller behöva använda värdefull undervisningstid till att argumentera om hur elever använder sina mobiltelefoner och om huruvida dessa ska anses vara störande eller inte. Läraren bör i stället ha en tydlig lagstiftning att luta sig mot som klargör det självklara som även i dag råder, det vill säga att det är läraren som styr hur, när och om mobiltelefoner ska användas under lektionstid.

Jag vet att det är väldigt många som hanterar dessa frågor på ett bra sätt och att detta förtydligande kommer att vara välkommet i just de fall där det uppstår en konflikt.

Fru talman! Det finns tre förslag till tillkännagivanden i detta betänkande. Därför yrkar jag bifall till våra reservationer 9, 10 och 14 och i övrigt bifall till förslaget i betänkandet.

Frågan om trygghet och studiero har utretts väldigt noga. En nationell plan har tagits fram, och åtgärder har vidtagits. Genom denna proposition förtydligas skollagen, reglerna för vilka befogenheter en lärare har, rektorns ansvar och tillsynens roll på det här området.

Jag vet att det är väldigt många skolor som har bra utarbetade rutiner för trygghetsarbetet. Man gör noga övervägningar som ska vara till gagn för alla barn, för lärare och personal, för alla de drabbade och för den eller det som drabbas.

Jag vill avsluta med att säga att mer repression, sortering och stigmatisering, som de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna förespråkar, inte är lösningen på allt jämt. Det viktigaste och det centrala är att arbeta kontinuerligt med det förebyggande arbetet, för den bästa kränkningen eller ordningsstörningen är den som aldrig sker.

(Applåder)

Anf. 77 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Skolan är en grundsten för ett demokratiskt samhälle, där var och en får förutsättningar att stå på egna ben. En bra skola är den bästa medicinen mot arbetslöshet, mot utanförskap och mot kriminalitet. Och trygga elever lär sig faktiskt mer. Därför är det helt centralt att det råder ordning och reda i vår skola. Men tyvärr är kränkande behandling fortfarande ett stort problem.

Anmälningar om hot och våld mot lärare har ökat de senaste åren. I en lärarfacklig enkät svarade hälften av lärarna att de utsatts för våld på sin egen arbetsplats. Nästan fyra av tio lärare uppger dessutom att de blivit hotade att bli anmälda av såväl elever som föräldrar. Det resulterar i att lärare drar sig för att tillrättavisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda.

Ett gemensamt vuxenansvar från både skola och föräldrar krävs för att få ordning på stökiga skolor och för att garantera en trygg arbetsplats för både lärare och elever. Det yttersta ansvaret för att skolan är just en sådan trygg plats vilar på rektor.

Det finns fantastiskt många oerhört skickliga medarbetare på Sveriges skolor, som utträttat stordåd varje dag. Jag fick för en tid sedan förmånen att träffa två sådana rektorer, Susanne Norman och Lillemor Bergquist, som tillsammans fått det kluriga och oerhört svåra uppdraget att vända utvecklingen på Sturvretskolan i Tumba. Skolan drogs med allvarliga problem och blev den första i landet att övertas av Skolinspektionen. På kort tid lyckades de vända skolans utveckling, efter mångåriga och segdragna problem. De började genom att just upprätta en trygg arbetsmiljö – trygghet och arbetsro – för både elever och lärare. De menade att det var centralt att börja där.

Detta visar att det går, men fler verktyg måste komma på plats.

Regeringen lämnar i denna proposition några förslag för bättre studiemiljö. Vi har inget att invända mot de förslagen. Däremot står det helt klart att de är otillräckliga. De kommer inte att räcka för att bringa ordning och studiero i den svenska skolan. Jag tänker ge er några exempel på vad vi saknar i dag.

Det första exemplet handlar om att regeringen i propositionen beskriver hur en elev under en viss tid – två respektive fyra veckor under ett läsår – ska kunna flyttas från sin ordinarie skolplats för att sedan komma tillbaka. Det kanske kan fungera i vissa fall, men vi anser att elever vid behov ska kunna flyttas under en väsentligt längre tid än några få veckor, som är regeringens förslag, och att det ska vara möjligt att redan från början klargöra att eleven i fråga inte kommer att komma tillbaka till sin ordinarie skola.

Allt detta handlar om en tydlig signal. Elever som missköter sig ska mötas av tydliga konsekvenser och rätt stöd för att hamna rätt. Det handlar också om att ge lärarna rätt förutsättningar för att de ska kunna fullfölja sitt viktiga arbete. Och det handlar om att andra elever ska få en trygg studiemiljö. Det måste vara slut med kuddflickor i den svenska skolan.

Mitt andra exempel handlar om att ge regeringen i uppdrag att ta fram förslag om hur rektorer ska ha skyldighet, inte bara möjlighet, att flytta elever när det är påkallat. I detta uppdrag bör det även övervägas hur förändrade sekretessregler kan komma på plats, så att vi får till en öppenhet mellan myndigheter – polis, socialtjänst och skola. Vi moderater vill också se särskilda joursskolor. Det handlar om att under en tid kunna avskilja särskilt våldsamma elever. En sådan joursskola bör kombineras med andra insatser för att säkerställa att eleverna får stöd, både socialt och medicinskt, för att förändra sitt beteende.

Mitt tredje exempel rör det fysiska våldet i skolan, som har ökat under de senaste tio åren. Vi menar att det finns anledning att ge Brottsförebyggande rådet, Brå, ett särskilt uppdrag att titta på detta och att göra en särskild kartläggning av brottsligheten i skolan – detta som ett komplement till deras återkommande rapport *Skolundersökningen om brott*.

Mitt fjärde och sista exempel handlar om det förebyggande arbetet mot hot, våld och kränkningar i skolan. Det måste genomföras evidensbaserat och baseras på beprövad erfarenhet. Jag noterar att regeringen motsätter sig även detta.

Allt detta och mer därtill saknar vi i denna proposition. Propositionen ser jag som en yrvaken handling, fru talman, från en reformtrött regering. Mer behöver göras. I dag yrkar jag bifall till reservation 19 under punkt 16.

Prot. 2021/22:125

7 juni

-----

*Skolans arbete med
trygghet och studiero*

Anf. 78 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! För vilken gång i ordningen vi debatterar just trygghet och studiero i skolan i denna kammare vet jag inte. Men jag vet att Socialdemokraterna har misslyckats, och jag vet att misslyckandet är totalt.

Nyligen kunde vi exempelvis läsa om ett stort gängbråk mellan två gäng med afrikanskt ursprung på en gymnasieskola i Katrineholm. Det var så våldsamt att skolan tvingades larma polisen och avbryta undervisningen för dagen. Katrineholm är en av många kommuner som befinner sig i en omvälvande demografisk förändring. Men det är inte första gången något liknande händer. Detta är bara ett exempel av väldigt många. Under en lång rad av år har vi kunnat ta del av en lång rad artiklar om slagsmål, knivskärningar, våldtäkter och gängbråk på skolor, där såväl lärare som elever har farit illa och ibland till och med väldigt illa.

Frågorna jag ställer mig är följande: Hur tänker man egentligen? Förstod man inte att detta skulle hända? Om man hade lagt mer tid på att lyssna på Sverigedemokraterna och kanske till och med uppmärksammat nödroppen från skolpersonal och elever hade förmodligen situationen sett annorlunda ut. Men man var fullt upptagen med att sopa problemen under mattan, att förneka, att ljuga och att skuldbelägga och smutskasta allt och alla som över huvud taget varnat för detta genom åren.

Fru talman! En förutsättning för lärande är naturligtvis en god arbetsmiljö. Men skolan präglas, som vi vet, tyvärr alltför ofta av motsatsen. Våld, mobbning, sexuella trakasserier och etniska och religiösa motsättningar har fått fäste i svensk skola. Det måste såklart hanteras med kraft.

En viktig förklaring till att det ser ut som det gör är naturligtvis den totalt misslyckade och missriktade invandringspolitiken. Den har skapat ett hårt, ett kallt och ett svårt segregerat och splittrat samhälle. Nu ser vi hur det har trängt in i våra skolor.

En annan förklaring är att lärarnas auktoritet och möjlighet att upprätthålla disciplin i klassrummen under flera decennier har monterats ned. Den socialistiska flumskolan är tyvärr på väg att besegra kunskapsskolan.

Men den kanske viktigaste förklaringen är faktiskt den totalt misslyckade kommunaliseringen av den svenska skolan. Det är en väldigt viktig förklaring till att det ser ut som det gör. Det är där vi har huvudförklaringen till den svårt segregerade skolan, som naturligtvis har spänts på av den totalt missriktade och misslyckade invandringspolitiken.

Det är inte minst därför som svensk skola behöver ett statligt huvudmannaskap. Det har vi varit noga med att understryka i alla år. Det handlar såklart om en finansieringsmodell som kan bli mycket mer rättvis. Jag tror att vi nu är åtminstone tre partier som har landat i den slutsatsen. Det är bra, och det är viktigt. Men det handlar också framför allt om framtagandet av tydliga nationella riktlinjer. Det är viktigt, för har vi tydliga nationella riktlinjer kan vi garantera en skola där lärare, elever och föräldrar vet vad det är för regler som gäller och där lärarna vet att de blir uppbackade när de agerar. Man lämnas inte ensam när man agerar kraftfullt, utan man vet vad det är för regelverk som gäller. Och detta gäller då alla skolor utan undantag.

Elever som inte fungerar i den normala skolsituationen ska självklart, som vi brukar påpeka, utan undantag flyttas till jourkolor eller jourklasser. Om det finns elever som begår särskilt grova brott ska de flyttas till särskilda pliktskolor. Syftet med det är inte att straffa dem, utan att dessa barn, elever och ungdomar ska kunna få hjälp med sina problem samtidigt som de barn som är utsatta ska kunna gå till skolan utan att känna rädsla eller ha en klump i magen. Det handlar också om att ge lärarna möjlighet att få en god arbetsmiljö.

Vi behöver en skola som genomsyras av sammanhållning. Vi behöver en skola som genomsyras av en förståelse för vårt kulturarv och våra gemensamma normer och värderingar. Det är där vi hittar en stor del av förklaringen till hur skolan historiskt har sett ut, det vill säga det har varit en sammanhållen skola. Men i takt med massinvandringen och mångkulturalismen har detta slagits sönder. Sedan har kommunaliseringen bara gjort det hela värre.

Regeringen lyfter i propositionen *Skolans arbete med trygghet och studiero* fram ett antal förslag som förvisso är bättre än dagens regelverk, men de är långt ifrån tillfredsställande och tillräckliga. I stället för att i grunden reformera regelverket och göra det klart och tydligt att skolorna, rektorerna och lärarna ges långtgående befogenheter att upprätthålla ordning i klassrummen blir det tyvärr ett lappande och lagande.

Det blir en tungrodd och svårhanterlig lagstiftning med behov av tillämpningsföreskrifter och praxis. Det riskerar att ta udden av de föreslagna ändringarna. Även om propositionen är ett steg i rätt riktning finns mycket kvar att önska. Vi hade naturligtvis velat att man gått fram betydligt hårdare.

En omplacering ska naturligtvis gälla så länge som den behövs. Det ska inte finnas någon borte tidsgräns, utan den ska gälla så länge elevens uppförande visar att den behövs. Den dag då eleven är mogen att gå tillbaka till ordinarie undervisning ska det ske, det vill säga det ska inte finnas någon borte tidsgräns. Detsamma ska gälla avstängning. Elevers säkerhet och trygghet måste väga tyngre. Det ska till och med väga tyngst. Det är ändå det viktigaste, samtidigt som vi naturligtvis försöker hjälpa de elever som har behov av särskilt stöd.

Vi vet att mobiltelefoner utgör ett mycket störande moment i undervisningen. I dag har skolor olika regler för detta. Reglerna kan till och med skilja sig mellan olika lärare på en och samma skola. Det är ohållbart. Vi menar att detta därför bör skrivas in i skollagen för att vi ska få enhetliga regler så att man vet precis vad som gäller.

Ett snarlikt problem gäller skolans ordningsregler. I dag finns ordningsregler på alla skolor i hela landet och till viss del med vitt skilda innehåll. Det är ofta inte själva reglerna som är problemet utan efterlevnaden. Att låta rektorerna ta fram ordningsregler tillsammans med eleverna är att fränhända sig ansvaret för arbetsmiljön. Vi menar att ordningsreglerna ska vara tydliga, men de ska också vara centrala och enhetliga för landets alla skolor. Av denna anledning ska det skrivas in i skollagen att det är Skolverket som ska upprätthålla ordningsreglerna i skolan. Det är också Skolverket som ska också ta fram dem. På så vis säkerställer att det utan undantag är exakt lika för alla skolor.

Avslutningsvis: Både Skolverket och Skolinspektionen pekar på den gränsdragningsproblematik som finns när det gäller rätten att ingripa fysiskt. Regelverket måste naturligtvis utformas så att läraren vid den givna situationen inte drar sig för att agera. Detta är jätteviktigt. I det fall det ska övervägas om åtgärden är proportionell eller inte finns en risk att lärarna även fortsättningsvis inte vågar ingripa. Därför måste regelverket bli tydligare på denna punkt, och regeringen bör i stället återkomma med ett helt nytt förslag. Vi måste kunna erbjuda en skola där alla lärare och elever men också föräldrar vet vilka regler som gäller och att de är lika för alla.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

(Applåder)

Anf. 79 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Elever måste kunna lita på att de är trygga i skolan. Även om de allra flesta elever känner sig trygga går alltför många elever till skolan med en klump i magen, vissa av rädsla för häcklande kommentarer i korridoren och andra av trötthet över avbrutna och stökiga lektioner. För att elever ska lyckas i skolan behövs en trygg studiemiljö. Det förutsätter skickliga och engagerade lärare och rektorer.

Skolinspektionens granskning av trygghet och studiero i skolan visar att den upplevda tryggheten i skolan har minskat de senaste tio åren. I dag uppger mer än hälften av eleverna att andra elever stör ordningen i klassrummet, och var tredje lärare i grundskolan uppger att de lägger en stor del av undervisningstiden på att upprätthålla ordningen. Såväl lärare som elever får även utstå kränkningar och hot. Alla former av kränkningar, hot och våld mot både skolpersonal och elever är självklart helt oacceptabla.

Skolan måste kunna garantera en bra och trygg studiemiljö. Centerpartiet välkomnar därför i stort regeringens förslag för att stärka skolans arbete med trygghet och studiero. Det angavs i januariavtalet att en nationell plan för trygghet och studiero skulle tas fram. Vi var med i inledningsskedet av det arbete som ligger till grund för propositionen.

Det är bra att ansvaret för det förebyggande arbetet för trygghet och studiero tydliggörs och att begreppet studiero definieras. Regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet tydliggörs genom bland annat krav på att orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras och att insatser för att utveckla utbildningen ska ske utifrån denna analys.

All personal ska få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det ska uttryckligen anges att dessa åtgärder innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt, vilket vi hört tidigare i debatten, för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Det ska även bli enklare för rektorer att besluta om avstängning samt tillfällig placering både inom och utanför skolenheten.

Centerpartiet anser att mandatet för rektor, lärare och handledare ska stärkas vad gäller möjligheten att omhänderta mobiltelefoner i syfte att förebygga störningar i undervisningen eller kränkningar. Det är viktigt att få ett tydligare regelverk på plats. Däremot anser vi, precis som bland annat Barnombudsmannen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sveriges Elevkårer och Sveriges Elevråd, att frågan om användning av mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning i klassrummet

och undervisningen ytterst är en fråga för lärare och rektorer att sätta ramarna för och besluta om utifrån vad de anser är lämpligt.

Centerpartiet har starkt förtroende för att lärare och rektorer kan hantera användningen av mobiltelefoner i klassrummet och yrkar därför avslag på den delen av propositionen. Vi tror att en trygg studiemiljö görs bäst genom tillitsfulla relationer och dialog mellan lärare och elever, inte genom nationell lagstiftning. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Det finns andra närliggande frågor som inte tas upp i propositionen men som det finns anledning att återkomma till för att säkerställa och utveckla arbetet med trygghet och studiero för barn och unga.

En sådan fråga är inte minst barns och ungas utsatthet på nätet. Allt fler utsätts för olika typer av trakasserier på internet. Här är det viktigt att skolan såväl som andra samhällsfunktioner verkar för att barn och unga ska ha en trygg internetmiljö.

En annan fråga som det finns skäl att belysa. I våras föreslog vi ett tillkännagivande till regeringen om skärpta regler vad gäller situationen för lärare och rektorer som utsätts för hot och våld inom ramen för sitt nationella uppdrag. Vi behöver göra ytterligare insatser för att säkerställa deras arbetsmiljö. Man måste se särskilt allvarligt på situationer när något sådant uppkommer.

Det finns flera andra delar som vi lär få återkomma till i den kommande valrörelsen. Det gäller bland annat debatten om hur vi skapar förutsättningar för att få en bra trygghet och studiero så att alla elever blir av med den klump i magen som en del har när de går till skolan. Vi måste se till att alla har en trygg studiemiljö som de längtar till och en god arbetsmiljö där de kan fokusera på kunskaper och att lära sig andra viktiga färdigheter. Även lärare och rektorer behöver få en god arbetsmiljö.

Anf. 80 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Under Socialdemokraternas tid vid makten har otryggheten i skolan ökat. Var femte elev i årskurs 9 svarar att de inte känner sig trygga i skolan. Samtidigt svarar nära hälften av högstadiel eleverna att skolpersonalen inte alltid agerar när elever kränks eller behandlas illa.

Läraryrket vittnar i sin tur om elever som spottar på och slår lärare. Mer än var fjärde grundskollärare har utsatts för hotfulla situationer, och sjukfrånvaron bland lärare på grund av hot och våld har ökat.

Den socialdemokratiska kaos- och flumskolan bidrar till att väldigt många lärare tvekar om det är värt att fortsätta att jobba med någonting som de egentligen älskar. Så kan vi naturligtvis inte ha det.

En skola med ordning, där eleverna känner sig trygga och behandlar varandra med respekt, är en förutsättning för lärande och för att kunskapen ska kunna stå i fokus.

För en liten kille som alltid hamnar vid sidan av, som aldrig möts av ett hej eller ett leende i korridoren, eller som kanske i värsta fall hotas, kränks eller blir slagen, blir det väldigt svårt att fokusera på skolan, och han hamnar efter.

Sverige behöver därför en regering som förmår landets lärare och rektorer att återta kontrollen i klassrummen och på våra skolgårdar.

Fru talman! Flera av de förslag som presenteras i propositionen är steg i rätt riktning. Men det är anmärkningsvärt att det har tagit åtta år, två mandatperioder, att åstadkomma det. Det beror på att Socialdemokraterna har haft fel fokus i skolpolitiken. Många förslag saknas fortfarande trots att några av de förslag som läggs fram är bra.

Först och främst behöver vi göra mer för skydda lärarna från våld men också anmälningshot. Det är bra att anmälningssystemet nu förändras så att Skolinspektionen som huvudregel inte ska inleda ärenden om inte huvudmannen inte först fått möjlighet att utreda anmälan. Men det behövs fler åtgärder för att motverka att lärare eller skolledare trakasseras.

Fram till 1976 fanns brottet missfirmelse mot tjänsteman. Kristdemokraterna vill återinföra den brottet, och vi vill att lärarna ska omfattas av skyddet. Det är ett viktigt steg för att lärare ska få en trygg arbetsmiljö och därmed också för att skolan ska vara trygg för barnen.

En annan sak är att det behöver finnas en nolltolerans mot klotter och skadegörelse. För att tydliggöra elevernas ansvar tycker vi att den som medvetet saboterar miljön ska återställa efter skadan. Den som klottrar ska kunna få tvätta bort klotter. Den som kletar snus i bänkarna ska kunna få tvätta bort snuset från bänkarna.

Vi kristdemokrater vill helt enkelt ta fram ett lagförslag som gör det möjligt att utöka skolornas möjligheter till disciplinära åtgärder för att kunna skriva in den här typen av sanktioner i skolans ordningsregler.

Vad gäller just skolans ordningsregler är regeringen tydlig med att eleverna inte bara ska vara delaktiga i utarbetandet av ordningsreglerna utan även i uppföljningen och vid behov i omarbetningen av ordningsreglerna. Det får de gärna vara. Men för min del känns ändå viktigt att understryka att det är rektor som ska besluta om ordningsreglerna. Det är också viktigt att överträdelser av skolans ordningsregler får konsekvenser.

I ordningsreglerna ska det tydligt framgå vilka sanktioner som gäller för den elev som bryter mot ordningsreglerna genom att exempelvis hota eller kränka en annan elev.

Det bör också bli lättare att stänga av och flytta mobbare till andra skolor, och en elev bör kunna omplaceras för längre tid än i dag.

Här föreslår regeringen visserligen att kravet på synnerliga skäl för att en tillfällig placering inom eller utanför den egna skolenheten ska få gälla under längre tid än två veckor ska tas bort. Men regeringen vill ändå behålla gränsen om fyra veckor.

Min erfarenhet är om till exempel en elev omplaceras till en jourkola som Skolakuten här i Stockholm, där personaltätheten är högre och det finns speciallärarkompetens, hittar väldigt många barn tillbaka till studierna.

Att gå tillbaka till ordinarie skolmiljö efter bara fyra veckor är i vissa fall för tidigt för att eleven inte ska återfalla i sitt destruktiva beteende. En tillfällig omplacering behöver därför kunna ske för längre tid än fyra veckor.

Kristdemokraterna yrkar därför i dag på att vi ska tillsätta en ny utredning för att göra det lättare att tillfälligt omplacera och stänga av elever som hotar och kränker andra. Jag yrkar därför bifall till reservation 17.

Avslutningsvis, fru talman, behövs mer goda normer och värderingar i skolan och mindre av den normlöshet som härskat i Socialdemokraternas flum- och kaoskola. Utan en gemensam etisk grund skapas ett samhälle där makt går före rätt. Där tar människor sig friheter på andras bekostnad. Självklart blir också ordningsproblemen, stöket och mobbningen i skolan värre av den sortens normlöshet.

Låt mig också vara tydlig med att det inte finns någon värdeneutral uppfostran och inte någon värdeneutral kultur. Svensk skolas normer och värderingar ska böttna i judisk-kristen etik och i västerländsk humanism.

Det handlar om värden som att göra rätt för sig, att behandla andra med respekt och att ta ansvar för sina handlingar. Men det handlar också om att fullgöra sina plikter och att stå upp för samhällets utsatta. Alla barn får tyvärr inte med sig de här väldigt grundläggande värderingarna hemifrån. Men alla barn ska få med sig dem av skolan.

Vi behöver därför fler lärare som med varmt hjärta och fast hand talar om vad som är rätt och fel, och hur man behandlar andra. Det är så som vi på allvar kan skapa en skola med ordning där barnen känner sig trygga och behandlas med respekt.

Anf. 81 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 6 om konsekvenstrappor. Det är Liberalerna och Kristdemokraterna, om jag inte minns fel, som står bakom den.

Fru talman! Sveriges Radio P4 gjorde en stor enkät i början på hösten. De kontaktade över tusen rektorer på lågstadieskolor och mellanstadieskolor i Sverige och frågade om digitala kränkningar har krupit ned i åldrarna. De frågade nog en bra bit över tusen. Men det var över tusen rektorer från låg- och mellanstadieskolor som svarade på enkäten, och över 600 av dem ansåg att problemen med digitala kränkningar har krupit ned i åldrarna.

En rektor på en mellanstadieskola i Ängelholm sa så här till Sveriges Radio: Inledningsvis såg jag det tydligt i årskurs 6 och 5. Nu kan jag se att det redan i årskurs 2 uppstår situationer som är rakt kopplade till sociala medier.

Lärare som Sveriges Radio intervjuade vittnade om att de tvingas lägga alltmer tid på att hantera konflikter mellan elever på grund av saker som har skrivits på sociala medier.

Elever i tioårsåldern som intervjuades i de olika radioinslagen berättade att de har blivit mordhotade, att de uppmanats att skicka nakenbilder och att de hängt ut i gruppchattar och på anonyma konton.

Fru talman! Det här handlar främst om fyra stora globala digitala plattformar. Det är Tiktok, Snapchat, Instagram och Youtube. Man kan diskutera de företagens ansvarslöshet rätt mycket. Det är väl inte riktigt föremål för dagens debatt, men det bör ändå noteras.

I dag har allt fler skolor infört mobilförbud. De har fått hjälp av den lagstiftning som vi i Liberalerna har drivit igenom och av det opinionsarbete som vi i vårt parti har gjort för att mobiltelefoner inte ska vara i skolan på lektionstid och helst inte heller på raster.

Vi har jobbat för detta år efter år, och år efter år. Det har vi gjort av det enkla skälet att skolan ska vara en plats som är fri från kränkningar, mobbning och sexism. Man ska inte heller hålla på att störa lektionerna. Det ska dock sägas att många av de digitala kränkningarna kan ske utanför skolan.

De kan ske på vägen till skolan, och de kan ske på kvällar och helger. Men det är ändå så att detta skapar en massa problem som lärare tvingas hantera. Föräldrarna har ofta inte en susning om vad deras barn gör när de är på de här apparna.

I skolans värld blir det ett stort problem när personer kan smygfotografera. De använder mobiler på olika sätt, de kan störa under lektionerna och de är beroende av mobilerna. Det blir ett ständigt distraktionsmoment, och det skapar konflikter som lärarna sedan måste reda ut. Det tar mer och mer tid.

Om vi ska vara uppriktiga går det här att hantera på rätt många skolor i dag, för man löser saker och ting lokalt. Men det finns också många exempel där en ytterligare skärpt lagstiftning behövs. Det är läraren som bestämmer i klassrummet; så är det, och så måste det vara. Sedan har vi elevinflytande, och det är också jätteviktigt. Men i slutändan är det så med lärare som har gått på universitetet i fem år och som arbetar som lärare att de gör det av en anledning. De gör det inte bara för att vara coacher eller snälla i största allmänhet utan också för att hålla ordning och se till att eleverna lär sig i skolan.

Mobiltelefonerna är ett mycket större problem än vad man förstår i den svenska skolan. Jag är därför lite förvånad över att alla partier inte ställer upp på att vi ska ha en tydlig lagstiftning som ger stöd till lärare och rektorer. Flera partier har reservationer mot detta, och man argumenterar också för att eleverna kan behöva sina mobiltelefoner i undervisningen. Det tycker jag är lite märkligt. Digitala hjälpmedel är jätteviktigt i undervisningen, men det ska väl inte eleverna tillhandahålla själva? Det ska väl inte vara elevernas privata mobiltelefoner som ska användas på lektionerna, utan det är skolans uppgift att tillhandahålla digitala hjälpmedel i form av plattor eller vad det nu kan vara.

Fru talman! Tyvärr finns det många skolor i Sverige i dag där man inte har ordning och reda. Det råder kaos, man skriker grova könsord i korridorerna, personer blir kränkta, man har inte lugna lektioner, folk går och kommer lite som de vill och så vidare. Många skolor är jättebra, men de här exemplen finns också. Det kanske alltid har varit så, men det är inget argument för att inte göra någonting åt de problem som finns nu.

Om vi har en sådan skolmiljö, med en bristande studiero, är det de barn som har det tuffast som slås ut först. Och det sker skoningslöst. Det är de barn som inte har Vilhelm Moberg och Selma Lagerlöf trängandes med varandra i bokhyllan hemma. Det är de som bor trångt, och det är de som inte riktigt alltid kan sitta still utan som är lite mer utåtagerande – som jag själv var när jag var ung, kan jag förtälja. Det är ofta killar. De får rätt stora problem att klara skolan om det råder ständiga ordningsproblem.

I andra änden har vi elever som är väldigt duktiga och ambitiösa och som har föräldrar som hjälper dem med läxorna. De kommer från akademikerhem och så vidare. Dessa barn och ungdomar brukar det gå bra för alldeles oavsett vad, men deras föräldrar väljer att byta skola. De använder sin valfrihet till att välja en skola där miljön är bättre, kanske en friskola eller en annan kommunal skola. De skriver till rektor, de agerar och så vidare. Men vi har en rätt stor grupp elever som inte riktigt klarar skolan om ordningsproblemen är för stora.

Avslutningsvis, fru talman, finns det en hel del saker som är bra i betänkandet. Det här är en följd av det januariavtal som vi i Liberalerna var med och ingick för några år sedan, där vi tvingade mer motsträviga partier att genomföra detta. Men man behöver gå längre – dels för att få ordning och reda, dels när det gäller förväntansdokument, konsekvenstrappor och möjligheter att flytta elever som inte sköter sig i skolan och som agerar på ett sätt så att undervisningen förstörs för alla. Lärare och skolledning behöver större befogenheter för att kunna hantera detta. Det måste självklart också råda nolltolerans mot vandalisering och andra saker i skolan. Man ska även bli ersättningskyldig om man ställer till med sådant.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

§ 18 Bordläggning och beslut om ändrade motionstider

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2021/22:258 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till sex dagar.

Skrivelse
2021/22:248 Riksrevisionens rapport om statens finansiering av kommunerna

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *måndagen den 3 oktober*.

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 juni

2021/22:536 Avskaffande av internmomsen

av *Helena Vilhelmsson (C)*

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:537 Hyrda anstaltsplatser utomlands

av *Adam Marttinen (SD)*

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:538 Arbetslösas aktivitet

av *Lars Beckman (M)*

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

-----

den 3 juni

2021/22:1671 Förlängda byggtider

av Mikael Eskilandersson (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1672 Det skatterättsliga företrädaransvaret

av Helena Vilhelmsson (C)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1673 Skydd av export från Ukraina

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1674 Ambassad i Mongoliet

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1675 Biståndsavräkningar för flyktingmottagande

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1676 Akademiskt utbyte mellan Sverige och Mongoliet

av Markus Wiechel (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1677 Ombildningar av hyresrätter

av Ola Möller (S)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1678 Spridningstillstånd

av Rickard Nordin (C)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 20.25.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 1,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 19 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.00,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 77 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
Anf. 2 ANNELIE KARLSSON (S)	1
Anf. 3 HENRIK VINGE (SD)	3
Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C)	4
Anf. 5 MATS PERSSON (L).....	5
Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (-)	7
Anf. 7 EBBA BUSCH (KD)	9
Anf. 8 ULF KRISTERSSON (M).....	10
Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V)	12
Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	13
Beslut	15
§ 2 Justering av protokoll	15
§ 3 Avsägelse	15
§ 4 Meddelande om frågestund	15
§ 5 Meddelande om utrikespolitisk debatt	15
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	16
§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	16
§ 8 Anmälan om faktapromemoria	16
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	16
§ 10 Ärenden för bordläggning	17
§ 11 Sekretess hos två kommissioner	17
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU24	17
(Beslut skulle fattas den 8 juni.).....	17
§ 12 Fri- och rättigheter m.m.	17
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU29	17
Anf. 11 IDA DROUGGE (M).....	17
Anf. 12 LARS ANDERSSON (SD).....	19
Anf. 13 LINDA MODIG (C)	21
Anf. 14 JESSICA WETTERLING (V)	23
Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (KD)	24
Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (L).....	25
Anf. 17 CAMILLA HANSÉN (MP).....	26
Anf. 18 ALEXANDER OJANNE (S).....	27
(Beslut skulle fattas den 8 juni.).....	29
§ 13 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	29
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU41	29
(Beslut skulle fattas den 8 juni.).....	29
§ 14 Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik	30
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU43	30
Anf. 19 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	30
Anf. 20 ERIK OTTOSON (M)	31
Anf. 21 JESSICA WETTERLING (V)	32
Anf. 22 CAMILLA HANSÉN (MP).....	33
(Beslut skulle fattas den 8 juni.).....	34

§ 15 Ökad likvärdighet för skolhuvudmän.....	35	Prot. 2021/22:125
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU32	35	7 juni
Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S)	35	-----
Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M).....	36	
Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik	39	
Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	39	
Anf. 27 GUNILLA SVANTORP (S) replik	40	
Anf. 28 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	40	
Anf. 29 PATRICK RESLOW (SD).....	41	
Anf. 30 GUNILLA SVANTORP (S) replik	44	
Anf. 31 PATRICK RESLOW (SD) replik	44	
Anf. 32 GUNILLA SVANTORP (S) replik	45	
Anf. 33 PATRICK RESLOW (SD) replik	46	
Anf. 34 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	46	
Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V).....	48	
Anf. 36 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	50	
Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	52	
Anf. 38 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	52	
Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	53	
Anf. 40 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	53	
Anf. 41 FREDRIK MALM (L)	54	
Anf. 42 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	56	
Anf. 43 FREDRIK MALM (L) replik	57	
Anf. 44 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	57	
Anf. 45 FREDRIK MALM (L) replik	58	
Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	59	
(forts.).....	60	
Ajournering.....	60	
Återupptaget sammanträde.....	60	
§ 15 (forts.) Ökad likvärdighet för skolhuvudmän (forts.		
UbU32)	60	
Anf. 47 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)	60	
Anf. 48 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	62	
Anf. 49 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)		
replik.....	63	
Anf. 50 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	63	
Anf. 51 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)		
replik.....	64	
Anf. 52 PATRICK RESLOW (SD) replik	65	
Anf. 53 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)		
replik.....	65	
Anf. 54 PATRICK RESLOW (SD) replik	66	
Anf. 55 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)		
replik.....	66	
Anf. 56 TREDJE VICE TALMANNEN	67	
Anf. 57 FREDRIK MALM (L) replik	67	
Anf. 58 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)		
replik.....	67	
Anf. 59 FREDRIK MALM (L) replik	68	

Anf. 60 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik	68
Anf. 61 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	69
Anf. 62 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik	70
Anf. 63 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	70
Anf. 64 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik	71
Anf. 65 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	71
Anf. 66 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik	72
Anf. 67 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	72
Anf. 68 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S) replik	73
Anf. 69 RICHARD JOMSHOF (SD)	73
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	75
§ 16 Förskola för fler barn	75
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU24	75
Anf. 70 AYLIN FAZELIAN (S)	75
Anf. 71 NORIA MANOUCHI (M)	77
Anf. 72 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	78
Anf. 73 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	81
Anf. 74 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	82
Anf. 75 FREDRIK MALM (L)	83
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	85
§ 17 Skolans arbete med trygghet och studiero	85
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU28	85
Anf. 76 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	85
Anf. 77 JOSEFIN MALMQVIST (M)	87
Anf. 78 RICHARD JOMSHOF (SD)	89
Anf. 79 FREDRIK CHRISTENSSON (C)	91
Anf. 80 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	92
Anf. 81 FREDRIK MALM (L)	94
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	96
§ 18 Bordläggning och beslut om ändrade motionstider	96
§ 19 Anmälan om interpellationer	96
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	97
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 20.25.	97